

ARGIA

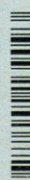
GAZTE FLEK

Gazteak eta erakundeak **PULTSUAN**

PEIO LIZARAZU Surflaria

Munduko olaturik
handienak aurkitu
ditu Hendaia inguruan

ARRIGORRI

ITSAS PENTSIOA

da

zerbitzuak

- Biko logelak bainugelarekin
 - Garbilekua
 - Jatetxea
 - Kafetegia
 - Egongela
 - Jolas aretoa
 - Irakurgela
- Delicatessen motako denda

www.arrigorri.net

Arrigorri Itsas Pentsioa leku paregabear dago, hondartzaren gain-gainean, bertara sarbide zuzena duela. Talaia baten gisa itsasoa aurrean eta Ondarroako portua zehar Saturrarango hondartza ezker-eskuin Barnealdera so eginez, Lea-Artibaiko mendixka, erreka, baso eta herriak

946 134 045
605 711 684

ondarro

asteko gaia

- **Gaztetxeak bizirik jarraitzeko irrikaz.** 4
XABIER TELLETXEA

pertsonaia

- **Peio Lizarazu: "Itsasoa garbia dagoela atzematen dut".** 10
AMETS ARZALLUS

gaiak

- **Sifilia: Izurri zaharra itzuli da.** 16
NAGORE IRAZUSTABARRENA
- **Nairobotarra: Hurrengo bidaia zure etxean.** 19
ESTITXU EIZAGIRRE

iritziaren leihoa

- **Gora Pro Nobis:** ASISKO URMENETA 22
- **Gailurra: guztion ardura.** JOKIN BILDARRATZ 23
- **Hezkuntza urrats berrien beharrean.** 24
JOXE MARI AUZMENDI
- **Doublespeak.** AITOR ZUBEROGOTIA 25
- **Luparekin: Jainkoen arteko borroka eskolara.** TXOLI MATEOS 26
- **Txandan: Poema itzuli bat.** CASTILLO SUAREZ 27
- **Hiruko txikian: Tertulia.** J. M. OSTOLAZA 27

erdiko kaiera

- **Euskal zinemaren historia txikia.** 29
EIDER GARAIOETXEA
- **La Buena Vida musika taldea: "Laguntasuna da gure taldeko diamantea".** MIKEL GARCIA 34
- **Ezpalak:** KATIXA GARATE 36
- **Argitalpenak: Xabier Etxaberi galdezka.** 38
PILAR IPARRAGIRRE
- **Denbora-pasak** 40
- **Ihesi: Mutrikuko zazpi hondartzak.** 42
LIERNI ARRIETA
- **Makina bat kontu.** JABIER AGIRRE, JAKOBA 46
ERREKONDO, JOXERRA AIZPURUA
- **Sukaldean: Likore pontxea.** 48
HASIER ETXEBERRIA/DAVID DE JORGE

termometroa

- **Espainiako lau hizkuntza ofizialak administrazioan erabiltzea helburu.** UNAI BREA 49
- **Xabier Ezeizabarrenari elkarritzeta.** 51
MIKEL ASURMENDI
- **Bero-beroan** 54
- **Net hurbil: Esklaboek Nepalen ohorea eskuratu ez eta ogia galdu dute.** PELLO ZUBIRIA 56

azkena

- **Oporretan ere hankamotz.** 58
J. M. VELEZ DE MENDIZABAL

Euskal Herriko maki-na bat herri eta hiritan daude gazte-txeak. Hierarkiatik at bizi nahi duten eta autogestioa aldarrikatzen duten gazteek

sortuak dira gazteen etxe hauek. Eta bertan, makina bat ekintza burutu dituzte urteetan zehar. Azkenaldian ordea, erakundeen eta autogestioa aldarrikatzen duten gazteen arteko ika-mikak ugaritu dira. Hain zuzen ere, beren aisialdirako zituzten lokalak husteari ekin diotelako instituzioek. Iruñekoa da azken adibidea. 4

Ez husteko borroka

Peio Lizarazu

«Badira olatu batzuk maitemintzen zaituztenak»

Hawaiiko olatuei buruz makina bat istorio entzun dugu. Baina orain dela gutxi arte ez genekien, etxetik gertu, Hendaia eta Donibane Lohizune artean badela 8 metrotik gorako olatuak dituen leku bat. Peio Lizarazu surfariak aurkitu du. Amets batean bezala sentitu zen olatu haiek hartu eta itsasertzera itzultzean. 10

Luparekin

Txoli Mateos

26

Sifilia gure artean da berriro

Basurtoko ospitalean 8 sifili kasu diagnostikatu dira berriki, gainditutzat jotzen zen sexu bidez transmititutako eritasun hau berriz gure artean denaren seinale. Arrazoiak: sexu harremanetan neurri prebentiborik ez hartzea. Azken datuak eta infekzio larri honek historian zehar egin dituen sarraskiak ekarri ditugu gogora. Baita artearekin izan duen harremana ere. 16

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendaritzaren albokoa: Pello Zubiria. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Produktzioa: Berdaitz Goia. Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Estitxu Eizagirre, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Inureta, Izaskun Jauregi. Argazkilaria: Dani Blanco. Sustapena: Kike Amonarritz. Harpidetzak: Aratz Aranburu. Argitalpenak: Bego Zuza. Bezeroen harrera: Olatz Korta. Publizitatea: Iñigo Txinburreta, Aitor Soraluze. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde. HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruñe. Tel: 559 476000. Faxes: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. POSTA ELEKTRONIKOA, Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 118 euro. Ipar Euskal Herria: 143 euro. Espainia: 118 euro. Beste atzerriak: 150 euro. Airez: 235 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaina Taldeko partaidea da.

Azala: Antza. Azaleko argazkia: Jagoba Manterola / Argazki Press.

• ASTEKO GAIA •

Lagunartea, gazteria, aniztasuna, okupazioa, hustea, bizimodu alternatiboa... gauza ugari datozkigu burura gaztetxe hitza entzuterakoan. Azken aldian, guztien artean husteak du protagonismoa. Iruñeko kasua ikusi besterik ez dago. Egoeraz jabeturik, Euskal Herriko gaztetxe eta gazte asanblada guztien artean gazteteen mahai nazionala eratzeko beharra ere aldarrikatu berri du gazteriak, Iruñean hain zuzen.

Gazteteetan bizi den giroa eta bertako gazteen filosofia ezagutu asmoz, Euskal Herriko zenbait gazteteetan izan gara. Egungo egoera, bertan burutzen dituzten ekimenak eta okupazio eta huste prozesuen nondik norakoak kontatu dizkigute. Hainbat esperientziarekin egin dugu topo, denak ere aberasgarriak.

XABIER TELLETXEA

HIERARKIETATIK AT bizi nahi duten eta autogestioa aldarrikatzen duten gazteek osatutako lokalak dira gazteteak. Halaxe deskribatzen ditu *Galduta* arte nobelaren egile den Juan Luis Zabalak. Eleberri horretan, 1984tik 1993ra bitartean Azkoitian izan ziren hiru gazteteetan bizi izan zituen pasarteak kontatzen ditu Zabalak. Filosofia irekia dutela irizten dio idazleak. "Espiritu parte-hartzailea duten gazteak mugitzen dira gazteteetan. Erabakiak asanbladetan hartu ohi dituzte eta jarrera hori edukitzea ezinbestekoa da harmonia egon dadin", zehaztu digu Zabalak.

80ko hamarkadatik gaurdaino, mugimendu honek okupazioa izan du ardatz. *Galduta* arte nobelaren egileak kontatu digunez, okupazioaren hastapenetan antimilitaristak, langabetuak... biltzen ziren. "Garai hartan, gazte belaunaldien artean etsipena zen nagusi, balio berriak aldarrikatzeko beharra bizi genuen eta 'Etorkizunik ez!' zen gure lema". Zabalak dioenez gainera, egungo belaunaldiarekin alderatuz, ezinegon handiagoa bizi izan omen zuten. Hain zuzen, bat-batekotasunik jada ez dagoela deritzo. Filosofia eraikitzailea eta jokabide arrazionala omen ditu egun gazteriak: "Orain gazteek gehiago pentsatzen dituzte gauzak. Dena den, orduko ideiak mantentzen dira: jarrera aldarrikatzailea, elkartasuna... Iruñeko gaztetearen kasua dugu adibide berriena. Pozgarria da gazteteeko kideek lortu duten babeseta eta auzokideen erantzuna".

Oihartzun handia izan du Iruñeko Euskal Jai Gaztetearen husteak azken asteotan. Abuztuaren 16an goizaldeko 6:30etan polizia operazio zabala hedatu zen pilotalekua izandako gaztetearen. Udalaren aginduz,

Gazteteak

Bizirik jarraitze

LANDER FERNANDEZ / ARGAZKI PRESS

Hierarkietatik at bizi nahi duten eta autogestioa aldarrikatzen duten gazteek osatutako lokalak dira gaztetxeak, Juan Luis Zabalak dioenez.

o irrikaz

inguruko karrika guztiak moztu zituen Espainia-ko Poliziak. Plazaren ate berria behartu, garabi batez baliatu eta plataforma igokarien bidez teila-turaino igo ziren polizia taldeak gazte andana gaztetxetik indarrez kanporatzeko. Eraiste lanak, berriz, gaztetxea hustu gabe hasi ziren. Tentsio uneak bizi izan zituzten bertan ziren gazteek, baita kanpoan babesa eta elkartasuna adierazteko bildu ziren senitarteko, bizilagun eta lagunek ere. Hondeamakinak eteteko saiakera guztiak ordea, alferrikakoak izan ziren. 8:30ak inguruan bi makina handi pilotalekuaren hormak botatzen hasi ziren.

Euskal Jairen hormak eraitsi arren, sustraiek bizi-rik zirauten eta abuztuaren 21ean, Jesus eta Maria

Aurore Martin, Iparraldeko Gaztetxeen Kolektiboko kidea «Iparraldean gazteriak okupazioari beldur dio»

Gaztetxeak lortzeko zailtasunaz jabetuta sortu zen orain bi urte Iparraldeko Gaztetxeen Kolektiboa. Besteak beste, okupazioa sustatzea du helburu kolektiboak, Iparraldean lokalak lortzeko alternatiba ohikoena ez baita okupazioa. Gaztetxeen artean esperientziak konpartitu eta elkar ezagutzeko bilkurak egin ohi dituzte. Esperientzia horietaz guztietaz aritu zaigu kolektibo horretako kide den Aurore Martin mauletarra.

Zenbat gaztetxe daude Zuberoan, Behe Nafarroan eta Lapurdin?

Orotara sei daude, zehazki Maulen, Itsasun, Saran, Makean, Hazpamen eta Donibane Lohizunen. Sei gaztetxe bakarrik dauden arren, Gazte Asanblada ugari daude. Azpimarratzekoa da beste hogeita bat herri gaztetxe eskaeran aurkitzen direla.

Noiz eta nola hasi zen gaztetxeen mugimendua Iparraldean?

Duela hamabost bat urte musika eta kulturen mugitzen ziren gazte talde batzuk hasi ziren lokalak okupatzen. Donibane Lohizuneko gaztetxea esaterako, horrela lortu zuten. Okupatu eta okupatu, Herriko Etxeak toki hori gaztetxearentzat utzi zuen. Saran eta Itsasun ere Herriko Etxeek gaztetxea izateko tokia ostatatzen die gazteei. Hirurak okupazioaren bitartez lortutako lokalak dira. Dena den, horiek kasu bereziak dira. Gehienetan, gazteek enpresa pribatuei alokatzen dizkiete lokalak.

Uztartzen esaterako, urtero eskatu ohi dute gaztetxea eta ez diete sekula ematen. Hauteskundeak gerturatzen diren aldioro gauza anitz zin egiten dituzte baina ondoren ez dituzte betetzen. Garazin, berriz, gaztetxea itxi berri dute haren egoera txarra zela-eta. Teilatua erortzeaz zegoen, baita murrak ere. Hazparnekoea da hemengo gaztetxe handiena, garbiena eta biziena.

Okupazioa al da egun bide bakarra?

Hemen gaztetxeen inguruan okupazio hitza ez da ohikoa. Agian gune batzuk okupatu beharko lirake herri askotan gaztetxe eskaeran daudelako, baina ez da hala gertatzen. Jendeak okupazioari beldur dio.

Autogestiorako zein baliabide erabiltzen dituzte gaztetxeek?

Kontzertuak, animazioak, euskararen aldeko ekimenak, antzerki saioak, zirko ikastaroak eta abar antolatzen dituzte. Kontzertuak izan ohi dira ohikoena. Donibane Lohizuneko gaztetxeak esaterako, musika taldeentzako areto intsonorizatu bat du.

Zein uste duzu izan beharko lukeela gaztetxe baten dinamika?

Egoera ezberdina da kostaldean eta barnealdean, arazoak ez baitira berdinak. Orokorrean autonomoak izan beharko lirakeela esango nuke, autogestionatuak, alegia. Herriari dinamika bat ekarri behar dio gaztetxeak, hau da, herriak berak ez duena eman behar dio gaztetxeak gazteriarri. Animazioak proposatu behar dizkio gaztetxeak herriari.

Hegoaldeko gaztetxeekin harremanik ba al duzue?

Bai, gaztetxe batzuek trukaketak dituzte beste gaztetxe batzuekin. Maulek, esaterako, Arrasaterekin eta Donibane Lohizunek Ibarrearekin. Trukaketa horien helburua elkar ezagutzea eta esperientziak konpartitzea da, gauzak ez direlako batere berdin egiten Iparraldean eta Hegoaldean. Orain, adibidez, Iruñeko kasua aztertuko dugu bilkuretan, sostengua eta babesa erakutsi nahi baitiegu.

eliza okupatu zuten gazteek. Bi egun berandua go, Udaltzaingoa eta Espainiako Poliziak eraikina hustu zuten. Jesus eta Maria eliza okupatu zuten asteburu horretan bertan, Mendillorriko Jauregia ere okupatu zuten. Hurrengo egunean, Nafarroako Gobernuak Foruzaingoa bidali zuen eraikina hustu zezan.

Ekainaren 21az geroztik, Euskal Jai Udalarena da eta Yolanda Barcina Iruñeko alkateak bertan kiroldegia eraikitzea du xede. Zentro hidrotermala sortzeko ideia ere aipatu da. Espainiako Kode Penalak jabetzari buruz dioena argudio hartuta, alkateak "zuzena eta neurrizkoa" dela esanez erantzun die ekintza arduragabekieratzat salatu dutenei. Jabearen baimenik gabe etxe bat okupatzegatik bete beharreko zigorra azpimarratu du Barcinak behin eta berriro.

Hamar urte

Gertatutakoak gertatu, hamar urtez hiriko gazteen gotorleku izan den eraikinak arrastoa utzi du iruindarren oroimenean. Gaztetxea bota badute ere, espazioak publiko izaten jarraitzen duela deritzo Oier Zuñiga Euskal Jaiko kideak. "Publiko hitza herriarena den zerbait bezala ulertzen dugu guk, ez instituzio batek kudeatutako zerbait bezala", azaldu digu Zuñigak.

Hustea gertatu baino bost hilabete lehenago, azken urteetako proiekturik potoloena aurkeztu zuten Euskal Jaiko gazteek, gaztetxeako frontoia plaza publiko bihurtzea, alegia. Auzolanean berriro eta auzoko beharrei egokitutako proiektua jarri zuten abian. Auzoak parte hartzeko espazio aske bat sortzea zen xedea. Kulunkak, erretegiak, bankuak, iturriak... sortzeko ideia biltzen zuen egitasmoak. Gaztetxea plazatik aparte egon zedin, bi ate jartzeko asmoa zuten. Zerbitzu ugari eskaintzeko plana ere bazen Euskal Jaiko gazteen artean, hain zuzen igandeetan zinema saioak doan eskaintzea, jantokia edukitzea, hitzaldiak ematea eta kultur eta musika ekimen ugari burutzea.

Isilpeko asmoak

"Nolabait esateko guk markatu dugu hustea. Udalak hustea isilpean burutzeko asmoa zuen. Zurrumurruei jarraituz, kontaktuak eginez eta ikerketa lanak burutuz guk geuk utzi genuen agerian Udalaren azpijokoa", azaldu digu Zuñi-

Donibane Lohizuneko gaztetxea.

gak. Euskal Jai orain arte enpresa pribatu baten esku egon da. Udalak eraikina erosi bezain laster, kirolerako gune bat sortzeko aurreproiektua aurkeztu du. "Proiektua ez du arkitekto batek sinatu, neurririk ez du zehazten eta ez du zutabe nagusirik. Hamar egunetan egindako zirriborroa besterik ez da", argitu digu.

Gaztetxea eraisteko lanen inguruan informazio osoa helarazi ez izanagatik salaketa ugari jarri dituzte Iruñeko Udalaren kontra agente sozial eta politiko ezberdinek. Gaztetxea eraistearen ondorioz galerak jasan dituzten inguruko auzokideek ere salaketak jarri dituzte. Lerrook idatzi

LANDER FERNANDEZ / ARGAZKI PRESS

DANI BLANCO

Iruñeko Euskal Jai gaztetxea horrelaxe geratu da, irudiotan ikusten ditugun egoerak bizi ondoren. Hustea gertatu baino bost hilabete lehenago ordea, gaztetxeko kideek azken urteetako proiekturik sendoena aurkeztu zuten: gaztetxeko frontoia plaza publiko bihurtzea.

LANDER FERNANDEZ / ARGAZKI PRESS

bitartean hamaika ziren Iruñeko Udalaren aurka ezarritako salaketak.

Okupazioa, bide bakarra

Honelaxe deskribatu digu Zuñigak Udalaren jarrera: "Hamar urtetan Udala atzetik izan dugu gaztetxetik bota nahian. Beraiek eskaintzen duten hiri ereduan, hau da, hiri elitista eta konsumista batean, hiri erdian dagoen zikinkeria besterik ez gara. Beti kendu nahi izan gaituzte gainetik eta ez dute sekula hitz egiteko edo akor-

dio batetara heltzeko jarrerarik agertu. Guk nahi duguna gazteok aisialdirako lekua izateko eta pertsona gisa garatu ahal izateko espazio aske bat da. Instituzioek ez digute aukera hori eskaini eta gure alternatiba bakarra okupazioa da". Okupazioari dagokionez, berriz, horrela mintzatu zaigu Euskal Jaiko kidea: "Guk lokal bat okupatzen badugu ez da bertan bizitzeko. Gure aisialdirako lekua nahi dugu, inolako kanpoko eraginik gabe gure arazoak trukatu eta gure bizimodua kudeatzeko tokia, alegia".

camping
IRATXE

IREKI BERRIA

www.campingiratxe.com

948 55 55 55

camping
IRATXE

DANI BLANCO

Zuñigaren ustez, Barcinak gaztetxea botata mugimendu guztia deuseztuko zuela uste zuen. "Gazte mugimendua azken aldian itzalpean zegoen. Indarra bazegoen baina txinpartak saltatu gabe mantentzen zen. Gertatu denaren ostean, Iruñeko gazteriak indarrak bateratu ditu eta gazteok ditugun beharrak errealitate bihurtzen saiatu dira hainbat auzotan. Denbora gutxian lau lokal okupatu dira. Mendillorin esaterako, gazte asanblada ere sortu dute", adierazi digu gaztetxeko kideak. Honen aburuz, Iruñeko alkateak bizitza ezagutzeko grina duten ehunka gazteren ilusioarekin jokatu du. Ilusio hori itzali beharrean, indartu eta piztu egin duela baieztatu digu. "Animoak apur bat jaitsi dira, batik bat lokalak ekartzen zizkigun oroitzapenengatik, baina jaso dugun babesa funtsezkoa izan da berrindartzeko. Euskal Herriko komunikabide, kolektibo eta gaztetxeetako kideek euren elkartasuna adierazi digute. Izan ere, gazteok gauza berak elkartzen gaitu".

Helburua: Negoziaketa

Barañaingo gazteek Iruñekoek baino zorte handiagoa izan dute, negoziakete-tan bederen. Joan den apirilaren 20an, Guardia Zibilak Udalaren agindupean Barañaingo gaztetxea husteru behartu zituen herriko gazteak. Oztopoak oztopo, ekainaren 12an, gaztetxe itxi berria okupatu zuten, lokala berreskuratu eta jarduera autogestionatuak burutzeko xedez. Ehun bat lagunek euren aldarrikapenak biltzen zituen eskaera orria eman zioten Josu Senosiain alkateari. Negoziazioek egun osoan iraun ostean, herriko gazteei lokal berria esleitzea erabaki zuen Udalak. "Lokal autogestionatu bat nahi izatearen zergatia agertu genion alkateari, gure ideiak eta helburuak ezagutarazi genizkion eta elkarriketa-ren bidez lortu genuen akordioa. Udalarentzat juridikoki errazagoa zen alokairuaren truke lokal bat esleitzea, baina guk lokal autogestionatu baten aldeko apustua egin genuen. Azkenik, gazteok lokal bat kudeatzeko gai garela onartuz sinatu zuen alkateak gaztetxe berriaren esleipena", dio gaztetxeko kide den Iker Martinezek. Udalaren hasierako asmoa herriko gazteak Bara-

Santutxuko
Sorgintxulo
gaztetxeko atea eta
barruan duten
liburutegia ikus
daitezke irudiotan.

"Espiritu
partehartzailea
duten gazteak
mugitzen dira
gaztetxeetan.
Erabakiak
asanbladetan
hartu ohi dituzte"

J. L. ZABALA

gazte delako zentrora eramatea zen. Enpresa pribatu batek kudeatutako gunea denez, gazteek euren desadostasuna agertu zioten Udalari. Martinezek adierazi digunez, herriko gazteek hain zuzen horixe zen nahi ez zutena, enpresa pribatu edo instituzio publiko batek kudeatutako lokalak. "Hasieran 40 metro koadroko lokal txiki bat eman nahi izan zigun Udalak baina eskaintza horri ere ezezkoa eman genion. Azkenik, herrian ekimen hainbat burutzearen truke, Udaletxe plazaren gainean dagoen 150 metro koadroko lokala esleitu zigun Udalak", azaldu digu gaztetxeko kideak. Ekimen horien artean, herriko haurrentzako ekitaldiak prestatu, festetarako jarduerak antolatu, akelarreak egin eta kultur nahiz bestelako ekintzak prestatu beharko dituzte Barañaingo gazteek.

Hamar urtetan Barañaingo gaztetxea izan dena ere Udalak bere garaian emandakoa zen. Lokal okupatua ez zen arren, orain artean Udalarekin harremanik ez dute izan gaztetxeko kideek. Lokal

horrek eskalada murruak, musika taldeek entseatzeko intsonorizatutako aretoa, aisialdirako gunea eta argazkiak errebelatzeko gela zituen, besteak beste. Horrez gain, larunbatero haurrei zuzenduriko ikastaroak antolatu ohi zituzten. Gaztetxeko kideen esanetan, euren helburua beti gaztetxean ahalik eta herriko sektore gehien inplikatzeko izan da.

Iruñeko gazteen kasuan ez bezala, Barañaingoek ez zuten gaztetxea husteko inolako jakinarazpenik jaso. Udalak bi arrazoiengatik salatzen zituen gaztetxeko kideak: bata, musika taldeek entseatzeko eginiko gela intsonorizatua legez kanpoko obra izatea, eta bestea, Baragazten autogestioaren alde eginiko pintadun arduradunak gaztetxeko jendea izatea. Ikerren aburuz, Udalak "zentzurik gabeko" argudioak izan ditu ardatz gaztetxea husteko. "Guk badakigu beraien kontrolpean ez zegoen lekua zelako bota gaituztela gaztetxetik eta horretarako aitzakiak behar zituzten", irizten dio gaztetxeko kideak.

Algorta: Zortzi okupazio lau urtetan

Algorta aldean okupazio mugimenduak ematen du zer esanik. Izan ere, azken lau urteotan zortzi okupazio egon dira. Urrutira joan gabe, azken

asteotan bai Algortan eta baita Erromon ere okupazio mugimendua berpiztu dela adierazi digu gaztetxeetako kide den Mikelek. Duela aste batzuk Erromoko gazteriak lokal bat okupatu zuen eta Algortako gazteek ere Haize-Errota auzoko beste etxe bat okupatu zuten. Bost egun beranduago ordea, Ertzaintzak eta Udaltzaingoak eraikina hustu zuten. Egun horretan bertan, Algortako kultur etxe zaharrean sartu ziren gazte asanbladan parte hartzen duten gazteak. Oraingoan ere, kanporatuak izan ziren. Geroztik, gaztetxe baten beharra aldarrikatzeko kanpaldiak ere egin dituzte Algortako gazteek. Mikelek jakinarazi digunez, gaztetxe batek Algortan gehien iraun duen denbora bost hilabete izan da, Sastraka izenekoa, alegia. Burdinola izenekoa da hurrengo zerrendan, hiru hilabete iraupenarekin.

Algortako gazteek argi dute okupazio mugimenduari lortu nahi dutena eta halaxe adierazi digu Mikelek: "Udalak beti jabego pribatuaren aitzakia jarri izan du gaztetxeen kontrako erasoak egiteko. Guk okupazioa tresna gisa ulertzen dugu, alternatiba bakarra baita. Elkarrietzeta eta negoziaketan bitartez autogestionatzeko lokal bat besterik ez dugu lortu nahi, baina ez da posible. Udalarekin harremanetan jartzeko ahalagin guztiak alferrikakoak izan dira". Azken asteotan Algortako gazteek manifestu bat aurkeztu dute gaztetxe baten beharra aldarrikatzeko. Talde horretako bozeramaileak azaldu digunez, inguruko sektoreen babes eta inplikazioa sustatzea da manifestu horren helburu nagusia.

Udalaren hankazpian

Gasteizko gaztetxea ere okupazio mugimenduaren adibide garbia da. Duela hamasei urte, 300 gaztek Apezpikutzaren lorazainaren etxe bezala ezagutzen zen eraikina okupatu zuten. Hastapenetan Apezpikuaren kexak jasan behar izan bazituzten ere, zazpi urte beranduago Udalak hartu zuen lokala husteko eskatzeko eginkizuna. Gasteizko Udalak urte ugari daramatza eraikina botako duela esanez baina auzokideek Udalaren mehatxuak baretu dituztela irizten diote gaztetxeako kideek. Dena den, Udalak auzoa birmoldatzeko proiektua du, eta horretarako, hainbat etxe botatzeko asmoa du. Bere garaian negoziatzeko ahaleginak egin

"Gazte mugimendua
azken aldian
itzalpean zegoen.
Gertatutakoaren
ostean, Iruñeko
gazteriak indarrak
bateratu ditu"

O. ZUÑIGA

Ezkerrean
Algortako
gaztetxea.
Zortzi okupazio
egin dituzte
Algortako
gazteek lau
urtetan.
Eskuinean,
Iruñean
Iturrama
kalean okupatu
duten etxearen
ondoan,
gazteek lanean
dihardute.

bazituzten ere, egun, gaztetxeako kideek ez dute inolako harremanik gobernuan dagoen taldearekin.

Sorgintxulo: Husteko arriskuan

Sorgintxulo gaztetxe izan aurretik ikastola, AEK euskaltegia, haurtzaindegia, zinema... izana da. Hamasei urtez itxita egon ostean, inguruko gazteek okupatu zuten duela bost urte eta erdi. Egun, berrogeita hamar talderen bilgune da Sorgintxulo, 300 gazte ingururen topalekua alegia. Elkarbizitza eta komunikaziorako gune horrek hainbat gela ditu: ludoteka, liburutegia, zinema aretoa eta musika, antzerki, informatika, ikastaro gela. Autogestionatzeko, barra zabaltzen dute ostiral eta larunbatetan. Horrez gain, kamisetak egin, kontzertuak antolatu eta festetan txosna zabaltu ohi dute.

Orain arte lokala ondoan bizi diren apaizena izan da, baina orain Udalaren esku gelditu da. Diotenez, Udalak Sorgintxulo zahar-

rrentzako egoitza bilakatu nahi du. Husteko arriskuaren aurrean, auzuneko hainbat talderen artean Sorgintxulo Karmelon! Plataforma sortu dute. "Husteko mehatxuei erresistentziarekin erantzungo diegu. Hitz egiten eta negoziatzen saiatu gara baina ez dugu erantzunik jaso", adierazi digu Sorgintxuloko kide den Idoia Alonsok.

Udal ordezkariak ekainerako gaztetxea hustu beharko zutela jakinarazi zieten Santutxuko gazteei. Maiatzean bertan, eraikinaren neurriak hartu asmoz, udaltzain eta arkitektoak gaztetxera sartzeko ahalegin antzua egin zuten. Zenbait lagunek gaueko txanda egin zuten eta ateak itxita zituzten. Hurrengo bisita noiz iritsiko zain, gazteriak erne jarraitzen du.

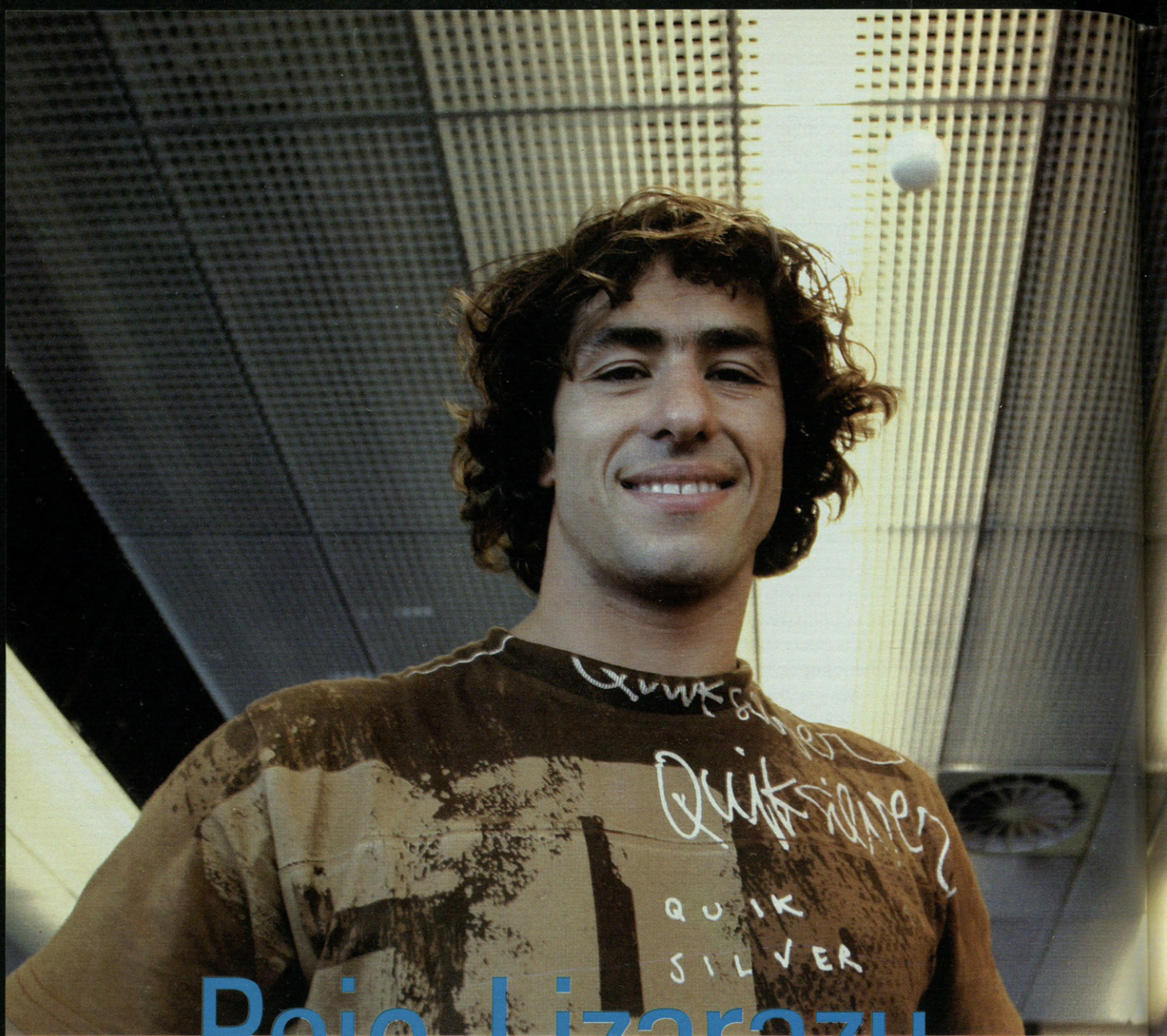
Autogestiorako gai izan bai, baina aukerarik?

Euskal Herriko gazteek euren aisialdirako gunea kudeatzeko gai direla erakutsi dute. Horretarako ordea, oraindik orain baliabide bakarrenetakoa okupazioa dela berretsi ahal izan dugu. Gurasoengandik independizatzerakoan buru aski izaten ikasten omen da. Adibide berean oinarrituz, inoren laguntzarik gabe lokal bat autogestionatzeko ez al die gazteei garatzen eta heltzen erakusten? ■

DANI BLANCO

Peio Lizarazu

• PERTSONAIA •

Lizarazu abizenak izen bakarra du anitzen buruan. Baina, bada beste Lizarazu bat, errugbi zelaietan hegaleko gazela bezala nabarmendu, eta gero olatu erraldoietako izurde txikia izatea hautatu zuena. Bai baina Bixente munduko txapeldun, edo Europako txapeldun izan zela esaten dizunari, esaiozu "bai baina" aurretik eranstea ahaztu gabe, Peio anaiak munduko olaturik handienetakoak, eta Europako handienak aurkitu dituela hain urrutira joan gabe, Hendaiaiko sortetxetik hurbil, Euskal Herrian. Bada norbait, beraz, izen horren atzean.

AMETS ARZALLUS

Argazkiak: Dani Blanco

Anaia futbolaria, zu errugbilari ohia eta surflaria, geneetan nonbait "kirolaria" idatzia duzue.

Ez dakit geneetan zer jartzen duen, edo talenturik ba ote dugun, baina aita oso kirolaria genuen. Errugbian ari izan zen txikitatik, pilotan ere bai, urpekaritza egitea biziki maite du oraindik, eta Hendaiaiko lehen surflarietarik zen. Baditugu bere argazki eta bideoak Bidasoan surfean ari zela. Bideoa 1968koa da eta harri bitxi bat balitz bezala gordetzen dut jadanik ez baita existitzen Bidasoako olatua.

Dena den, garbi da kirolerako zaletasun hori aitarengandik jasoa dugula. Ni oroitzen naiz aitarekin igerilekura nola joaten nintzen txikitan, urpekaritza egitera ere eramaten gintuen, eta surfean ere berak abiarazi ninduen bere ohola zahar harekin.

«Itsasoa garbia dagoela atzematen dut»

Zuk ere kirol guzietarik probatu zenuen. Baina orduan ez omen zen ongi ikusia kirol asko egitea. Bai, egia da. Ni mutil koxkorretan rugbya eta pilotarekin hasi nintzen. Surfean ere bai gero, tarteetan futbola ere probatu nuen, eta ez nintzen txarra baina hamalau urterekin Bordeleko Girondins zegoen anaia baten atzetik abiatzea ez zen erraza, eta azkenean rugbyan eta surfean segitu nuen. Garai hartan esaten zen hazkuntzarako kirol gehiegi egitea ez zela ona, eta gure gurasoak kritikatuak izan ziren askotan eramaten gintuztelako kirola egitera. Zorionez, gurasoek ez zieten kasu gehiegi egin kirol gutxiago egin genezan esaten zigutenei, eta sakrifizio handia egin zuten gu leku guzietara eramateko.

Adin batean aukerak egitea ez da erraza izaten. Surfean ona zentozen, baina zuk hura baztertu eta errugbia aukeratu zenuen. Zer dela eta?

Alde batek mutikotan asko kostatzen zitzaidan surfa lehia bezala ikusten. Niretzat surfa itsasoarekiko erronka pertsonal bat da, eta lehia batean ikustea nire burua hoge minutuko serie batean beste hiruzpalau pertsonaren aurka borrokan gogorra egiten zitzaidan. Futbol zelaia edo pilotarako kantxa berdina da denentzat, baina surfean lehiatzeko eremua olatuak dira, eta munduan ez da bi olatu berdinik. Nahiz ona izan, ez zara zure dohainen arabera bakarrik sailkatuko. Beraz, surfean ari naizenean nahiago dut neure kantuan ibili, eta itsasoarekin jolastu ingurukoekin pentsatu eta borrokatu baino. Horrela baztertzen joan nintzen surfa, eta paradoxikoki surfeko lehia hori onartu ezin nuen bitartean errugbian gero eta plazer handiagoa hartzen nuen oso lehiakorra zelako. Nire parekoarekin aurrez aurre jarri eta erronka fisiko horretan sartzea, plakaje handi bat egin eta gailentzea, barneko grina hori gustatzen zitzaidan. Beraz, hamalau urtetik aurrera surfean gutxiago bustitzen hasi nintzen, lehiakete-

Hendaiako hondartza

"Hendaiako hondartza surfean ikasteko dagoen hondartzarik onenetakoa da. Itsasotik babestua dagoen hondartza da, ez dago oso urrutira joan beharrik olatueta iristeko eta udaran surf eskola asko etortzen dira. Egia da, behin handitu zarenean, teknika pixka bat hartu duzunean, ez dela hondartzarik aproposena. Nik ere Hendaiako ikasi nuen surfean, baina hamalau urtetik aurrera Bidarte, Getari, edo Angelura, olatu handiagoetara joaten hasi nintzen. Gure garaian gure baitarik moldatu behar genuen, eta auskalo zenbat aldiz pasa dudana Hendaiatik Donibanerako itsas ertzeko bidea motoan nire ohola hartuta. Beharrik amatxi Ziburun bizi zen bueltan otordua emateko!"

tan behintzat, eta errugbian gero eta gehiago sartu nuen muturra. Gogoan dut Côte Basqueko selekzioan ere nola aritu nintzen. Talde bikaina genuen, Hendaiako lagunak hor ziren, orain elitekoak diren batzuk ere bai, Thomas Castaignede besteak beste, eta horrelako esperimentzietan asko laguntzen dizute erabakitzen.

Zu ere ez al zinen bada elitekoa izan?

Tira, Biarritzen baxoa atera eta gero Beglesera joan nintzen hemezortzi urterekin. Tartean inguruko selekzioetan jokatu nuen, eta Frantziako selekzioa *stagetan* ere egon nintzen inoiz. Begles orduan lehen mailako talde handi bat zen, eta nik lehen urtea juniorretan egin nuen. Bigarren urtean juniorrekin hasi arren, lehen taldean ere sartzen hasi nintzen, eta Colomiersen aurka debutatu ondotik Top 16an partida batzuk jokatu nituen. Gogoan daukat nola *manoir* txapelketan fase final bat jokatu genuen. Final laurdenetan titular izan nintzen, eta ordezko final erdian eta finalean. Zoritxarrez galdu egin genuen Stade Toulousain-en aurka. Ordurako talde handia zen hura.

Eta orduan beste erabaki harrigarri bat. Nola ulertzen da eliteko kirolari batek, hoge urterekin, bere kirola uztea?

Arrazoi desberdinak izan ziren tarteko. Beglesen pasatako bi urteetan komertzio ikasketak egin nituen, errugbian ere gorabehera batzuk izan genituen, eta egun batean Quiksilverretik deitu zidan norbaitek, zera esateko: "Peio, nahi al duzu Quiksilverren sponsoringaz arduratu?". Ni haurra nintzenean surferako Quiksilverrek *sponsorizatu* ninduen eta orain hesiaren beste aldera pasatzea proposatzen ari zitzaizkidan. Alegia, ni izango nintzen gazteak aukeratzeaz eta *sponsorizatzeaz* arduratuko nintzena. Harrigarria bada ere, aste betean dena aldatu zitzaidan. Egia esan ez zen erraza izan, Beglesen oso lagun handiak nituen, kontraturik ez genuen

oraindik baina errugbia orduan ari zen pixkana-ka kirol profesional bihurtzen, apartamentua ordaintzen ziguten, eskoletan sartzen ere laguntzen ziguten, baina egunetik biharamunera errugbia baztertu eta etxera itzuli nintzen lanera. Nahiz urte batez Baionako Avironen aritu nintzen, lan batean aritzea eta errugbian goi mailan segitzea ezin nitzakeen uztartu.

Surfean olatu handietan nabarmendu zara. Zerk erakartzen du norbera baino bi-hiru aldiz handiagoak diren olatuetara? Muga-mugako arriskuak? Sentsazio bereziek? Plazerra horretan al da?

Bixente Lizarazu, anaia

"Nahiko goiz bereizginen, Bordelera joan zenean berak hamalau urte zituen eta nik zortzi, beraz ezin izan dugu anaia arteko harreman ohikoa izan. Hala ere, askotan topatzen gara, biek ere surfa asko maite dugu, eta askotan joaten gara surferara. Nik futbola aldez, ez dut hainbeste segitzen. Munduko txapeldun izan zenekoa berezia izan zen etxean, eta ni ere han nintzen Parisen, baina nire anaia ez baldin bazen izan ez dakit finala ikusiko ote nuen".

Zaila da hitzez azaltzen. Ni txikitatik erakarri izan naute olatu handiek, agian gutxitan gertatzen den fenomeno delako, bakana izate horrek ematen dio xarma. Kalitate handiko olatuak eta tamaina handikoak aurkitzea oso arraroa da, orduetan eta egunetan egoten gara zain, itsasoari begira horiek noiz etorriko. Baina beste aldetik erronka bat ere bada, arrisku bat hartzea, eta horrek erakartzen zaitu. Horrela badira olatu batzuk oroitzapenetan betiko iltzatuak gelditzen direnak, maitemintzen zaituztenak... Azken finean sentsazio berezia da itsasotik datorren eta itsasoan tanpez desagertuko den energia horretaz baliatzea. Gainera, inoiz ez da berdinek jaioko, olatu bakoitza bakarra baita. Harrapatu eta baliatzen baduzu, zorionekoa zu.

Bakana, maitemintzen zaituena... Olatuaz ari zarenean badirudi pertsona batez ari zarela hizketan.

Aski harrigarria da surflari guziak saiatzen direlako olatuei gizakiei dagozkien adjektiboak jartzten, pertsonifikatzen: "Olatu zitala" "polita olatua" "olatu gaiztoa"... Ederra da hori, baina aldi berean olatu batek azpian hartu zaituenean eta zurekin jolasean dabilenean alde guztietara itzularaziz, ohartzen zara naturaren indarra benetan bortitza dela. Konturatzen zara haren atzean ez dagoela sentimendurik, eta borroka egin behar duzu haren kontra.

Egoera horietan ez duzu inoiz beldurrik sentitu izan?

Beldurra, benetako beldurra, inoiz ez. Oroitzen naiz hamar urterekin Hendaiako hondartzan bi metroko, edo agian gehiagoko olatuetan inpresionaturik ibiltzen nintzela. Hala ere, benetako beldurra, non esaten duzun "nireak egin du...", inoiz ez dut sentitu. Eta beharrik, benetako beldurra pasatzen duzun egunetik aitzina bi aldiz pentsatzen hasten baitzara. Baina, badira momentuak halako hotzikara bat sentitzen duzunak, eta beharrik horri ere. Azken finean beldur gehiegi ez da ona, baina pixka bat bai, arrisku itsuak ez hartzen laguntzen dizulako. Oinarrian beldurra giza instinto natural bat da, eta zu babestera etortzen da arrisku handiko uneetan, beraz orain hartzen hasi garen olatu izugarri horietan ona da beldur pixka bat eduki dezagun guk ere ez ahazteko leku arriskutsu batean gaudela, bizitza urratu lezakeen leku batean. Ez baita hain tentela izan behar, bizitzak bizitzea merezi du.

Olatuek sekulako erakarmen indarra dute edo arra handiren batek egon behar du zure baitan, bizitza urratu lezaketela jakin eta hala ere joan egin behar...

Surfa adikzioa sortzen duen kirola da, berriro hasteko gogoia sortzen dizuten sentsazioak eta esperientziak dira. Eta bestalde, olatu handi horiei dagokienez, hain aspalditik zaude horien zain, hainbeste itxaron dituzu, iristen direnean ezin duzula beste nonbait egon, ezin dituzu huts egin.

Kontatu nola hasi zen Belharraren istorioa.

Ni txikia nintzenean hasi zen, edo ni baino lehenago. Belharra arrantza gune bat da, Itsasoko mapek beti kokatu izan dute oso gune arriskutsu bezala, sagailo handiko egunetan sekulako olatuak sortzen baitziren. Ziburu eta Donibane Lohizuneko arrantzaleek ezagutzen dute leku hori. Badira izugarritzko istorioak Belharran marinelei gertatuak, heriotzak tarteko.

Ni haurra nintzela eta gurasoekin autoan Hendaiatik Donibanera joaten ginenean kostako bidetik, egun batzutan itsaso erdian olatuak ikusten nituen eta ez nuen ulertzen. Niretzat olatuak itsas ertzeko kontua ziren, eta han urrutian apar txuri handi hura hausten ikustean

"zer arraio da hori?" pentsatzen nuen. Pixkana-ka, amets egiten hasi nintzen olatu haiei begira.

Beglesetik Euskal Herrira itzuli eta olatu handietan trebatzen hasi nintzenean egun batean olatu haiek hartu ahal izango nituela pentsatzen jarri nintzen. Max Larretxe izeneko lagun batekin moto akuatikoa-ren laguntza bidezko surfaren teknika landu nuen. Mototik ateratzen den soka batek abiadura hartzen laguntzen dizu, eta behin olatuan sartzean soka askatu eta zu moldatzen zara olatuarekin. Bitarte horretan, bi urtez Sokoan bizi izan nintzen eta nire gelatik, leiho batetik itsasoa eta Belharrako olatuak aurpegiz aurpegi ikusten nituen. Begira egoten nintzen, eta egun batzutan olatuak izugarriak ziren. Orduan pentsatu nuen zinez polita izango zela noizbait olatu haiek surfeko oholarekin hartzea.

Horrela, lehenik lagunci komentatzen hasi nintzen, hitz egiten. "Begira, uste dut Hendaia eta Donibane Lohizuneraren artean badela leku bat zerbait egin genezakeena". Baina jendearentzat Hendaia olaturik gabeko hondartza da eta olatu handiez hitz egin eta Hendaia eta Donibane Lohizune aipatzea ez dira ongi uztartzen. Ez zuten serio hartzen. Urtebete baino gehiago joan zen horrela, eta 2001eko egun batean, ni Kanarietara nindoan lanera baina banekien egun hartan sagailo handia

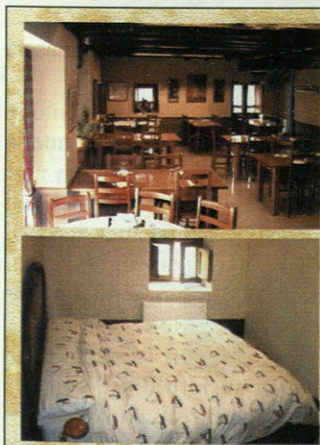

egongo zela, eta Belharrarentzat egun ona izango zela. Orduan Max Larretxeri eta Hossegoreko lagun bati deitu, eta esan nien: "Lagunak, uste dut gaur Belharran olatu festa handia izango dela, eta hobe zenukete ikustera etorriko bazinate". Betiko erantzuna: "Zure olatu horrekin zenbat kontu...". Baina astun samarra izan nintzen, eta etorri egin ziren. Itsas ertzetik kilometroetara beren begiekin ikusi zituztenean Belharrako olatuak nola lehertzen ziren txundituak gelditu ziren. Hor abiatu zen beraz nire ametsa betetze bidean aurrera.

Azkenean 2002ko azaroaren 10ean ausartu ginen. Ziburuko portuan uretan sartu ginenean bagenekizkien marinelei gertatuak, eta gu han gindoazen moto akuatikoa eta oholarekin leku beldurgarri hartara. Ziburu parean pasa eta begira jartzean itsaso erdian mendiak ikusten genituen. Hura zen Belharra. Gainera egun

Nortasun agiria

Peio Lizarazu 1975ean jaio zen Hendaian. Gaztetan kirol gehienak probatua, errugbiaren bideari heldu zion lehenik. Begles taldean lehen mailan aritu zen hogeitaz urterekin, baina Quiksilver jantzi enpresak lana eskaini zion, eta hari baiezkua emanik surfaren mundura itzuli zen. Komertzioan egindako ikasketak baliaturik, Bordelen lehenik eta orain gutxi Ingalaterran sakonduak, Quiksilverren team-manager bezala ari izan zen. urtetan, eta orain komertzial bezala dihardu. Surf ingurua ofizio eta surf mundua afizio, olatu handietan nabarmendu da, eta 2002ko azaroan munduko olaturik handienetakoak aurkitu eta gozatu zituen Hendaia-tik Donibanerako itsasoa, Belharra izeneko itsas gunean.

UZTARTZA

Aterpetxea • Jatetxea
Herriko plaza 7 - 20150 Aduna
Tfn: 943 693481

Eguneroko menua 8€-tan. Asteburuetan betiko sukaldaritza

hartan haize asko zebilen eta ez dakit uste genuen baino handiagoak ez ote ziren olatuak, baina begi aurrean ikustean arc handiagoa dirudi denak. Lehen saio hura ikusgarria izan zen. Olatuak hartu eta berriz itsas ertzera, lurrera itzuli ginenean amets batean bezala geunden. Esperientzia handiko surflariak izan arren, inoiz ez genuen begien aurrean halako olaturik ikusi. Bagenekien zerbait handia egin berri genuela.

Zenbat neurtzen zuten?

Zortzi metro-edo... Baina hori anekdota bat besterik ez da, ez zait gustatzen joko horretan sartzea. Hori Hawaiiko kulturaren barruan sartzen den zerbait da, metroak esan eta jendea harritu nahi izatea. Hango olatuak handiak dira benetan, bai, baina handiagoak egiten dituzte hizketan. Hawaiien olatuen neurriak dagokionez, edo metro eta erditik beherakoak dira, edo lau metrotik gorakoak. Ez dago tartekorik. Gureari dagokionez, nik esango nuke hiru-lau metrotik gorako olatu denak izugarriak direla, eta Belharrakoak hori baino dezentez handiagoak zirela.

Eta arriskuak zenbat neurtzen du?

Egia esan ez dakigu gehiegi, galdera ikurrak besterik ez ditugu. Baina Tahitiko Teahupo-oko olatu ezagunetatik, edo Hawaiiko Mavericks edo Waimeako olatuetatik ezberdina da. Hori surf leku izugarri ezagunak dira, eta Belharra ez dago horien mailan, baina hurbiltzen hasten zaie. Teahupoo, Waimea eta horiek arriskutsuak dira olatu handiak daudelako, baina batik bat azpian arroakak dituztelako. Belharran ere arroakak daude hondoan, baina sakonera handia dago, beraz ur azpian harriekin topo egiteko arriskua ez da hainbestekoa. Hori dela eta Belharran bigarren saioa izan genuenean polemika

Surfa kirola baino gehiago

"Irristatze kirolen inguruan moda handi bat zabalduta dago, Europa mailan, Ingalaterran zenbait saiakera izan ziren, baina hemen inguruan hasi zela esan daiteke, Biarritzen, Hossegoren... Hortik sortu ziren Quiksilver bezalako enpresak, eta lagun asko enplegatzen dituzten enpresak bihurtu dira orain. Ni bezalako gazteei etxean lan bat edukitzea eta aldi berean bidaiatzea ahalbidertzen digu, eta zortea dugu".

handia sortu zen. Hawaiiko jendea erretxindurik zegoen European hain olatu handiak aurkitu genituelako, eta orduan egindakoa gutxiesten hasi ziren, "erraza da Belharrakoa, ez baitago arriskurik". Baina Peter Cole izeneko amerikar batek, Hawaiien olatu handietako leienda bat izateaz gain, zientifikoa eta fisikaria denak, azkar isildu zituen kexa haiek guztiak. Colek nik ez nekien zerbait azaldu zuen, sakonera handiko uretan lehertzen ziren olatuak besteak baino arriskutsuagoak zirela. Izan ere, sakonera handi horrek zirimola askoz ere gehiago sortzen du, eta zirimola gehiago egoteak esan nahi du ur azpian askoz denbora gehiagoan eduki zaitzakeela olatuak, minutu

bat baino gehiago. Eta ur azpiko minutu bat, ez da norbere bainuan minutu batean burua ateratzeko zain egotea.

Zer da ba olatuak zapaltzean ur azpian gertatzen zaizuna?

Askotan egiten dut konparaketa animaliekin olatu azpiko zirimola azaltzeko. Zuk pentsa ezazu txoria zarela, baina ez duzula txoriek izaten duten orientatzeko eta espazioan kokatzeko dohainik. Lanbroan barrena zabilta, mendian ezagutzen ez duzun leku batean, galduta. Beraz, hegan zoaz, galduta, ez duzu ezer ikusten, eta gainera ezin zara orientatu. Nahiko angustia izan behar du. Horri gehitzen badiozu alde guztietara astintzen zaituen indar bat duzula gainean, eta gainera ezin duzula arnasarik hartu, uste dut uler litekeela gutxi gorabehera olatu azpian zer sentitzen den. Baldintza horietan minutu bat baino gehiago egiteak gogorra behar du izan. Eta, zoritxarrez, serie baten hasieran tokatzen bazara, eta ez bazara garaiz errekupe-ratzen, haren atzetik beste olatu bat datorkizu, eta agian beste bat. Oso dramatikoa izan daiteke. Belharran arrisku hori badago, baina espero dut inoiz gertatuko ez diren gauzak izatea.

Hiru urte dira Prestigena gertatu zela. Zu itsasora askotan ateratzen zara, nola dago orain?

Nik itsasoa oso garbi dagoela atzematen dut. Aitortu behar dut Prestigen afera urrunetik bizi izan nuela Ingalaterran bainintzen urte hartan. Eta niretzat badu beste alderdi bat ere. Hain zuzen Prestige hautsi zuen itsasoaren indar hari esker iritsi zitzaizkigun Belharrara hainbeste denboran zain geunden olatuak. Kuriosoa da. Dena den, ni lehengo urteko irailean itzuli nintzen Ingalaterratik eta hondartzak garbi aurkitu ditut. Egia da beltzune batzuk ikusten direla zenbait harritan baina bainatu gaitezke, eta nahiz Presti-

getik gasolina xurgatzen segitu behar den, niretzat istorio hura bukatua dago.

Zorionak eman beharko zaizkie hondartzak garbitzen aritu zirenei.

Ez dakit ba. Ikusten dudanean zenbat diru xahutu den hondartzak garbitzeko eta ikusten dudanean nola eginga izan den lan hori, bihotzean min ematen dit. Arroketako beltza garbitzen presiozko mangerekin ibili dira, eta horiek petrolioaren beharra dute martxatze-ko. Gainera zikina kentzeko erabili den ur hori guztia berriz itsasora joan da, eta orduan ea garbiketa horrek zertarako balio duen galdetzen diot nire buruari. Horrek izorratzen nau. Kasualitatez, justu Prestigerena gertatu zen une berean ingurumenaz liburu bat irakurtzen ari nintzen, Björn Lomborg izeneko batek idatzia –"ingurumenarekiko eszeptikoa"– eta nahiko hauts harrotu duena. Bertan azaltzen zuen, eta Prestigena ikusi ondorik nik uste ez dabilela oker, Exxon-Valdes bezalako katastrofetan edo Alaskako katastrofetan bost urteren ondoren zer ikusten den. Bost urteren ondoren presiozko mangerekin garbitu ziren gune guztiak garbi zeuden, baina itsasoko landaretza ez zen berriz hazi. Aldiz pertsonarik sartu ezin eta garbituak izan ez ziren leku guztietan, alde baterik denak garbiak ziren eta gainera landaretza berriz

Bertsoa

DOINUA:
SASTARRETIK HASITA

Ametsak ezin inoiz
urrundu kostatik
olatueta txori
izateagatik.
Azpian zirimolak
daudela badakik,
beraz ez jaitsi inoiz
olatuetaatik.

Aitor Mendiluze

hazia zegoen. Ez dut esan nahi bere kabuz utzi behar zaionik denari, baina Prestigekin uste dut diru asko xahutu dela alferrik eta parte bat gordetzen ahal zela ingurumenarentzat eraginkorragoak diren gauzak egiteko. Izan ere planeta hau denentzat berdina da, eta gu gure aldetik hondartzak garbitzen saiatzen bagara, baina planetaren beste aldean askoz gauza ustelagoak gertatzen ari badira ez goaz inora. Gainera argi da ingurumena ez dela politikoen agendetan lehentasuna duen gaia. Beraz maite duenak, bakoitzak bere mailan egin beharko du ahalegina. ■

Banatzaila: UNIVERSAL MUSIC SPAIN S.L.

Xabi SanSebastianen kd berria
zure diska-etxean salgai.

Euskal
HERRI-MUSIKA
guztiz
berrituta

CDNO 26

Management: SYNTORAMA
Portuetxe Kalea 83. 20018 Donostia
Tel: +34 943 31 48 00
syntorama@syntorama.com

Syntorama

Portuetxe Kalea 83 1-13 bul.
20018 Donostia-San Sebastián
Gipuzkoa, Spain
Tel: +34 943 31 48 00 Fax: +34 943 21 57 88
www.nocd-rekords.com info@nocd-rekords.com

inuzabal factory

Sifilia

Izurri zaharra itzuli da

Sifilia iraganeko eritasuntzat jotzen genuenean, ia 20 urtetan haren berririk izan gabe egon ondoren, Basurtoko ospitalean 8 kasu agertu dira berriki. Napolesko gaixotasuna eta gaitz espainiarra edo frantziarra deitua, Aro Modernotik aurrera mugarik gabe hedatu zen, kultura eta politikaren pertsonaia garrantzitsuetaraino iritsiz. Sifiliari mugak jartzea inoiz baino errazago dirudien honetan, ordea, gure artean da berri.

BASURTOKO OSPITALEKO Sexu bidez Transmittutako Gaixotasunen unitatean (STG) sifili primarioko 8 kasu diagnostikatu ziren iaz. 80ko hamarkadatik ez zen horrelakorik gertatzen. Datuok Basurtoko STGko mediku Mari Mar Camarak eskaini zituen, eritasun benereoa honen berragerpenak osasun publikoaren ikuspuntutik garrantzia handia duela gaineratuz. Infekzio hauen gorako joera ez omen da kasualitatea. Alderantziz, sexu jardunean gero eta neurri gutxiago hartzen direla adierazten du horrek. Basurtoko 8 gaixoen artean, guztiak gizonezkoak ziren eta haietatik 7 homosexualak. Eritasun benereoren bat hartu duten paziente homosexuali egindako galdeketa onorioak garbiak dira: %25ak ez zuen penetratio harremanetan preserbatiborik erabiltzen; sexu oralean babesik gabe jardun zutenak, aldiz, %86 ziren; azkenik, %22ak bazekien hiesaren GIB-eramaile zela. Eta kontuan izan behar da sifiliak infektaturik egoteak hiesa kutsatzeko aukerakugaritu egiten dituela.

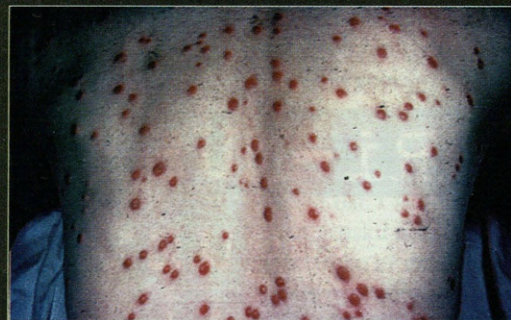
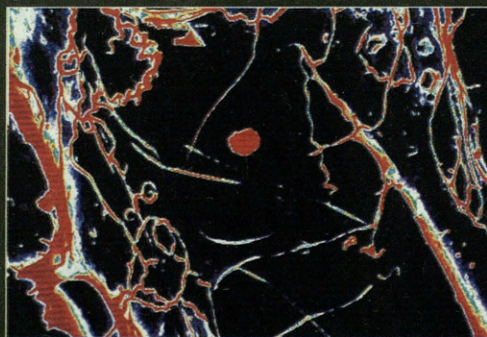
Europa osoko joera

Basurtoko 8 kasuak ez dira salbuespenak. Espainiako Estatuan 2000. urtetik aurrera 700 kasutik gora diagnostikatu dira urtero. Ingalaterran 274 kasu detektatu ziren 1998an eta iaz 518ra igo zen kopurua. Europa osoan kutsatzeen kurbak ia %50an egin du gora. Sifili brote indartsuenak 8-10 urteko ziklotan eman ohi dira. Azken igoera 90eko hamarkada hasieran aurreikusten zen, baina hiesaren beldurra eta

osasun arduradunen politika aktiboak berau saihestea ekarri zuten, prebentzioari esker. Europako gizarteak sifilia menpean zuela sinestuz, iraganeko kontua zela. Baina hamarkada honek brote berri baten aurrean jarri gaitu.

Eritasun larria, baina sendabide erraza

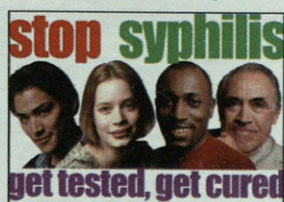
Sifilia ez da soilik arriskutsua osasun publikoaren ikuspuntutik. Pertsona kutsatuarentzat ere ondorio larriak ekar ditzake eta *Treponema pallidum* bakterioak egindako kalteek ez du atzera bueltarik (ikus ondoko orriko koadroa). Gainera, ez da diagnostiko errazeko gaixotasuna; sifi-

liari "imitatzaile handia" deitu izan zaio, bere sintomak (buruko mina, goragalea, sukarra, zorabioa...) gaixotasun arruntekin nahasten direlako maiz. Baina garaiz harrapatuz gero (infekzioaren lehen fasean) sendabide erraza du: penizilina dosi bakarra nahikoa da bakterioa uxatzeko (penizilinari alergia dioten pazienteetan beste antibiotiko batzuk ere eraginkorrak dira), erremedio erraz eta seguruena prebentzioa dela ahaztu gabe.

Mundu berriko izurri zaharra

Azken urteotako datuak kezkarriak dira, noski, baina, iraganera begiratzuz gero, inoizko datu baxuenetan mugitzen garela onartu behar da. XX. mende hasieran, esaterako, Europako populazioaren %15 kutsatua zegoela uste da. Penizilina aurkitu eta bere erabilera zabaldu baino lehen, sifiliak sekulako sarraskiak egin zituen, XV. eta XVI. mendeetan bereziki. Amerika zapaldu zuten lehen europarrak kutsatuak izan ziren, baita Cristobal Colon bera ere, eta Atlantikoa lehen espedizioetako karabeletan

Sifiliaren aurkako kanpaina AEBetako Oklahoman, eritasun benereko hau iraganeko kontua ez denaren seinale.

zeharkatu ondoren, infekzioa bolbora bezala zabaldu zen Europan. Sendabiderik gabe, milaka eta milaka kutsatuei otoi-tza baino ez zitzaion geratzen eta Elizak erabaki bat hartu behar izan zuen: San Dionisio sifilitikoen patroia izendatu zuen. Aurrerago sifilia merkurioarekin sendatzeko ahaleginak ugariak izan ziren, baina emaitza baikorrik ez zen lortu. Gehienetan, gainera, merkurioak onura baino kalte gehiago zekarren pazientearentzat.

Sifilitiko "handiak"

Aro Modernoko sifili ez-tandak, Europan 1492a arte sifilirik ez zegoenaren ustea zabal-tzea ekarri du. Baina Erdi Aroan dagoeneko sifiliarekiko kezka agertu zuten garaikideek eta kutsatuen artean izen ezagunak ere baziren. Amalasuntha erregein ostrogodoak sifilia zeukala badakigu, baina ez zen hura bere heriotzaren arrazoia izan; bere senar Deodatok hil zuen bera ere kutsatua zegoela jakin bezain laster. Eta deigarriena Erdi Aroko sifilitikoen zerrendan hainbeste Aita

Goiari ezkerrean, sifilia sortzen duen espiroketa bakterioaren bi irudi mikroskopioz hartuak; bakterio honen izen zientifikoa *Treponema pallidum* da. Alboan, XVI. mendeko grabatu honetan gaixo sifilitiko baten garraioa ageri da; gaixoak daraman afixak garbi adierazten du: "L'espagnol affligé du mal de Naples" (espainiarra Napolesko gaitzak jota). Hauen azpian, sifilia bere lehen mailan moztan ez bada gertatzen dena ageri da, broteak agertu ohi baitira gorputzeko hainbat ataletan kutsatzearen ondorengo hilabeteetan; hortzetan ere eragiten du bakterioak; irudikoak sortzetiko sifilia duen paziente baten hortzak dira. Lerro hauen alboko irudietan ikus daitekeenez, sifilia gaixoaren aurpegia desitxuratzera irits daiteke.

Zer gertatzen da sifilia hartuz gero?

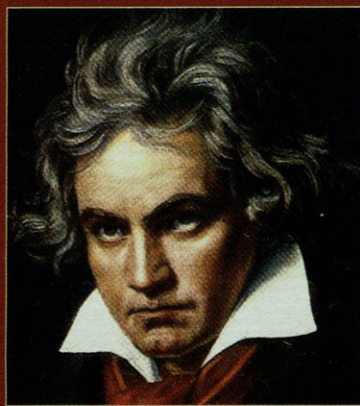
SIFILI PRIMARIOA: Kutsatu eta 3 aste eta 3 hilabete tartean minik ematen ez duen txankro eta zauri ireki bat agertzen da, gehienetan genitalan. 3-6 asteetan desagertu egiten da txankroa, baina infekzioak bizirik dirau.

SIFILI SEKUNDARIOA: Kutsatu ondorengo 2. edo 3. hilabeteetan agertu ohi dira sintomak. Ohikoa gorputzeko edozein ataletan agertzen den azaleko brotea da. Esku eta oinetan agertu ohi da maiz eta ez du azkurerik ematen. Beste sintoma batzuk glandula puztuak, sukarra, nekea, ilea galtzea, buruko mina eta pisua galtzea dira. Sintomak desagertu edo apaldu arren, infekzioak aurrera jarraitzen du.

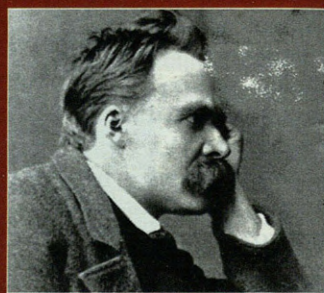
SIFILI LATENTEA: Ez da sintomarik agertzen eta odol analisi batek soilik detekta dezake. Tratamendurik gabe bizitza osoan iraun dezake arazorik eman gabe, baina maiz hirugarren mailaraino egiten du aurrera.

HIRUGARREN MAILAKO SIFILIA: Tratatu gabeko gaixoen heren batek garatzen du. Kutsatu ondorengo lehen urtetik aurrera iritsi daiteke, baita kutsatu eta 50 urtera ere. Garuna, bihotza, gibel eta hezurak erasotu ohi ditu. Paralisia, arazo mentalak, itsutasuna, gorroeria, bihotz-gutxiegitasuna eta heriotza ekar ditzake.

SORTZETIKO SIFILIA: Ama sifilitikoak fetoa kutsatzean gertatzen da eta hau da eritasun honen modurik larriena. Jaio baino lehen hiltzen ez direnek, ezgaitasun larriak izateko aukera handiak dituzte.

Ludwig van Beethoven, Oscar Wilde, James Joyce, Cristobal Colon, Adolf Hitler, Vincent Van Gogh eta Friedrich Nietzsche. Guztiek pairatu zituzten sifiliaren sintomak eta, horietako batzuk, baita ustezko sendabide okerrekin eragindako kalteak ere.

Santu topatzea da: Bonifazio VIII.a, Alejandro VI.a, honen seme Cesar Borgia, Julio II.a...

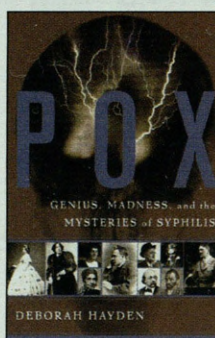
Aginte erlijiosoari ez ezik, sifiliak bisita ugari egin dizkio aginte politikoari ere: Ingalaterrako Enrike VIII, Frantziako Francisco I, Portugalako Alfonso, Errusiako Pedro I... Habsburgo familia bereziki begiz jota izan zuen gaixotasun benereko honek: Espainiako adarrean, Felipe II.ak eta bere biloba Felipe IV.ak euren amoranteengandik jaso zuten eta Carlos II.a gizarajoak bere ama Austriako Marianaren sabelean zela hartu zuen; Austriako adarrean, berriz, Sissy ezaguna bere senar Francisco Jose I.ak kutsatu zuen eta hauen seme Rodolfo osasuntsu jaio bazen ere, geroago Vienako putetxeetan izan zen kutsatua.

Denboran gertuago, Benito Mussolini eta Adolf Hitler kutsatuta zeudela esaten da. Hitlerrek 1908an Vienan hartu zuela zabaldu zen, prostituta judutar batek kutsatu zuela. Egia izan ala ez, agintari naziak *Mein Kampf* ezagunean 13 orrialde eskaini zizkion eritasun honi, sifilia "arrazaren etorkizunerako mehatxu larriena" zela esanez.

Kultur munduan, sifiliak idazle, musiko eta margolariak zigortu izan ditu bereziki: Liszt, Schubert, Maupassant, Lord Byron, Rimbaud, Verlaine, Nietzsche, Gauguin, Goya, Van Gogh...

Sifiliak inspiratuta?

Robert Schumannek zioen Franz Schuberten espirituak konposaturako obra oso bat diktatu ziotela zeruko aingeruek. Bonnekero erietxe batera eramain zuten berehala; sifiliak, bere azken fasean, kalte neurologikoak eragin ziz-

Sifilia eta talentua

Deborah Hayden doktore estatubatuarrek *Pox: genius, madness and the mysteries of syphilis* lanean sifilia eta talentuaren arteko harremana aztertu du, kultura eta politikako pertsonaia handien sintomen bidez.

kion, gorputzaren paralisi progresiboaz gain.

Charles Baudelairek zera idatzi zuen gorputz osoa minbera zuela: "Guk guztiok espiritu errepublikarra dugu zainetan, gure hezurretan sifilia dugun bezalaxe. Demokratizatuta eta sifilizatuta gaude". Guy de Maupassantek sifiliak eragiten zion burukomina zakurren zaunkarekin konparatu zuen: "Euren zaunka inori zuzendua ez dagoen, inora ez doan, ezer esaten ez dizun kexua da". Hala ere, garai beretsuan liburu bat idazteko asmoa zuen, *L'angélus* izenburupean: "Dena buruan dut, dena erraztasun harrigarritz pentsatua dut. Nire literatur karreraren gailurra izango da". Friedrich Nietzscheren kasuan, sifiliak eragindako arazo mentalak goiz agertu ziren, 1891n, *Thus Spake Zarathustra* idazteko inspirazioarekin batera. James Joyceren *Ulysesen*, Leopold Bloom pertsonaia dio Dublingo Nighttown zonaldea "nire adineko gazteentzat heriotz tranpa bat" zela. Joyce berak Nighttown bisitatu zuen 1904an eta sifilia hartu zuen bertan.

Treponema pallidum izeneko organismo txiki bat al da Beethovenen *Bederatzigarren Sinfoniaren* erantzule? *Dorian Greyren erretretatua* ez al da Oscar Wildek sufritutako eritasun benerekoaren parabola? Sifiliak eraginik izan al zuen Hitler gaztearen judutarrenganako gorrotoan eta hitler helduaren megalomanian? Deborah Hayden doktore estatubatuarrek *Pox: genius, madness and the mysteries of syphilis* liburuan berriki dioenez, sifiliak talentua areagotu edo distortsionatu egiten du. Baina ez dagoen lekutik ez du talenturik sortzen. Sortzekotan, kezka sortu beharko luke, iraganeko kontua uste genuena, berriz ere hemen baita ■

Hurrengo bidaia zure etxean

20 urteotan milioi bat kilometro inguru eginda, munduan barrena ibilitako Nairobitarra autobusa txatarretarako eraman dute. Baina autobusa bera eta maleta-lekuan gordetzen dituen esperientzia eta jakintza jolas bihurtu ditu ARGIArekin Josu Iztueta bidaiariak. Ander Izagirrek egin ditu mahai-jokoko galderak, eta Garbiñe Ubedak diseinatu du. Ipuinetako marrazkiak, berriz, Amaia Etxeberriaren eskutik atera dira. Horra “Nairobitarra: Mundua ezagutzeko jolasa” eta “Munduko ipuinak”, bidaiatuz ikasteko bi modu berri.

ESTITXU EIZAGIRRE

Argazkiak: Dani Blanco

Nairobiarra Mundua ezagutzeko jolasa

- 8 urtetik gorakoentzat egokia.
- Prezioa: 38 euro

Elementuak

- 5 taula: Kontinente bakoitzeko maparekin.
- Kontinente bakoitzeko, 200 galdera.
- Fitxak eta dadoa.
- Nairo txekak.

Nola jolastu

Jokalari bakoitzak aukeratuko du zer bidaia egin nahi duen. Taulak hainbat ibilbide eskaintzen ditu. Afrikan hasi eta Europan segi daiteke bidaia, eta Asian bukatu. Edo Hego Amerika eta Ipar Amerika lotu ditzake bidaiak.

Txanda errespetatuz, dadoa bota eta aurreratu fitxa. Lauki morean erori bada, kontinente horretako galdera erantzun beharko du. Asmatuz gero, dadoa beste behin botatzeko eskubidea du. Bestela, bertan gelditu.

Lauki berdea egokitu bazaio, bidaietako une gozoren bat biziko du. Paisaia edo hiri ikusgarriren batekin egingo du topo, edo parke naturalarekin... eta Nairo txartelak jaso-ko ditu.

Lauki gorriak adierazten du egoera gaizto-tu zaiola. Autobusa matxuratu da, aduanarekin arazoak daude... Nairo txekak utzi beharko ditu, aurrera jarraitzeko.

Ea helmugara iristeaz gain, aparteko leku eta pertsonak ezagutzeko zortetik duzun! Bidaia on!

NAIROBITARRA autobusak ez du munduan zehar bidaia gehiago egingo. Hiru autobus izan dira. Bata 1980an, lehen bidaiari Nairobira joan eta bertan geratu zen. Autobus hark eman zion izena bizi filosofia berezia lantzen zuen proiektuari. Bestea Afrika, Europa, Ipar Amerika eta Hego Amerikan ibili, eta Asiara pasatu ezinik, Txilen utzi zuten, kaleko haurrak jasotzen dituen fundazio bati emanda. Hirugarrena, azken urteetan Afrikan eta Europan ibili dena, "txatarrerira eraman berri dugu" kontatu digu Josu Izuetak, etxeko hormak botatzen ikusi dituenaren tristorarekin. Baina aurrerantzean ere oroimenari herdoila kentzeko, Nairobiarra jolas bihurturik, autobusean sartu eta egin izan dituen bideetan barneratzeko aukera dugu.

ARGIAk kaleratu berri dituen mahai-joko eta ipuin hauekin, bidaietan pilatutako esperientzia

eta baloreak transmititzen saiatu dira, Izuetaren hitzetan: "Kanpoko gauzekiko jakin mina, bidaietako anedotak, besteen lurraldeekiko errespetua... Horrek ez du esan nahi bidaiatzeak dituen balio denak onak direnik". Jolasaren funtzio didaktikoak erakarri zuen hasieratik Izuetak: "Kontziente naiz neronek ere asko edan dudala besteen bidaietatik eta besteen ametsetatik. Txikitzen entzun nituen hainbeste hitzaldi eta diapositiba erakustaldik ere markatu zuten nire etorkizuna. Guk bidaiari buruzko mahai-jokorik ez genuen izan. Agian, bere garaian norberari edukitzea gustatuko litzaizkikeen gauzak egiten ditu bakoitzak".

Bidaien filosofia jokora ekarrita

Mahai-jolasetan beti dago irabazleren bat. Baina bidaietan nork irabazten du? Bidaietan helburu

Munduko ipuinak

Nairobitarra autobusaren formako kaxaren barruan, zortzi lekutako kontakizun bana aurkituko duzu: Sahara, Laponia, Patagonia, Andeak, Himalaya, Alaska, Australia eta Euskal Herria.

Leku bakoitzeko ume batek azalduko dizu bere bizimoduaren berri. Non bizi den, nolakoa den bere etxea, zer animalia dituen, nolako ohiturak dituzten...

8 urtera artekoentzat egokia.

Prezioa: 20 euro.

bakarra ez da izaten jarritako helmugara iristea. Josu Iztuetak azaldu digunez, "saiatu gara bidaien filosofia jokora ekartzen, baina zaila dela jakinda, ezin baita joko birtuala egin". Bideari erreparatzen eta joanean gozatzen ikasteko, bidaiariak ezusteko onak eta txarrak jasoko dituzte, zoriaren arabera. Bidaietan ere, sarri zorreak erabakitzen du errobera bat zulatu eta kontontzeko geratu beharra izatea, edo txirripaz egiten du topo bertan bizi den euskaldunen batekin.

Neurri batean zortearen esku egongo da jolasen nor iritsiko den lehena. Baina dadoak erabaki arren jokalariei bidean gertatuko zaiena, ezusteko hauek ez dira kasualitatea, besteren eskarmentutik ikasteko modua baizik. Iztuetak azaltzen du nola saiatu diren benetako bidaiak izan liteken jokoan berregiten: "Afrikan txertoa jarri beharra dago, eta pasaporteaz ezinbestekoa zaigu, aldiz, Alaskan elurra izango dugu eragozpen nagusia". Herrialde bakoitzean zerekin topo egin dezakeen ikasiko du, horrela, jokalariek.

Munduko ezagutza

Bidaiaztea mundua ikusi eta ikasteko modu bat da. Garbiñe Ubedak diseinatutako taulak kontinente bakoitzaren mapa du irudi. Bertan fitxak aurrera eta atzera ibilita bakarrik, Sudan edo Txekia kokatzen ikasiko du bidaiariak, pixkana-

"Kontziente naiz neronek ere asko edan dudala beste bidaietatik. Guk bidaiari buruzko mahai-jokorik ez genuen izan. Agian, bere garaian norberari edukitzea gusatutako litzaizkiokeen gauzak egiten ditu ba koitzak"
Josu Iztueta, jokoa-
ren eta ipuinen egi-
leeta bat.

ka. Era berean, galderetan agertzen diren sahararrak gugandik zein gertu edo urruti dauden neurtzeko balio du. Galdera bidez, leku bakoitzaren berri jasoko du jokalariek. Izan ere, galderak bidaiazten ari den kontinentearekin lotuta daude. Beraz, Afrikako galderek ez dute Ipar Amerikakoekin zerikusirik.

Ander Izagirrek galderak sortzerakoan, hainbat alorretako gaiak bildu ditu, baita kontu bitxiak ere tartean, esaterako: "Animalia hauetako zeinek hiltzen du jende gehien Afrikan: lehoiak, krokodiloak ala errinozerontak?". Hiru aukera ematen dira erantzuteko, beraz, erantzuna ez dakienak txirripaz bada ere asmatzeko aukera badu.

Autobusetik ateratako ipuinak

Josu Iztuetak kontatutako eta Amaia Etxeberriak marraztutako "Munduko ipuinak" hartuta, haurrek bere adinekoak beste lurraldeetan nola bizi diren ezagutu ahal izango dute. Iztuetak azaldu digunez: "Hemengo ume batek agian pentsatuko du munduan zortzi urteko ume denak doazela eskolara, denek dituztela liburuak... Munduan zenbat errealitate dauden pentsatzeko bide ematen du, eta gureaz pentsatzen jartzeko".

Mahai-joko eta ipuinekin, Nairobitarra hurrengo bidaiak hastera doa. Ez galdu autobusa, eta erabaki zein den hurrengo geltokia. ■

Arisko Urmeneta

Edadeko gizon bat hil da Gasteizen, ustez
semeordeak leihotik botata

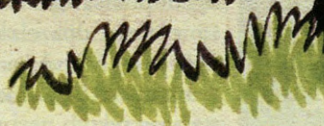
Gizon bat atxilotu dute bikotekidearen
alabaz gehiegi baliatzeagatik

Nonbaitik
ere...

... JENERO INDARKERIAREN
ESKUTIK,
JENERAZIO
INDARKERIA
HELDU DA...

hau astakeria!

... ERROMAK LEPORATUKO
OTE DIO ASTAKERIA HAU
FAMILIA ERAKUNDARI?

SK

Gailurra: guztion ardura

Aurtengo oporretan Pirinioetako gailurra egin dut. Lehen eguzki printzekin Mahoma pasoa gainditu ondoren isiltasuna eta harmonia dira nagusi zeru ondoan. Dena sumatzen da hemen

beharrezkoa: egunsentia, hotza, haizea, harkaitz soil eta erraldoiak, denborari beldurrik ez dion glaziarra, gorputza babesten duten jantzi beroak, edozein modutara igo diren bi pertsona... Hau da gure Euskal Herriak behar duen harmonia, doinu egokia izateko nota guztiak behar baitira; ezin da ezer eta inor kanpoan utzi, bestela etena sumatzen da. Hainbat pertsona eta talderen ahuleziarekin jende asko oso eroso bizi da, alderantzizko egoera ere ematen delarik, alegia, hainbat jendek eta hainbat talde politikok ez dutela euren burutan ardurarik onartzen hainbat arazo konpondu behar denean.

Mendi hauetara joateko material ona behar da. Alderdi politiko guztiek bi material mota nagusi behar dituzte beraien eguneroko lanerako: oinarri soziala eta ideologikoa. Esate baterako momentu honetan ezker abertzaleak duen arazoetako bat, eta edonola konpondu behar duena, galdu duen oinarri teoriko ideologikoa sortzea da. Beraiek zuten planteamendu teoriko asko irentsita geratu delako -gutxienez formaliki- beste alderdi politikoen artean. Egoera hau ez da txarra, politika demokratikoaren dinamismoaren adierazgarri baizik.

Gailurrera iritsi baino lehen, granpoiak jantzi, gorputza sokarekin ongi babestu eta bata bestearen atzetik gine-la zeharkatu genuen glaziarra. Hainbeste jendek zapaldutako gorputz zuriak baina, goiz honetan guri ireki dizkigu zauriak. Ur lasterrak, harri hots izugarriekin, daramatza zainetan, odola irakiten duela dirudi. Horrela dago gure gizartea, mugituta, denok egin nahi dugu zerbait, denok dauzkagu ideiak eta irtenbideak egosten gure buruetan, baina heldutasuna falta zaigu gure parean dauden begiengan konfiantza izateko, begietara so egin eta han garden-tasuna ikusteko.

Izotz zati honetan gindoazela, irrist egin dut. Ez da ezer izan, nekeak eta beldurrak

ALBERTO ELONEGI

cragindako irrista, hala ere, taldeak ongi cutsi dio erorketari. Hori da beharrezko legea lan guztietan, taldean lana egitea, elkarrengan konfiantza izatea, taldeak ematen baitu ziurtasuna eta oreka.

Glaziarra iritsi baino lehen bizitza pil-pilean sumatu dugu alde guztietatik, altuera ezberdinetara moldatutako landareek, usainez eta kolorez bete dizkigute zentzuak; mugitzen direnean ikusi ditugu marmotak, tximeletak, harrapariak, helikoptero zaratsua; bakoitza dago bere lekuan, dagokion inguruan. Gizartean ere partidu, pertsona guztiak behar dugu gure lekua, gure ingurua, eta igoera zail honetan, helburu eta jarrera berdintsuak ditugunok estabilitate marko batetan hartu behar ditugu gure erronkak, demokratikoa den eusko elkartasuna lortuz.

Naturaren oreka ere urratzen da batzuetan, izugarritzko zuhaitz eta landare pila dago txikituta, elur-jauzien ondorioz; okerragoa izan omen zitekeen gainera, elur hautsezkoa izan balitz. Honela hausten dute sarritan muturreko jarduerak gizarteak bizi duen oreka.

Guzti hau ikusteko eta bizitzeko, aterpeko zeremoniarekin goizean jaiki, ilunpetan arakatu, hotza arnastu eta bakoitzaren isiltasuna entzuten aldapa gora abiatu gara denon artean janaria eta arropa banatu ondoren. Gure herriaren konponbidea eta elkarrietzak ere lortzeko, bakoitzak berea jarri behar du.

Benetan, Bake planaren gailurra harrapatzeko taldean joan beharko gara gora, elkarren bihotz taupadak entzuten, ekaitzak eta erauntsiak bidean ditugula. Guzti hau beti ideia baten barruan: inongo gizarterik ez da izango izan nahi ez duen zerbait; horretarako gauzak garbi izan behar dira, konplexu gutxi, baina arestian esan dudana moduan, mendi zail bat ez da igotzen bakoitza bere aldetik joanda, kordada on bat behar da; ondo aukeratu bide lagunak, kordada ahal den zabalena izan dadila, jakinda XXI. mendeko politika gizartearen gertuen dagoen politikarena izango dela. ■

Inongo gizarterik ez da izango
izan nahi ez duen zerbait;
horretarako gauzak garbi izan
behar dira, konplexu gutxi,
baina arestian esan dudana
moduan, mendi zail bat ez da
igotzen bakoitza bere aldetik
joanda, kordada on bat behar
da; ondo aukeratu bide
lagunak, kordada ahal den
zabalena izan dadila

Joxe Mari Anzumendi

HIK HASIKO KOORDINATZAILEA

Hezkuntza urrats berrien beharrean

Euskal herritarrok bermatuta al dauka-gu euskararen ezagutza? Galdera horrek erantzun zeharo kontrajarria jasoko du segun eta nor den erantzulea.

Batzuek, azkeneko hamarkadetan euskaraz irakasten eta ikasten eman den aurrerapena izugarria izan dela-eta, egindako galderari baiezkoa erantzungo diote. Beste batzuek, aldiz, Euskal Herrian bizi diren guztiei ez zaiela euskara ikasteko aukera eskaintzen-eta, galdera berari ezezkoarekin erantzungo diote. Galdera berak nola jaso ditzake hain kontrako erantzunak?

Datuetara joz, derrigorrezko ikasketak bukatutakoan ikasleen erdiak lortzen du euskararen maila nahikoa harremanak, ikasketak eta abar normaltasunez izateko. Hau da, 15 edo 16 urteko gaztetxoaren artean %50ak ezagutzen du euskara bere bizitzan normaltasunez erabiltzeko moduan.

Euskal Hezkuntzan urrats garrantzi-tsua eman dira, baina gehiago eman behar dira, jarraitu egin behar da.

Egungo estatuen osaketa gertatu zenean eta eskolatzeko orokortzen hasi, Iparraldean frantsesez eta Hegoaldean gaztelaniaz eskolatu behar izan genuen euskaldunok. Estatuen jarrera itxi haren aurrean Sabino Aranak euskal nazionalismoa errebindikatu zuen, eskakizun hura euskaldunon arrazan oinarritzen zelarik, nagusiki.

Espainiako guda zibilaren aurretik euskarazko irakaskuntza zabaltzeko ahalegintxoaren bat egin bazen ere, 60ko hamarkadan hasi zen hezkuntzaren benetako euskalduntzea. Aranismoaren arrazaren defentsa gairidituz, ikastolek euskara eta euskal kultura hedatu zituzten, eta horrekin batera Euskal Herria modu praktikoa ikusten lagundu zuten. Izan ere, 60ko eta 70eko hamarkadetan Euskal Herri osoan joan ziren zabaltzen ikastolak eta horrek euskal lurraldetasuna hizkuntzaren ikuspegitik age-riago utzi zuen.

Hurrengo hamarkadetan ikastolek ereinda-ko irakaskuntza euskaldunaren hazia zabal-tzen joan zen gainontzeko eskoletara, eta horrek guztiak lortu ditu goian aipatutako

ALBERTO ELOSEGI

euskalduntze datuak. Urrats handiak eman badira ere, horrek adierazten diguna da derri-gorrezko hezkuntza amaitutakoan ikasleen erdiak bakarrik ezagutzen duela euskara. Adin horretarako, gure ustez, euskara ongi ezagu-tzea bermatu beharra dago, norberak askata-sunez erabaki dezan erabili, ez erabili, noiz, non eta abar; ezagutzen ez duenak ezin baitu erabaki.

Aztartzeko beste arloa edukiarena da. Garrantzi handikoak dira horren inguruan egiten ari diren ikerketak, hausnarketak eta proposamenak. Testu liburuek, orokorrean, gutxi aipatzen dute Euskal Herria; hala eraku-tsi dute liburu horien gainean egin diren iker-keketek. Ikuspegi politikoa da nagusitzen dena, ikuspegi kulturala, soziala edo soziokulturala baztertzen diren bitartean. Horrek guztiak atentzio berezia eskatzen du gure aldetik, eta egoera normalizatzeko bidean urrats berriak ematera gonbidatu.

Ez dezagun ahaztu Euskal Unibers-itatearen esparrua. Euskaraz ikasi ahal izateko ahaleginak egiten ari dira hain-bat unibertsitatean, eta bide batez, pix-kanaka, euskal unibertsitatea gauzatzen joateko. Oraindik ere, hutsune handiak daude ikasketen eskaintzan, egiturake-tan... eta egoera normalizatzeko urrats berriak eman behar direla dakusagu.

Eta zer esan erabiltzen ditugun hitzei buruz? Hitz berak hainbat esanahi har-tzen ditu askotan. Zertaz ari gara Eus-kal Hezkuntza Sistemari buruz ari gare-nean? Ona litzateke gure artean esanahiak adostea hobeto uler gaitezen.

Emandako eta eman beharreko urrats batzuk aipatu badira ere, batek garrantzi berezia du. Ikastolek, ikaste-txe taldeek, gurasoek, langileek, ikas-leek eta abarrek Herri bezala jokatzeko agertzen duten nahia. Gogo horri behar bezala erantzun nahiko bagenio, urrats berriak eman beharko genituz-ke. Horretarako, egoki izan liteke

Herri ikuspegia dugun guztiok elkartu eta asmo hori gorpuzten jarraitzeko urrats berriak adostea, Euskal Herriak Herri gisa bere hezkuntza gara dezan. Ez al litzateke izango munduari egin diezaiokegun ekarpen kulturalik aberatsena? ■

Eta zer esan erabiltzen
ditugun hitzei buruz?

Hitz berak hainbat
esanahi hartzen ditu askotan.

Zertaz ari gara
Euskal Hezkuntza Sistemari
buruz ari garenean?

Ona litzateke gure artean
esanahiak adostea, elkar hobeto
uler dezagun

Aitor Zubero goitia

KAZETARIA

Doublespeak

Bere benetako esangura moztortzeko apropos eraikitako mintzoari deitu ohi zaio *doublespeak* –berbeta bikoitza, euskaraz–. Eufemismoak, bistan denez, berbeta-mota honen ageri-ageriko adibideak dira. George Orwellen 1984 eleberri eder bezain gordinarekin lotu ohi da *doublespeak* terminoa, jatorria bertan daukala-koan. Ez da horrela ordea. Are: berba hori agertu ere ez da egiten nobela guztian; Orwellek, hori bai, jite bereko *newspeak*, *oldspeak*, *duckspeak* edota *doublethink* hitzak paratu zituen 1948an burututako 1984 eleberrian. Nobelak zein terminook izaniko arrakastaren haritik sortu zen, 1950eko hamarraldian jada, *doublespeak* kontzeptua.

Kontzeptu hori eta Eusko Jaurlaritzaren kanpaina bat etorri zaizkit gogora Bilboko Aste Nagusian antimilitaristek kalean emaniko papera irakurri ostean. Hara zer zioen, batetik, Jaurlaritzaren kanpainaren leloak: *Giza eskubide guztiak guztiontzat*. Bestetik, aldiz, esaldiok irakurri ahal izan ditut, besteak beste, antimilitaristen testuan: EAEn 1.429 milioi eurokoa da gastu militarra, eta 60.000 milioi eurokoak industria militarren etekinak; erkidego berean, bestalde, 3,92 milioi eurokoa da eguneroko gastu militarra; bertako zergadun bakoitzak, azkenik, 680,11 euro bideratzen ditu urtero gerra-industriara.

Datuok *Giza eskubide guztiak guztiontzat* kanpainarekin lotzea demagogikoa dela esango dit norbaitek. Ekar dezagun, beraz, datu gehiago mahai gainera: 2003ko uztaillean Vasco Press-ek zabalduko informazioaren arabera, 2002an Espainian egindako armen %99 Hego Euskal Herrian egin ziren –EAEn batez ere, eta diru publikoz lagunduta kasu askotan; ez esan gero gutxien-gutxienean bitxia ez denik: gerraren aurkako kale-agerraldietan parte hartu izan duen gobernu berberak gerra-industria diruz laguntzen du–; armagintzaren arlo horretan gainera, Eusko Jaurlaritzak bete-betean hartzen du parte aurtengo otsailaz geroztik, ITPren akzioen %5,3 baitauka Euskadiko Garatze Kapitalaren Baltzuaren (SOCADE) bidez. ITP da, hain zuzen, *Eurofighter Typhoon* hegazkina –etorkizuneko Europako Batasunaren ehiza-hegazkin bonbaketaria izango denaren behin betiko ereduagaratu eta eraikitzeaz arduratuko den par-

ALBERTO ELOSEGI

tzuergoko kideetako bat. Eta Jaurlaritzak "arrazoi estrategikoak" argudiatu ditu ITPn esku hartzeko... Giza eskubide guztiak, norentzat, hortaz? Etorkizun –zoritxarrez– hurbilean *Eurofighter*-ek botatako goxokiak jasoko dituztenentzat ere balio ote du leloak?

Eta arma astun zein arinak –adibide soil bat: Israelgo armadak palestinarrak egurtzeko darabilen armategiaren puska eder-eder bat gurean eginikoa dela gogorarazi digu aurtan bertan Amnesty International-ek– eta gerra-hegazkinak egitearekin nahikoa ez nonbait eta militarizazioa beste alor batera ere hedatu gura dute orain. Izan ere, ontziola militarrek batzeko Espainiako Gobernuak sortu duen talde berrian Sestaoko Naval sartzeko exijitu du Gasteizko Legebiltzarrak, EAJ, EA eta EBren aldeko botoei eta PP zein Sozialista Abertzaleen abstentzioari esker –alderdi horietako batzuek ez al daukate bada euren burua antimilitaristatzat? Eta non dira indarkeria datorren lekutik datorrela salatzen dutenak?– ... Eta kasu, ez baita nire asmoa Navaleko beharginen ego-

Gerra ez da bakea, baina negoziioa da, eta gauza jakina da negoziioak ezinbesteko direla gure Euskadik aurrera egin dezan

Aurrera doan herria baita gurea.

era latza aintzat hartzeke arinkeriatan jardutea; haatik, mundua gehiago militarizatzea ezin da izan irtenbidea, are gutxiago benetako boron-daterik izanez gero beste bide batzuk urra daitezkeela jakinda –Orbea bera, konparazio batean, arma-lantegi izan zen bizikleta-fabrika bihurtu baino lehen–.

Esan ditzagun gauzak argi, beraz, *doublespeak*-ak eta 1984n ageri ziren *Gerra bakea da* lazgarri haiek behingoz bazter utzita: gerra ez da bakea, baina negoziioa da, eta gauza jakina da negoziioak ezinbesteko direla gure Euskadik aurrera egin dezan. Aurrera doan herria baita gurea. Edo, guztiok elkar uler dezagun, *un país en marcha*... militar, horixe baietz. ■

Txoli Mateos

EHUKO IRAKASLEA

Jainkoen arteko borroka eskolara

Gasteiz jai giroan murgilduta zegoela, hango gotzaina suminduta agertu zen erlijioak eskola publikoan galdu duen presentziatz, eta, horrekin batera, erlijioak bizitza publikoan dagokion garrantzia berreskuratzearen alde hitz egin zuen. *Berria* egunkariak gai honen inguruan gizarte ordezkari batzuei eskatu zien iritzia eta orduan emandako erantzunen harira otu zait lerro hauek idaztea. Aurrera joan baino lehenago, alta, komeni da zehaztapen bat egitea. Erlijioaz berba egitera abiatzen garenean, gutariko askok ohitura dugu aldeztu aurretik argi uzteko ez garela sinestun, hori egitean, gure iritziek objektibotasuna irabazita dutelakoan edo. Nik neuk zalantzan jartzen dut erlijio jakin baten ikusmoldeari eutsi ez izanagatik, ezinbestean, pertsona objektiboagoak, arrazionalagoak edota tolerantetagoak garela. Baina, ohiturari jarraituz, ni ere ezin erlijioiko kide ez naizela esatera behartuta sentitzen naiz honako hau idaztean.

Gaiari helduta, uste dut Ipar eta Hego Euskal Herrian, tartean arrazoi desberdinak badaude ere, antiklerikalismo sutua garatu dela, ezkerreko pentsamoldeari eusten diogun artean bereziki, eta horrek ez digula uzten erlijioak duen garrantziatz jabetzen. Hala, pentsamendu erlijiosoa superstizio eta ezjakintasunaren erresumatatzat besterik jotzen ez dugun neurrian, ez gara ohartzen zein neu-

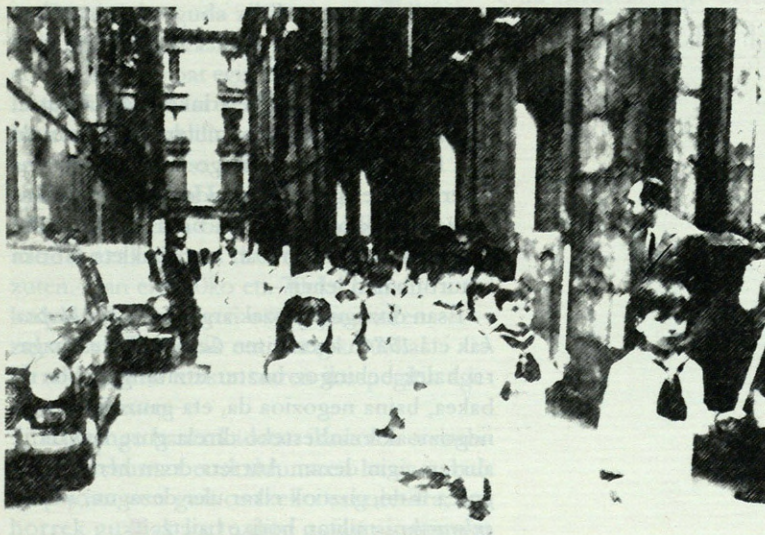

INIGO AZKONA

riko funtzioak bete —eta betetzen— dituen erlijioak gure artean. Horietakoa bat da unibertsoa, inguratzen gaituena, esanguratsu bihurtzea. Zientzia modernoak ederto erakutsi digu zer garen eta nondik gatozen, baina ezin digu esan zergatik gauden hemen eta nolako balioen inguruan antolatu behar dugun bizimodua. Zenbait ideologia eta filosofia politiko, adibidez, azken hutsune hori betetzen ahalegintzen dira, giza bizitza balio sistema koherente batean kokatuz, baina euren zereginak kale egiten du galdera trazeendente baten aurrean. Edozein modutan ere, Eliza nagusien eta ideologia politikoen hutsegite bezala ulertu behar da gizarte modernoetan ugaritu diren erlijio exotikoen hedapena, adibidez, mota askotako terapia psikologikoen bitartez.

Esan beharrik ez dago erlijioak desprestigio sakona pairatzen duela zenbait sektore sozialetan, neurri batean, Eliza katolikoak gizartearen galdu duen legitimitate eta botere eskergeraren ispilu; nahiz eta katolizismoak milaka jarraitzaile eduki euskal gizartearen. Prozesu horrek atzeratzen dirudi, Gasteizko gotzainaren lantuen gainetik. Baina arazoa da, erlijiorik ezcan, hutsune galanta sumatzen dela eta ez naiz ari hil osteko bizitzaren inguruko kezkei buruz, lurtean bizi dugun bizitzaz baizik. Hala, egia da gure oinaze psikikoa bideratzeko zenbait errito-teknika budista baliagarri izan daitezkeela, baina horiek ezer gutxi egin dezakete gizarte bizitzaren konplexutasunari erantzuten dioten arau moral sendoak ezartzeko. *Erlijio zibila* deitzen diote batzuek, baina, agian, egokiagoa da moral kolektiboaz berba egitea. Horrelakorik ezcan, ez da posible gizarte bizitzarik garatzea eta eskola da, dudarik gabe, eremu horretan erantzukizun handia duenetako bat.

Hortaz, sinplekeria izugarria iruditzen zait besterik gabe baiezatzatzea erlijioa eremu pribatuari dagokion gaia dela, besteak beste, gero eta nabariagoak baitira gatazka politiko eta sozial askoren oinarri erlijiosoa. Baina, kontu hori albo batera utzita, ukatzen da sinesmen erlijiosoen erabateko eragina dutela ohitura kultural askotan. Jendeak, normalean, eta etorkinek, are argiago, hizkuntza eta kulturaz gain, erlijio bat dakar besapean. Gure herrian asko gara pentsatzen dugunok euska-

Sinplekeria izugarria iruditzen zait besterik gabe baieztatzea erlijioa eremu pribatuari dagokion gaia dela, besteak beste, gero eta nabariagoak baitira gatazka politiko eta sozial askoren oinarri erlijiosoak.

Baina, kontu hori albo batera utzita, ukaezina da sinesmen erlijiosoek erabateko eragina dutela ohitura kultural askotan

raren etorkizuna ez dela euskal hiztunen arazo pribatu hutsa eta, beraz, agintariei haren aldeko politika soziala exijitzen diogu. Horren ondorioz, elkarbizitza kulturalaren oinarriak ezartzea behartuta gaude. Era berean, administrazio demokratiko batek ezin dezake itsuarena egin sinesmen erlijiosoek eragiten dituzten arazoen aurrean. Batzuetan, talka egin dezaketelako zenbait giza eskubiderek; eta, orokorrean, sinesmen erlijiosoek pertsona askoren unibertso morala osatzen dutelako eta aginte publikoak gaitasuna izan beharko lukeelako gizarte bizitzaren antolatzearen herritarren funtsezko balioak bilduz eta euren arteko elkarbizitza bermatuz.

Sinplekeria ere iruditzen zait erlijioa eskolatik kanpo egon behar dela esatea, Frantziako hezkuntza sisteman sinbolo erlijiosoaren erabilerraren kariatara sorturiko eztabaidak erakutsi duen moduan. Jarrera erosoena da *tabula rasa* egitea eta erlijioa erroitik ezabatzea hezkuntzan, baina hori ez da ez zuzena ezta praktikoa ere. Ez al da hezkuntzaren helburu nagusia ikaslearen prestakuntza integrala? Eta zer da erlijioa, pertsonaren bizitzaren funtsezko zati bat ez bada? Etengabe gauzatu behar den moral kolektiboaren oinarrien inguruko eztabaidan, eskolak zeresan handia du. Debate horretan, duda barik, ikasle guztien sinesmen erlijiosoek hartu beharko lukete parte. Bestela esanda, eskolak, nahi eta nahi ez, protagonismo handia du moral kolektiboaren norabidean, eta zeregin horretan, berari dagokio eztabaida arrazionalak —eta, ahal den neurrian, zientifikoak— garatzea gu guztion balioen inguruan, balio erlijiosoak barne. Denon artean adostu beharko da zeintzuk diren oinarritzko balioak, denok errespetatu beharrekoak, eta zeintzuk erlijio bakoitzari dagozkion dogmak. Hezkuntza demokratikoak jainkoeen arteko borroka bakteku hori ahalbidetu beharko luke. ■

Castillo Suarez

Poema itzuli bat

Harrokeria puntu bat badugu idazten dugunok, besteengan eragitea bilatzen dugun aldetik. Izan ere, idazleok, modu batera edo bestera, jendearengana iritsi nahi dugu. Itzulpenak izan daitezke modu bat.

Poema itzuli bat, beste poema bat da hein handi batean. Itzultzaileak hitz bat edo bestea aukeratzen duenean poema berreraikitzen ari da. Dena den, nahiz eta poema hitzez eraikitzen den, poemaren azpian datzan ideia edota sentimendua poemaren oinarria da. Oinarri hori da garrantzitsua. Itzultzaileak bere horretan gordetzen badu, ez dago inolako traiziorik jatorrizkoarekiko.

Are gehiago, poeta eta itzultzailearen arteko zubia sendotzen du, poeta eta mundu zabaleko irakurleen arteko zubia. Komunikazioaren zubia, finean. Batzuek esaten dute itzulpena inoiz ez dela jatorrizkoaren maila berekoa. Ez dakit horrela den beti. Agian poema berria dela pentsatu behar dugu, besterik gabe. Aldaki bat.

Poemak idazlearen mundu ikuskera aldatzeko etengabeko ahaleginak dira, eta gure asmoa da irakurleak ere errealitateari behatzeko beste modu bat aurkitzea poesiaren bidez —itzulpena ala jatorrizkoa izan—. Nire ustez, nahikoa da hori. ■

Joxe Mari Ostolaza

Tertulia

Izan genuen etxean. Amaren ahaideek arratsalde pasan sortutakoa. Lekuak, inguruak, uneak behar zuena, iritziak kontatzen diren pasadizoetan ikusi, irakurri behar diren horietako elkartzeari. Informazioa puntakoa, garai baten adierazle umoretsua. Euskal Herrian azken bi gerratan gertatutakoetan kokatutakoa, kontrabandistak eta erresistenteak mendian batzutan gurutzatu eta bestetan elkartu zirenekoa. Hegoaldetik Iparraldera, handik zakurren ipurdira alemanengandik ihes, okupatzaileak nola garaitu antolatzearen ahaleginen berri ematen zigena. Eta anekdotatan sustraitua, noski. Gertaera zaharrak, gogoen bide berrietan birsortuak, gozatuak, nahiz eta kontatzen zena dramatiko izan oso. Bertsolariaren etorriaz, errima eta neurritik aske hizkuntza zaharrean emana. Poesiatik hurbileko literatura mota. Eta azpian, beti, solidaritatea elikagai, edozein menu osasungarri egiten duena. Tokitan gelditzen dira hedabideetakoak, ofizio bilakatutako horiek, edonor edonola publiko egindakoari buruz asmatu hitz hotsak oinarri, eta sesioa ogi dutenak. Eskandalua xede, sosa odol, eta gezurra bide, uhinak droga bilakatzen ari dira informazioaren izenean, merkatu askeak epo dutelarik. Audientzia belarri larri gorra lege definitu zuen Ansorena artistak, eta parera jo zuen. Lastima keinuka edo, audientziaren begietara zuzendu ez izana bere mezua. ■

15 urtez komunikazioa errazten

argitalpenak **Banaketa** Internet Zerbitzuak
inprimaketa Multimedia **Diseinua** Irudi Tratamendua
filmazioa Publizitatea Maketazioa **Edizio Digitala**

antza

komunikazioa & grafikagintza

943 37 07 38

antzagraf@antza.com

www.antza.com

Musika
La Buena
Vidarekin
solasean

❑ Ezpalak
❑ Argitalpenak
❑ Sukaldean

❑ Denbora-pasak
❑ Ihesi
❑ Makina bat kontu

Teknologia
Espazio-ontzi itxurako
etorkizuneko
etxeak

ARGIA

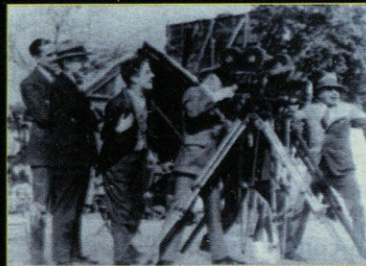
erdiko kainera

kultura eta aisia

Euskal fotogramak

Zinema munduari nolabait atxikiriko 185 euskaldunen historia bildu du Carlos Roldan iruñarrak *Los vascos y el séptimo arte* hiztegi entziklopedikoan. Bistan denez, gehiago baziren, baina ezin denak aipatu, zerrenda amaigabea baitzen. Zinema bera jaio zenetik izan dira euskaldunak "zeluloidearen saltsan", euskal zinemaren industria, edo askorentzat, euskal zinema bera 80ko hamarkadan sortu bazen ere. *Los vascos y el séptimo arte* liburuaren egilearekin mintzatu gara izen-abizen eta gertaeren labirintoan ez galtzeko asmoz.

Euskal zinemaren

ZALANTZA BATEKIN ekin diogu euskal zinemaren historia xume hau idazteari: zer da euskal zinema? Carlos Roldan *Los Vascos y el séptimo arxer*en egileak eman digu erantzuna: "Luze eta zabal hitz egin da honi buruz, definizioa bilatu nahian edo. Eztabaida antzua dela uste dut. Batzuek esaten dute euskaraz eginikoa dela, beste batzuek kadentzia eta erritmo jakina duena... Euskal Herrian ekoi-tzitakoa da euskal zinema. Hori horrela, esan daiteke euskal zinema 1998. urtetik hilda dagoela. Dena den, Medem eta Bajo Ulloak Madrilen egindako filmak ez dira euskaldunak eta hemen egindakoak bai? Ez dakit, irekiagoak izan behar gara".

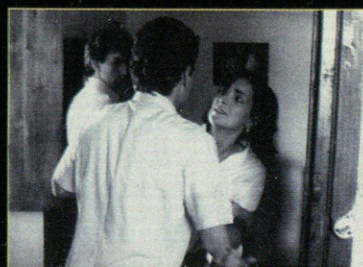
Beraz, euskal zinema, industria bezala ulertuta, 80ko hamarkadan jaio zen. Euskaldunen eta zinemaren arteko harremana, ordea, ez da atzo goizekoa. Zinemaren abenturari Europako beste herrikideek abiatutako momentuan ekin zitzaion Euskal Herrian ere. Lumière anaiek 1895 aldera

**EIDER
GARAÍKOETXEA**

egin zituzten Parisen aurreneko zinema erakustaldiak. Handik urtebetera, izango zuten Biarritzeko biztanleek makina bitxi haren irudi zirrargarriak ikusteko aukera, eta denbora gutxiren buruan, berdin Bilbon, Gasteizen, Iruñean eta Donostian. Ez hori bakarrik, Lumière anaiei pelikula eta kamera erabilia, zenbait film errodatu zen Biarritzen, Gasteizen edo Bilbon. XX. mendearen hastapena film mutuen garaia izan zen. Euskal dokumentalaren arteak ere, sasoi honetan ditu erroak. *Eusko Ikusgaya*k izenpean, Manuel Inchaustik euskaraz, gazteleraz eta frantsesez azpi-titulatu-tako dokumental sorta egin zuen.

Eta soinuua tupustean agertu zen. Ordura arte egindako film mutuek hutsaren hurrengo ziruditen aktoreen ahotsa eta soinuak entzun zitezkeen pelikula haien aldean. Eta hara, euskal film batean aurreneko aldiz hitza entzun zenean euskara aditu zen. Maurice Champreuxek zuzendutako *Au Pays des Bas-*

historia txikia

ques-en (1930) euskara zen nagusi. Martxa on hura, baina, 36ko Gerrak eten zuen, bortizki eten ere: euskal zinemaren arrasto eta asmo guztiak ezerezean utzi zituen. Gerora etorri zirenek ere, ez zioten mesederik egingo "euskal" etiketa zuenari. Frankismotik libro zen bederen Iparraldea. Hala, 1947an Eusko Film ekoizte-txea Bidarten zinema-estudio batzuk egiten saiatuko da, arazo ekonomikoak tarteko, baina, ber-tan behera geratuko da proiektua.

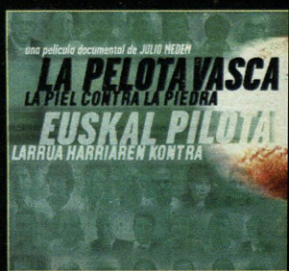
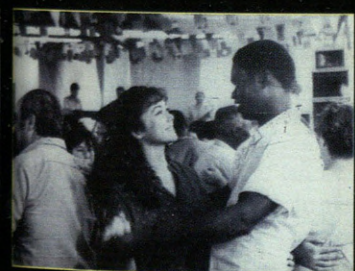
Sona bila, atzerrira

Euskal zinemaren historian eten-gabea izango den gertakariaren lehen prin-tzak izango dira garai honetan: euskal profes-ionalen exodoa eta atzerrira irtetea. Kanpora joatearen adibiderik garbiena dugu Harry d'Abbadi d'Arrastena (Buenos Aires, 1897 - Montecarlo, 1968). Familia euskaldun baten magalean jaio-tako zinemagileak Char-

Euskal film batean aurreneko aldiz
hitza entzun zenean euskara aditu
zen. Maurice Champreuxek
zuzenduta *Au Pays des Basques*
(1930) euskara zen nagusi

lie Chaplinekin batera egin zuen lan lagun-tzaile artistiko *A woman of Paris* filman, eta zuzendari laguntzaile gisa *The Gold Rush* peli-kulan. Bere kasa ere ibili zen zuzendari, eta bost film egin zituen. Juan de Landa ere (Mutriku, 1894-1968) Hollywo-dera joan zen artista izan asmoz eta gorriak eta bi ikusi bazituen ere, aktore ezagun bilakatu zen, Buster Keaton bezalakoe-kin lan eginez. Martine Carolen ibilbidea ere ez zen ahuntzaren gauerdiko eztula izan, Miarritzen jaio-tako aktore ederra, 50eko hamarkada-ko sexu mitorik garrantzitsuena izan zen eta *Lola Montes* film bikainaren pro-tagonista.

Atzerrira joandako zinemagileek loria zuten bitartean, Euskal Herrian ez zen giro. 50-60ko hamarkadara arte ez zen nolabaite-ko "itzartzea" nabaritu. Donostiako eta Bil-boko zinemaldiak jaio ziren garai honetan.

Euskal zinemaren etxea kolokan

Carlos Roldanentzat berarentzat Euskadiko Filmategia izan zen bere lanaren babes-ohola, naufragoa bailtzen ibili baitzen liburua nork argitaratuko. Euskadiko Filmategia, Langileen egun batez, 1978ko maiatzaren lehenengoan, sortu zuten. Eta hain zuzen ere, horretan, lanean, eman dituzte 26 urteok. Euskal zinemaren ondarea gorde, berreskuratu eta aztertzeke zeregina du Euskadiko Filmategiak. Donostiako egoitzan 3 milioi metro film, 12 milioi metro bideo euskarrian, 21.000 aldizkari eta 5.000tik gora liburu dituzte bilduta. 1997.urtetik Erabilera Publikorako Erakundea da. Beraz, euskal zinemak etxerik badu, horixe da Euskadiko Filmategia. Zinemaren etxe hau baina, ez da

bere onenean, arduradunek diote miseria gorrian dela eta ez dutela material guztia gordetzeko tokirik. Egoera konpondu behar zela ikusita, erakundeek Filmategiak Amara auzoko Gas lantegian eraikin berria izango zuela iragarri zuten 2001ean. Edonola ere, berriki Tabakalerara eramango dutela esan dute Donostiako Udalak, Aldundiak eta Eusko Jaurlaritzak. Plan aldaketak Filmategiaren arduradunen asmo eta itxaropenak zapuztu ditu. Larri dabilta bai diruz eta baita denboraz ere. Erakundeekin elkarriketak abiatu dituzte Euskadiko Filmategiak merezi eta behar duen lekua -4.000 metro koadro-, autonomia eta dirua izan dezan. Honetan ere, erakundeek dute azken hitza.

Gizarte itogarri hartatik ihes egiteko asmoz, zine klubetan hazi ziren egun zuzendari eza-gunak direnak: Elias Querejeta, Victor Erice, Antonio Mercero edo Eloy de la Iglesia.

"Basamortuko lorea"

"Zulo beltzaren ondoko argia" edo "basamortuko lorea" esamoldeak darabiltza Carlos Roldanek *Ama Lur* film dokumentala hizpide hartzeko. Izan ere, euskal zinema modernoa abiatuko zuen Fernando Larruquertek eta Nestor Basterretxeak 1968an egindako lanak. "Bi zuzendariok tematu ziren film-dokumental berezi hau egiten, euskalduna, euskaldunei buruzkoa eta publikoak ikusiko zuena. Posible zela frogatu zuten" esan digu Roldanek. *Ama Lur*-ek euskal ekoizpenaren oinarriak ezarri zituen. Gainera, hizkuntza zinematografiko bitxia zerabilen, bertsolarien artean oinarritutakoa. 70eko hamarkada militantzia politikoaren hamarkada izan zen; horrela azaldu digu Carlos Roldanek: "Garaiak hala eskatzen zuelako film politikoak egiten ziren. Horiek ziren balekoak ziren pelikula baka-rrak. Zorroztasun horrek zuzendari bikainei eman zien bizkarra. Pio Baroja edo Larruquertek kasu, dokumental etnografikoak egin zituzten eta traidoretzat zituzten, alde batera uzten zituztelako kaleko istiluak. Baina nire ustez, egiten ari zirena iraultzailea zen oso, Francok euskal kulturarekin eta tradizioarekin zerikusia zeukan guztia ezabatu nahi zuelako". Aipatu ukitu militante hori zeukaten makina bat film labur egin ziren garai honetan, nabarmentzeko modukoak dira *Ikuska* izenpean euskaraz eta euskal gizartearen inguruko 20 film laburrak.

Euskal zinemaren loraldia

Euskal zinemak inoiz dir-dir egin badu, 80-90eko hamarkadetan egin du: inoiz baino film hobeak, inoizko zinemagile kopuru handiena eta aurretik ez zegoen euskal zinemaren industria agertu baitziren garai honetan. Baldintza zenbait izan zen loraldi honetarako, garrantzitsuenak, erakundeen babesa. Argi eta garbi agertu digu Roldanek "Eusko Jaurlaritzaren babesa gabe ez zen euskal zinemaren urrezko arorik izango. Gainera, neurri handi batean, 90eko hamarkadan loratu ziren zinemaren profesionalak bultzada horren oinordeko izan ziren, giro positibo harekin hazi baitziren". Izan ere, euskal gobernu osatu berria itzuli beharrik gabeko diru-laguntzak ematen hasi zen euskal zinema bultzatzeko. Laguntzak jasotzen aurrenekoa izan zen Imanol Uriberen *Segoviako ibesa* (1981). Hiru urte beranduago, 1984an, euskal zinemaren bi harribitxi estreinatu ziren: Montxo Armendarizen *Tasio* eta Uriberen *Mikelen beriotza*.

Gerora Eusko Jaurlaritzak diru-laguntzak jasotzeko gutxieneko baldintzak zehaztu zituen: kanpoko eszena guztiak Euskal Herrian errodatzeko, langileen %75 bertokoak izatea eta euskaraz errodatzeko edo bestela, euskarazko azpitituluak jartzeko. Hortik aurrera, makina bat film egin ziren, horietako asko euskaraz: besteak beste, *Hamaseigarrenean aidanez*, *Ander eta Yul* edo *Kalabaza tripontzia*, marrazki bizidunen euskarazko lehen film luzea. Zinemari atxikita-ko era guztietako profesional franko ere, garai honetakoak dira: Imanol Arias, Martxelo Rubio edo Klara Badiola aktoreak edo Javier Aguirresarobe eta Juan Antonio Ruiz Anchia argazki zuzendariak. Carlos Roldanek badu zinemagile andana hori zergatik agertu zen azaltzeko arrazoia: "60ko hamarkadan, euskal

gizartea oso estututa zegoen: errepresioa ikaragarria zen maila politiko, erlijioso eta sexualen. Eguraldiak ere bazuen eragina: goibel, euritsu... Horrek guztiak gazteak gizarte hertsit hartatik ihes egitera bultzatu zituen eta zinemak ematen zuen horretarako aukera".

90eko hamarkadak aurreko urteko martxa onari eutsi zion, zuzendari labekada berria sortu ere. Julio Medem, Alex de la Iglesia edo Juanma Bajo Ulloaren hastapenak dira hauek. Gehienek Madrilén egin zituzten egin beharrekoak. Izan ere, Eusko Jaurlaritzak txorrotaxteko deliberatzaile hartuko du, ez da dirulaguntza gehiago izango. Momentu horretan, eta horretarako propio sortutako Euskal Media erakundearen laguntzaz, gobernuak filmen ekoizpenean parte hartuko du. "Loral-dia bultzatu zuen gobernu berak lurperatu zuen euskal zinema. Eusko Jaurlaritzak ekoizpenean parte hartzea ez zen hemengo ekoizleen gustuko izan, lehia desleialtzat hartu zuten. Guda giroa piztu zen, gehienak bere kasa hasi ziren lanean, eta horrela bizkarrak eman zitzaizkien talentuzko zinemagile askori eta hainbesteko garrantzia ez zutenei, berriaz, lagundu" azaldu digu Roldanek.

Krisirik latzena

"Liburua idatzi nuenean, orain bi urte, itxarondaldi egoeran geundela esan nuen, baina denbora larregi eman dugu itxaroten. Krisiak jota gaude orain, ez atzera ez aurrera" esan digu etsita Carlos Roldanek. Egia bada, gure zinemagileek zinema egiten jarraitu dutela Madrilén eta zenbait kasutan baita Hollywooden ere —Juan A. Ruiz de Anchia David Mammet eta James Foleyren filmen argazki zuzendaria da, esaterako—. Espainian, bestalde, errespetua diete hemengo profesionalei; Roldanen hitzetan, "euskaldun mordoa dago Madrilén, ondo lan egindakoen bermea da euskaldunena". Baina gurean apenas da ezer. "Elkarriketa egon behar du zinemagile eta era-

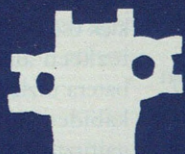
Maurice Champeuxen *Au Pays des Basques* filmaren kartela du oinarri *Los vascos y el séptimo arte*.

Euskal zinemagintza-ren kimu berriak

"Euskarazko zinemaren historiak bide luzea egin du gaurdaino, saiakera asko izan ziren 70-80ko hamarkadetan eta batzuek kale egiten zuten. Bi arrazoi nagusi daude horretarako: publikoaren erantzun eza eta errepresioa" euskarazko zinemaren ibilbideari buruz mintzatu zaigu Roldan. Ez diogu aipatu euskaraz errodatuko diren bi film izango direla laster pantaila handian eta oinarri duen testuagatik, euskalduna den beste film bat ere prestatzen dabilatzala. *Aupa Etxebeste*, *Kutsidazu bidea*, *Ixabel* eta *Obaba* lanez ari gara. Lehenengoa, Asier Altunaren eta Telmo Esnaen aurreko film luzea da, *Txotx* eta *40* ezetz film laburren osteko luzerako jautzia. Alokatu eta Irusoin etxeek ekoiztiko dute eta Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak eta, EITB eta Canal Plus telebistek babestuko. *Kutsidazu bidea*, *Ixabel*, Joxean Sagastizabalen liburuan oinarritutako filma da, aurretik antzezlan arrakastatsu bihurtuta, pantaila handirako Mireia Gabilondok eta Fernando Bernuesek zuzenduko dute. 2005. urteko maiatza eta ekainean hasiko dira errodatzen eta REC, Orio eta Tentazioak etxeak ibiliko dira ekoizpen lanetan. *Obaba* Montxo Armendarizen proiektu berria da, Bernardo Atxagaren *Obabakoak* eleberria ardatz duela. Kasu honetan, ekoizpena Oria Film ekoiztetxeak hartuko du bere gain. Film batek porrot egiteko Roldanek aipatutako bi arrazoietakoa bat behintzat ez da egun, publikoak erantzun al du, orduan?

kundeen artean, aldatzeko borondatea behar da ezer baino lehen. Nik, dena den, ez dut borondaterik ikusten. Eusko Jaurlaritzak ez du zulotik ateratzeko ahalmenik" laburbildu digu Roldanek. Eta haxe gaineratu: "Pena da zeren hemen profesional mordoa dago. Harrobian ez dago krisirik, bai ordea, azpiegitura arloan". ■

Argitalpen honen edizioan lankide:

kutxa

gizarte ekintza

«Laguntasuna da gure taldeko diamantea»

Hasieratik Siestarekin lan egin ostean, azken diskorako diskoetxez aldatu duzue.

MIKEL AGUIRRE: Beti lan prozesu bera jarraitzeko mekanika hartua genuen eta nekatuta ginen, aldatzeko gogoz. Ez dugu ondoegi bukatu Siestarekin, taldearen sorreran zati garrantzitsua izan direla uste baitzuten, baina gu beti izan gara talde sendoa konpainiatik at, lan harremana baino ez da izan guretzat. Orain, zorte handia izan dugu Sinnamon Records topatuta, oso ondo zaintzen gaituztelako eta guk bilatzen genuena delako: ez da soilik dirua helburu duen multinazionala eta ez da Siesta bezain txikia.

Biran ere esperientzia berria izan duzue: Et Incarnatus orkestrarekin aritu zarete. Zer moduzko esperientzia izan da?

PEDRO SAN MARTIN: Bikaina. 26 lagunekin bira egitea erronka gogorra da eta oso ondo ateratzaigu. Erantzukizuna eta esfortzua handia izan da, baina jendeak erantzun egin du, halako emanaldiak eskaintzeko gauza garesti erakutsi dugu eta pozgarria da hori. Ilusioa berritzea garrantzitsua da: oraingoan orkestra batekin jo dugu, hurrengoan zeinek daki...

Hala ere, zuzeneko makal samarra duzuela esan ohi dute musika adituek.

M.A.: Bai, ez gara zuzeneko taldea, badakigu, baina aurrean asko hobetu dugu. Dena eman dugu eta sakrifizio handia izan da, baina merezi izan du: jendeak gozatu egin du eta kritika onak izan ditugu. Bira guztiz arrakastatsua izan da. Bartzelonan, esaterako, seigarren aldiz jo dugu urte berean eta antzoki nagusia beteta zegoen, ez zegoen leku bat

Ekaineko azterketa guztiak gaindituta Donostiako hondartzan botata zeudela sortu zen taldeari La Buena Vida deitzeko ideia. 15 urte pasa dira eta eskolako sei lagun haiek –Iran-tzu Valenciak (ahotsa), Mikel Aguirrek (ahotsa eta gitarra), Pedro San Martinek (baxua), Javier Sánchezek (gitarra), Raúl Sebastiánek (bateria) eta José Luis Lanzagortak (teklatuak)– osatutako pop taldeak une berezia bizi du. Seigarren diskoa aurkezteko bira arrakastatsua bukatu berritan, oraindik Donostian bizi diren Mikel Aguirre eta Pedro San Martinek hitz egin dugu.

MIKEL
GARCIA

ere libre. Aurreko birekiko entzule kopurua bikoiztu dugu. Tekniko kopurua ere handiagoa izan da: zaila da 26 lagun batera mugitzea baina lortu dugu eta oso polita izan da gure istorioa besteekin partekatzea.

Laguntasunak garrantzi handia du taldean.

P.S.: Dударik gabe. Hori gabe honek ez luke aurrera egingo.

M.A.: Gauza on eta txarren 15 urteko hartu-emanak lotura estuak sortzen ditu, ezinbestean. Mota guztietako egoerak gaintitzen jakin izan dugu. Laguntasuna da gure taldeko diamantea, energia ematen diguna eta hori kanpotik sumatzen da. Talde gutxiak daramatzate 15 urte, sei pertsona elkarrekin eta gainera musikatik bizi gabe. Taula gainean ez gara lau esaldirekin ikusleria pozik uzten duen ohiko taldea, natural jokatzeko dugu eta funtzionatzeko berezko modua dugu, gertuko.

Sasoia on bizi duzue. Musikatik bizitzea gustatuko litzaizueke?

M.A.: Hori hurrengo pausoa izango litzateke, baina oso zaila ikusten dut, norberak bere familia eta laneko ardurak dituelako eta sakrifizio handia delako. Kontuak ateratzean zenbakiek esango digute musikatik bakarrik bizi gaitetzkeen ala ez. Dena den, ekonomia albo batera utziz, musikalki sendotu gara, komunikabideetan azkenaldian errespetuz hartzen gaituzte eta ez hasiberriak bezala. Une hau luxua da guretzako. Musikaren mundua oso gaizki dagoela badakigu eta zorte handia izan dugu egin dugun biran eta disko berrian inbertitu duen diskoetxea topatuta.

P.S.: 15 urteren ondoren, unerik onena orain

dugula ikustea ederra da, horrek bide bat egin dugula eta oraindik igotzen jarraitu dezakegula erakusten baitigu. Gauzak pixkanaka lortu ditugu eta duela zazpi urte galdetuz gero, gailurra jo genuela erantzungo genuke, Frantzian oso une goxoa bizi izan baikenuen. Beraz, karrerako une onena hau da baina oraingoz bakarrik, ea etorkizuncan... Hurrengo diskorako abiapuntua sendoa da, jada ez dugu lehen bezala disko bakoitzarekin zer emateko gauza garen frogatzen ibili beharrik. Musikatik bizitzeara ez da helmuga, ondorioa baizik.

Lau konpositore zarete taldean. Errazagoa ala zailagoa da hainbaten artean musika egitea?

M.A.: Egia esan, idciak bateratu egiten ditugu eta azkenean mundu guztiak eragiten du. Ez taldeak bakarrik, baita teknikoei, moldatzailerak eta abarrek ere. Eskuz esku doa eta oso talde demokratikoa gara, egile eskubideak denonak dira eta talde solidarioa izaten saiatzen gara.

Etxean arrotz?

Kanpoan Euskal Herrian baino ezagunagoak izan dira denbora askoan baina hori aldatu dela dio Mikel Aguirrek. "Kafe Antzokian, Kursalean edo Antzoki Zaharrean eskaini ditugun azkeneko emanaldiak bete-beteta egon dira. Taldea hazten joan den heinean, jendeak erantzun egin du. Euskadin talde baztertuta garelako esan ohi da batzuetan, baina ez dut uste. Lehen agian bai, baina orain geroz eta jende gehiagok ezagutzen gaitu eta hemengo komunikabideekin elkarriketa ugari izan ditugu. Harrera eta laguntza handiagoa gustatuko litzaiguke, baina pixkanaka ari gara". Madrildo diskoetxea utzi eta Bartzelonako berriaren filosofia aldatzeko zer ikusi handia duela gaineratu du. Hemengoak izateaz harro daudela eta kanpoan Donostia asko saltzen dutela aitortu digu Mikelek. "Hain txikia izanik ikaragarria da kulturalki hiri honek duen eskaintza. Inspiratzeko ere hiri bikaina da: ekaitz egun batean Pasealeku Berritik buelta bat ematea baino ez dago". Euskal Herriko abeslariak ere atsegin dituzte: "Anari, Laboa, Ruper... gustuko ditugu, ez dugu mugarik jartzen. Euskadin beti dago lan egiteko jende oso interesgarria".

tzen gara, lider bat izatea gerora okerragoa baita. Urte asko eman ditugu lokalean entseatzeko eta batera lan egiten ikasi dugu.

Zuen estiloa zaila da definitzen.

M.A.: Berezko soinua daukagu. Ezer asmatzen ez duen popa da, baina jotzen duen jendeak eta abestiak interpretatzeko erak asko eragiten du. Zeren antza duen? Ez nuke jakingo esaten. Ez dago ezeren antzeko izateko nahirik,

alderantziz: gure soinuarekiko leial izan nahi du, baina errepikatu gabe. Gero eta ezereen antza gutxiago dugu.

Eta zer adierazi nahi duzue abestien bidez?

M.A.: Bakardadean entzuteko diskoak egiten ditugu normalean. Hausnarketa eta une intimoa bilatzen duten kantuak dira; bizitzeko eta bizitza sentitzeko modu itxaropentsua eta baikorra izan nahi dute.

Benetan? Nahiko abesti tristeak dirudite.

M.A.: Ez dut uste tristeak direnik. New Order taldeak ere, adibidez, soinua triste da, baina baikorra da. Lur jota uzten ez zaituen tristura da.

P.S.: Gauzak gaizki ateratzen direnean, txarrean hartu eta arazoetan ito zaitezke edo inflexio puntu bat bila dezakezu aurrera irteerako. Azken aukera hori da proposatu ohi duguna. Dena den, askotan abestiak taldeko kideek bizi ditugun uneen isla izaten dira.

M.A.: La Buena Vidak melodrama jorratzen du abestiak idazteko garaian; maitasuna, bikoteen harremanak eta halakoak. Hala ere, letra baikorrak dira. Lehenengo bi diskoak, esaterako, freskoak dira, ia nerabe garaioak eta azkeneko diskotik *Deja las tiendas desiertas* ironikoa edo *Lo que dice el corazón* abestia alaiak dira, ilusioa eta giro ona sortzen dute.

Kritikoei talde alternatibotzat zaituztete.

P.S.: Ez dut uste talde arraroa garenik. Musika asko eta oso desberdina ezagutzen dugu eta talde eskuragarria gara. Pixkanaka geroz eta zale gehiago biltzen ari gara.

M.A.: Izatekotan, guk ez beste inork ez gaituelako lagundu har gaitzakete alternatibotzat. Azkenean, lan egin dugunak eta aurrera egin dugunak gu geu izan gara. Konpainia txikiak lan egin dugu eta gure kabuz ibili gara beti. Musikari dagokionez, ez diogu guk gure buruari etiketak jarriko, proposamen bat luzatzen dugu eta jendeak balora dezala. Egia da kontzertuetan ez garelako momentuko abeslariaren ohiko showen aldekoak, baina horrek ez du esan nahi ez dugunik ezer transmititzen, alderantziz.

P.S.: Kontzertuetan zerbait berezia bilatzen duen entzulearekin bat egiten dugu eta ez betikoaren bila doanarekin.

Nola ikusten duzue etorkizuna?

M.A.: Gauza berriak gaineratzen jarraitzea gustatuko litzaiguke. Jende interesgarriarekin disko interesgarria egin eta Ingalaterran eta Frantzian jo nahi genuke. Musikatik bizitzeara da gure ametsa, baina diskoak errentagarriak diren bitartean eta musika munduan jarraitu dezakegun bitartean, pozik gaude. ■

Sei erditze

La Buena Vida (1993) eta *Los Mejores Momentos* (1994) disko freskoenak direla diote, "baina ez dira oso profesionalak". Lehenengo 150.000 pezetagatik grabatu zuten aste batean. "Ikasteko diskoak izan ziren". *Soidemersol* (1997) "lehenengo disko konplexua izan zen, konposizio eta produkzio aldetik, eta berezia da taldearentzat". *Panorama* (1999) "lan zaila eta gogorra izan zen". Lehenengo geografikoki sakabanatuta zeuden eta elektronikaren eta samplerren munduan sartu ziren; "gehiegi konplikatu ginen eta freakyagoa atera zitzaigun, arraroagoa", dio Aguirrek. *Hallelujah* (2001) diskoak gitarra akustikoa, bateria suabea, hiru organo eta orkestrarako moldaketak ditu baina "arrunta da bai soinuz bai plan-teamenduz". *Álbum* (2003) oso desberdina da: "Beatlesen gitarra soinuetara itzuli gara, abesti soul-eroak eta jazzeroak ere baditu". Diskoko *Los Planetas* singlea Espainiako salduena izatera iritsi zen Afyve erakundeko datuen arabera eta *Un actor mejicano* da beraien azken singlea.

Ezpalak

KATIXA GARATE

Erramun Martikorena

ALBERTO ELOSEGI kantariak ager-tokiak utziko dituela adierazi du. Azaroaren 11n emango du azken kontzertua Bartzelonan. Familia-rekin eta laborantzaren denbora gehiago

emango du hemendik aurrera.

Bambulo, Mikel Valverdek marraztu eta Bernardo Atxagak sortutako txakurra oinarri duen 26 ataleko animaziozko telesaila prestatzen ari dira Dibulitoon Studio, Lotura Films eta Marlou Films ekoiztetxeak, EITBren laguntzaz.

Kepa Junkera trikitilariak folklore disko onenaren Grammy Latino saria eskuratu du *K* zuzeneko diskoagatik. Iaz ere izendatua izan zen Junkera sari honetarako eta aurtengoa bere egin du saria.

Blamik erakusketa paratu du Donostiako Arteko galerian. Marrazkiak, graffitiak eta objektu bereziak ikus daitezke urriaren 10a bitarte. Levi's eta Loreak Menden-entzat egin du lan Jose Antonio Iglesias *Blamik*.

Kanpingags

antzerki taldeak *Por los pelos* estreinatuko du Barakaldon, irailaren 10ean. Pere Planelak zuzenduko du -1987an obra bera zuzendu zuen beste talde batekin- eta Ainhoa Aierbe eta Joseba Apaolaza izango dira taula gainean, besteak beste.

Karmele Jaio kazetariak hil honetan argitaratuko du bere lehen liburua Elkar argitaletxearekin: *Hamabost zauri*. Hamabost narrazio urbano eta errealistez osatua dago.

Euskal literaturaren atzerriko itzulua

GERO ETA EKIMEN GEHIAGO dago euskal literatur lanak beste hizkuntzetara itzultzeko. Azkena Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpreteen Elkarteak Zaragozako Tarazonako Itzultzaile Etxearekin abiatu duen itzulpen mintegia. Helburu bi ditu: jatorrizko hizkuntzatik, euskaratik alegia, euskal literatur lanak beste hizkuntzetara itzultzeari eskotari gatzelaniatik abiatuta itzuli baitira- eta euskal literatura atzerrian ezagutaraztea. Aurtengoan Pello Lizarralderen *Un ange passe - isildietan* liburuari hasiera ematen dion *Un ange passe* ipuina itzuliko dute finlandiera, daniera, errusiera eta eta frantses hizkuntzetara oraingoan. Astelehenetik Tarazonan daude idazlea bera, Pello Lizarralde, eta 7 itzultzaile. Jatorrizko ipuina eta lau itzulpenak *Cuadernos de Tarazona* bilduman argitaratuko dira. Argitalpenaren 2.000 ale banatuko dira atzerriko enbaxada, idazle elkarte eta liburu azoka hainbatetan.

Magoen bilkura Gasteizen

MAGIA TRUKUAK bertatik bertara ikusteko aukera izango da irailaren 16tik 19ra Gasteizen. Ikusleentzako hamaika saio izango da. Jean Philippe mago frantsesak globoekin truku ugari egingo ditu haurrentzako saioan. Kartak erabiliko dituzte Carlos Vaquerak eta Miguel Gómezek ikusleak liluratzeko. Merpinek besoa puskatu edo

begia aterako ditu jendaurrean eta Jammes Dimmarek usoekin egingo du saioa. Emanaldiez gain, hainbat konferentzia eta hitzalditan parte hartuko dute Gasteizen bilduko diren 300dik gora mago profesional eta zaletuek.

Kaleko musikarien txanda

HERRI JAIETAKO doinuak, bertakoak nahiz atzerrikoak, izango dira protagonista Erandio, Sestao, Leioa, Basauri eta Zornotzan egingo den

Joñi Ubedak (Bide Ertzean) esanak
Deiari: «Arrakasta baino, kezkatzen nauena da ez ote garen fase batean sartu non euskal musika agian ez den, gure garaian izan zen bezela, erreferentzi bat gazteentzat. Iruditzen zait euskal gazteria gure garaian baino gehiago kultura masiboan ari dela murgiltzen».

Mikel Jauregi Vienako Operako dantzaria *El Paisen*:

«Koreografiari errespetu handia diot. Mundu guztiak sortu egin nahi duen unean bizi gara eta zabor ugari dago. Egunen batean koreografiak egitera iristen banaiz, sentitzen dudalako izango da,

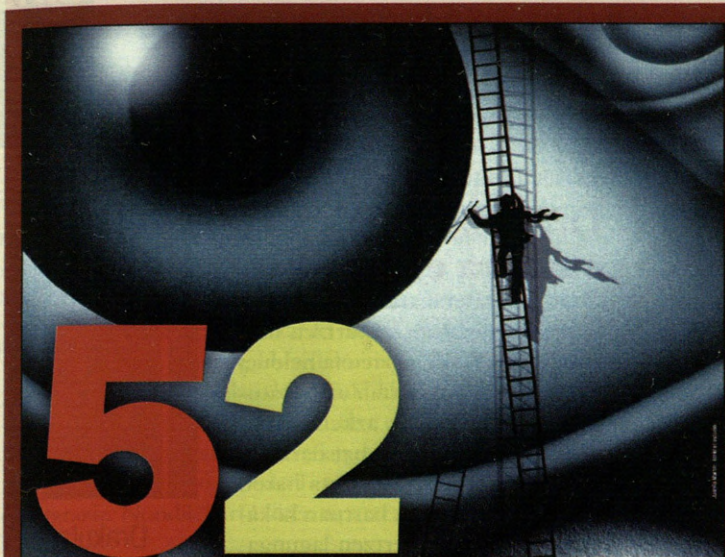
ideia bat izan eta egiteko beharra dudalako».

Alfonso Sastrekin haxe zioen

Artezen: «Ez dakit kritika gaixo dagoen, baina bai inori ez zaizkiola interesatzen kritikariek egunkarietan esaten dituztenak. Eta hori ez da ona dramaren bizitasunarentzat».

Eriz magoak adierazpenok egin

zizkion Berriari: «Euskal Herrian gehien bat umeentzako programatzen dira magia ekitaldiak. Hori nire ustez akats bat da. Izan ere, magia gehiago da helduentzako zerbait».

Badator Zinemaldia

Urteroko zitari hutsik egin gabe, irailaren 17tik 25era egingo da Donostiako Nazioarteko Zinemaldia. Sail ofizialean, Zabaltegin eta Horizontes Latinosen eskainiko diren filmez gain, hiru atzera begirako izango dira. Anthony Manni eskainiko zaio bat eta Woody Alleni bigarrena. Allenek jasoko du, hain zuzen ere, aurtengo Donostia errekonozimendu saria, Annette Bening eta Jeff Bridgesekin batera. Incorrect@s goiburupean, gizarte ordenari kritika egin dioten filmak eskainiko dituzte (Ivan Zulueta *Arrebato*, Buñuelen *L'Age d'Or*, Todd Solondzen *Happiness*...) hirugarren atzera begirako interesgarrian. Euskal Zinemaren Egunean (irailak 21), besteak beste, *Glup* animazio filma, *El Coche de Pedales*, Gracia Querejeta *Héctor* proiektatuko dituzte. Aurtengo Ama Lur saria Luis de Pablo musika konpositoreari emango diote eta Alicia Produce ekoiztetxeak jasoko du urteko ekoizpen ausartenaren IBAIA saria *Euskal pilota, larrua harriaren kontra* filmagatik. Euskarazko laburmetraia onenak BERRIA saria jasoko du egun berean. Ea aurki euskarazko film onenaren saria sortzeko aukerak dauden.

Musikale jaialdiaren bederatzigarren urtean. Fanfarreak, jazz, funky edota soul doinuak, afrikar erritmoak... gustu guztietarako emanaldiak izango dira, irailaren 17-19 bitartean. Besteren artean, Bilboko gaiteroek, Frantziako Samu et Les Costards laukoteak, Eskoziako Clann An Drummak edota Andaluziako El Combo Crónicok umorea eta musika lagun, Bizkaiko bost herrietako kaleak dantzaraziko dituzte.

Zigilu berria Hondarribin

MUSIKA TALDE BERRIEK zail izaten dute disko bat grabatzea. Berriak izan ez arren, diskoetxeen merkatuan barneratzeko trabak dituztenek ere antzeko ibiltzen dira. "Zuk zeuk egin" aldarria bere eginda eta zailtasun gehien duten talde horiei babesa ematearren, Psilocybina diskoetxea sortu du Psilocybe Hondarribiko musika taldeen elkarrekin. Hasteko, diskoetxe berriaren eta taldeen artean ordainduko dituzte diskoaren grabaketa gastuak, nahiz eta aurrerago Psilocybeko kideek jarritako diruarekin finantzatuko dituen Psilocybinak diskoen grabaketa gastuak. Berme legala eskainiko du eta diskoen banaketaz arduratuko da. Hondarribiko elkarrekin duen eraikinean estudio bat jarriko dute aurki eta azaroan lanean hasiko dira Blood Seekers en maketarekin, Zuraren diskoarekin eta Psilocyberen X. urteurrenaren kontzertuko DVDarekin.

Antzinako musikaz gozatzeko proposamen ugari ditugu egunotan. Larunbata arte Lizarrako eta Gasteizko Antzinako Musikaren Asteek kontzertu eta hitzaldiak eskainiko dituzte. Irailaren 4tik, larunbatero eta 25era arte, kontzertuak izango dira Zumarragako Antioko XXI. Musikaldian, non XII. mendetik XX. menderarteko musika interpretatuko duten. Irailaren 14ra arte Musika Itsasaldearen 45. ekitaldia egingo da Lapurdin. 13 kontzertu izango dira guztira eta XVIII. mendeko konposizioak izango dira nagusi.

Arrasateko agiri historikoak kaltetuta. Udako oporraldian Arrasateko udal artxiboa itxita zegoela, testu historiko andana hondatu zituen 40 zentimetro-raino igo zen urak. Oraindik ez dakite udal ardura-dunek ura nola sartu zen bertara. Hondamendia handia izan da, XIII. mendetik XIX. mendera arteko dokumentu baliotsu ugari zeuden-eta bertan. Alfontso X.a Jakintsuak 1360an emandako hiri agiria nahiz Arrasatek Gipuzkoako korrejidorearekin zituen zorrak kitatuak zeudela jakinarazten zuena. Blai dauden dokumentuak izoztu egin dituzte, lizundu ez daitezen eta hain bustiak ez daudenak lehortzeko ahaleginak egiten ari da Udala. Halakoak saihesteko, artxiboaren kudeaketarako eta segurtasunerako protokoloa abiatuko du.

Film usaintsuak ikusi ahal izango dituzte datorren urtean Vienako Imax aretora doazen ikusleek. Filmak hiru dimentsiotan eskaintzeaz gainera, efektu usaintsuak egingo dituzte kontagailu bitartez.

Argitalpenak

PILAR IPARRAGIRRE

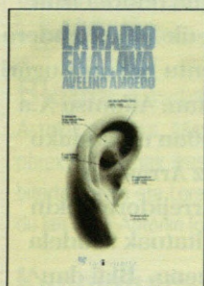

Lizarrako euskara
Pello Etzaniz
ALTAFFAYLLA
170 orrialde
15 euro

Lizarraldeko euskara aztergai

Pello Etzanizek egindako lan honen izenburu zehatza *Lizarrako euskara. Historia de la lengua vasca en Tierra Estella* da, eta Lizarraldeko askok eta askok duten uste oker bat zuzentzera dator, euskara inoiz bertan mintzatu ez delakoan edo, izatekotan, historiaurrean izango zelakoan baitaude. Pello Etzanizek baskoien, nafarren eta euskal jendeen euskara aztertzen du lan honetan, Lizarra inguruan mintzatu ziren hizkuntzak kontuan hartuz —erromatarren latina, frankoen okzitaniera edota gaztelania—. Bere helburua, honoko galdera hauci erantzutea da: Noiz desagertu zen Lizarrako euskara?

Nolakoa zen? Ba al zuen batuaren antzik? Eta horretarako ez du teoretikara jotzen, inork zalantzan jar ez ditzakeen agiriak eskaintzera baizik. ■

La radio en Alava
Avelino Amoedo Casais
AVELINO AMOEDO CASAIS, EITB

192 orrialde
18 euro

Irratiak Araban egindako bidea eta izandako bilakaera

Avelino Amoedo Casaisen lan honetan irratiak Araban egin duen bidea aztertzen da, 1934an Radio Vitoria martxan jarri zenetik gaur arte. Hemeretzi urte itxaron behar zuten arabarrek bertatik emititzen zuen beste irrati bat entzun ahal izateko, 1953an Radio Alava sortu zen arte, hain zuzen ere. Eta bi horiekin jarraitu zuten hirurogeita hamarrek hamarkadaren bukaera, 1979an, maiztasun-modulatuko irrati emisoreen Plangintza Tekniko Behin-behinekoa onartu zen arte. Nolanahi ere, irrati arabarren benetako ugaritasuna laurogeiko hamarkadaren erditik aurrera ezagutu zen. 1986an, denera hamabi irrati zeuden Araban. Hamar urte beranduago, hogeita hemezortzi. Eta iaz, berriz, berrogeita zortzi. ■

Drakula euskara errazean

Gero argitaletxearen Noski saila euskaraz literatura irakurtzen hasi nahi duten ikasle gazte eta helduei zuzendua dago. Bertan argitaratutako liburu guztiek, azken orrialdeetan, lan liburuxka bat daramate, eskaintzen den lana eta haren idazlea literaturaren barruan kokatzen eta liburua ulertzen lagunduz, eta hartaz hitz egin eta idazteko baliagarri izan daitekeena. Aitor Aranek euskaratutako Bram Stokerren *Drakula* XIII. mendean Transilvanian zegoen familia noble bateko seme baten benetako bizitzan oinarritua dago. Gizon ankerra izan omen zen Drakula kondea, eskualdeko neskatzak bere sexu nahietara makurraraztea oso gustuko zuena. Justiziak ez ei zuen haren aurka ezer egiten, ordea, bere aberriaren aldeko askapenean sutsu borrokatu ondoren heroi nazionala zelako. ■

Drakula
Bram Stoker
GERO
120 orrialde
9,50 euro

Zortzi urtetik aurrerakoentzat

Jose Mari Satrustegik idatzi eta Aitziber Alonsok marraztutako ipuinak eskaintzen dizkie Ibaizabal argitaletxeak zortzi urtetik aurreragoko neska-mutikoei *Oihan txikiko mamuak* liburuan. Oihaneko animalien gorabeherak kontatzen dira bertan, azeria, otsoa edota hartzaren lagun egiteko aukera irakurleen esku jarritz, animalia horien gaiztakerien eta harrokerien berri duten era berean. Jose Mari Satrustegiren azeria maltzurra da, otsoa gosetia eta inozo samarra, eta hartza, berriz, gaztea eta inuxentea. Ipuinak dastatu ondoren, daukaten oroimen maila nolakoa den jakiten jolastu dezakete irakurleek; esate baterako, ea azeriak txori ama jan duen ala ez asmatuz, edo txerriak oporretan Benidormen ote dabiltzan ala putzuan beren buruak garbitzen. ■

Oihan txikiko mamuak
Jose Mari Satrustegi
IBAIZABAL
55 orrialde
7,80 euro

Linterna
GORRIA

Linterna gorria

Batzuen artean

BIHOTZ BAKARTIEN
KLUBA

56 orrialde

Bihotz Bakartien Klubak eskainitako lanak

Literatura Eskolako ekimena da *Linterna gorria*, Bihotz Bakartien Klubak bultzatutako aldizkaria. Iñigo Aranbarri, Lutxo Egia, Igor Estankona, Leire Bilbao, Julen Gabiria, Lander Garro, Mixel Sarasketa, Joseba Sarrionandia, Maite Toledo, Anjel Erro, Juan Luis Zabala, Miren Agur Meabe, Harkaitz Cano, Jon Benito, Juanjo Olasagarre, Rikardo Arregi, Paddy Rekalde, Jon Gerediaga, Unai Elorriaga, Markos Zapiain, Josu Landa edota Iñaki Uriaren literatur ekarmentak plazaratzen ditu, edonork kopiaitu, jendaurrean irakurri, lagunci oparitu, irrati libreetan hedatu edo Interneten lasai jar ditzakeela

ohartaraziz. Nondik hartu diren aipatzea eskertuko lukete. ■

Baldorba bailaran aurkitutako bola magikoa

Bederatzi urtetik aurreragokoci zuzendutako istorioa azaltzen du *Astigar basoa*, Endika Zabalzak sortu eta Federico Elizetxek marrazki politex hornitu duen liburuak. Nafarroako Baldorba bailaran bizi diren bi lagun ditu protagonista, Amaia eta Eneko. Halako egun batean gorri biziko hiruki txiki bat duen bola urdin ederrarekin egingo dute topo basoan. Oso gustukoa dute, baina laster ohartzen dira bola hori ukitzen duen guztiak kolore urdin bizia hartzen duela. Baita beraien eskuek ere! ■

Astigar basoa

Endika Zabalza

TXALAPARTA

74 orrialde

10 euro

XABIER ETXABE

«Nire liburu hau subjektiboa da eta gainera benetakoa»

Zer da *Lurterra da begiratu*?

Positibistek zioten erreala den guztia neur daitekeela. Baina hori horrela baldin bada, zertarako behar dugu poesia? Edota, edozein gauza egiteko behar den ilusioa, nola neur daiteke? Gauzarik inportanteena ahaztu zitzaizkien positibistek. Haietakoren batek liburu hau leituko balu, uste dut anekdotekin geldituko litzatekeela. Niri ere kosta egiten zait zer den azaltzea: esan liteke gertakizun batzuk badaudela bertan, garai baten erretratua ere badagoela; eta hori guztia egia da, baina ez dut uste hori denik nik hemen egin dudana gauzarik inportanteena.

Zeri eman diozu zuk garrantzia, bada?

Ezeren gainetik, liburu hau subjektiboa da —eta beraz, positibistentzako txarra—. Are gehiago, liburu hau subjektiboa da eta gainera benetakoa. Baina kontuz, horrekin ez dut esan nahi bertan kontatzen den guztia egia denik—eta!

Zer esan nahi duzu horrekin?

Nik inportantzia kontakizunei eman diet, gauzak nola jaso izan ditudanari. Hor dago espirituroromantikoa, herriaren jakintza jasotzeko ahalegina. Baina horrek ez du esan nahi zeharo sinesten dudarik egi bakarra eta autentikoa gure aitona esaten zituen horietan dagoenik! Kontua da hark esaten zituenak inportanteak direla sinestea, eta kontu horietan egia zati bat egon daitekeela, jakinda kontalari onak —eta gure aitona kontalari oso ona izan zen— bi ezaugarri dituela: kontu bera askotan kontatzen duela, eta kontalariak berak ere bere aldetik zer edo zer jartzen duela.

IMANOL OTEGI/A. PRESS

egileari galdezka

Atzoko mundu gogor bezain liluragarri hura

Samurtasun osoz kontatzen ditu Xabier Etxabek bere etxekoen eta haien inguruko

bizipoz eta minak, *Lurterra da begiratu* bere lehenengo liburuan, historian hain gertu egotagatik era berean hain urrun geratu zaigun atzoko mundu gogor bezain liluragarria islatzerakoan. Hiru urte pasa ditu gazte zaraiztar honek bere aitona Jexuxen oroitzapenak ardatz dauzkaten kontakizun hauek biltzen, beraien gainean dokumentatzen eta ondorioztatutakoak idazten, koadrilako lagun dituen Martin eta Xabier Etxeberria anaien konplizitatearekin. Hamaika erromeria alaitutako gizona genuen Beote baserriko Jexux soinujo-lea, baina dena ez da jai izaten inoren bizitzan, eta hortaz askotxo hitz egin zezaket haren emazteak eta haurrek ere, *Lurterra da begiratu* azaltzen denez. XX.

Lurterra da begiratu

Xabier Etxabe

ELKAR

224 orrialde

14,65 euro

mende hasierako mozkin gutxiko familia handi baten gorabeherak, Jexuxen amaren adorea, baserrian guztiek zeukaten apusturako zaletasuna, gerrak harrapatu zituenekoa, Jexuxen aitak eta anaia gazteak lurperatu behar izan zituzten fusilatutako gazteen kasua, gerra ondorengo bizimoduaren latza, erbestera joan behar izan zuen anaiaaren esperientziak... ■

Denbora-pasak

LUMA

Hitz gezidunak

 JUANAN RUIZ / ARGAZKI PRESS	Ipar., presa, lehia		Txangoa	Atea	Toka, dut	Agiria
	Erdiko jokalaria		Errep., ikara	Musika nota	Kontso., bikoitza	
	Detekta-gailuak					
	Kolare argi					
Itsas arraina		Hitzaren ordezkoa		Röntgen	Kontso., bustia	
* IZENA		Laharrak		Aldaketa	Masuria	
			Elementu			Bokala
			* DEITURA			Barazki mota
Pl., labore mota						Sarrera nahiz irteera
Bastart						
				Arabako alderdia	Bokal errepikatua	
				Edo	I. nazioar-tekoa	
Titanioa		Sortu zintuenak			Ardi, hitz elkarketan	
Astro		Musika nota			Italiako ibaia	
			Esamesa			
			Kontso-nantea			
Ernaltzeko zerria				Bururatua		

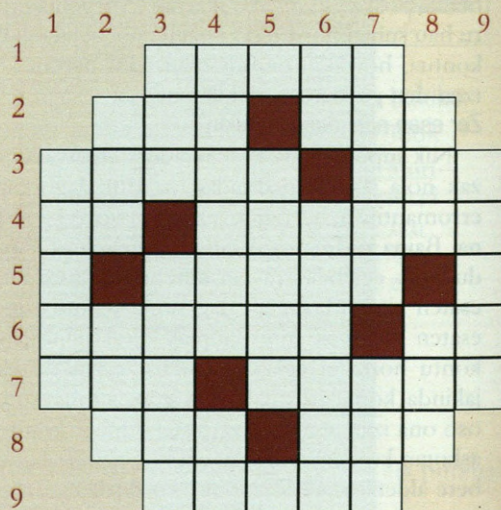
Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1.- Asiako estatua. 2.- Ez du entzuten, gor. Bibliako pertsonaia. 3.- Oinazeak. Putre. 4.- Aluminioaren ikur kimikoa. Goian dagoena. 5.- Potasioaren ikur kimikoa. Ukimendu. Iodoaren ikur kimikoa. 6.- Urteko azken hilabete. Bi bokal. 7.- Bizkaieraz, sobera. Mozkortuta. 8.- Bizkaieraz, iratzea. Iparraldean, inguru. 9.- Iparraldean, distira.

GOITIK BEHERA

1.- Zuhaitz mota. 2.- Galiziako ibaia. Baieztatzeko. 3.- Gizon izena. Arotzaren lanabesa. 4.- Ondorioa izan. Ez eme. 5.- Mila, zenbaki erromatarren arabera. Zentzumen. Kontsonantea. 6.- Ejido hitzaren hasieran. Imajina. 7.- Jakina. Jardun. 8.- Hormako irekiune. Niri. 9.- Trebea, abila.

Hitz ezkutua

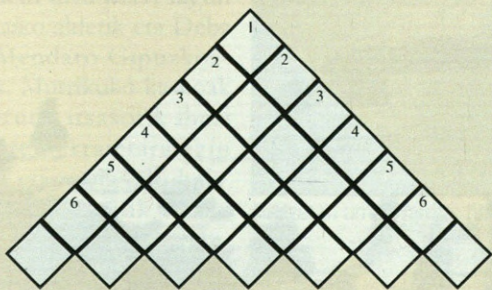
Aurki ezazu Gipuzkoako mendi baten izena kontuan izanik aurreneko zenbakiak hizki komunak kopurua adierazten duela eta bigarrenak dagokien lekuan agertzen direnena.

G	A	N	D	U	3	3
B	I	L	B	O	2	2
G	A	R	I	A	2	2
H	A	N	D	I	2	2
U	R	L	I	A	1	1

Piramidea

Sei hitzak, norabide bietan idatzi behar dira.

- 1.- Nafarroako eta Lapurdiko ibaia.
- 2.- Giroa eman, giroa sortu.
- 3.- Aranondoaren fruitua.
- 4.- Edari alkoholoduna.
- 5.- Ate, hitz elkarketan.
- 6.- Ba..., baneuka.

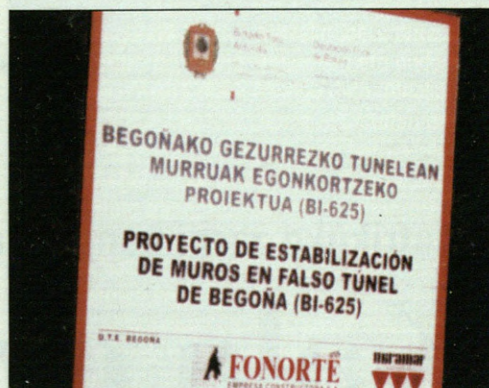

Soluzioak

1. Ujigana. 2. Zitru. 3. Arana. 4. Rona. 5. Aia. 6. Nu.	Piramidea
Hitz ezkutua	
Hitz gurrutatuak	
Ezker eskutik: 1. Jemena. 2. Soer. Job. 3. Alinak. 4. Al. 5. Grotokoa. 6. N. Zira. 7. Al. 8. Abendu. 9. 7. Lar. 10. Idana.	
8. Ira. 9. Arral.	
Goitik behera: 1. Makal. 2. Sil. Bat. 3. Jon. Zera. 4. R. 5. Al. Kord. 6. R. 7. Irudia. 8. Nesk. 9. Aia.	
Bao. 10. 9. Ibaia.	

Kike Amonarrizen umorea

Begoñan gezurretan

Beti entzun izan dugu, espekulatzaillean espekulatzaille, egin ez duen obra batengatik ederto kobratu duena dela.

Ongi gogoan dugu oraindik europarlamentarietako buruzko txiste hura:

- Ikusten al duzu errepide hori?
- Ez!
- Bada, %100 patrikara!

Sekula esperoko ez nuena da, ordea, horrelako azio bat burutu duenak, errepi-dean iragartzeko aurpegia izatea.

Gezurrezko tunel batean murrak egonkortzea, ez dirudi bizkarrak hausteko moduko lana izango denik. Baina badaezpada ere, lana ez, proiektua da iragartzen digutena.

Begoñako Amak burua altxatuko balu! Ala hori ere gezurrezkoa da?

Euskaltegietako perlak

Gasteizko A ereduko haurrekin osaturiko gela batean honako eskaera hau entzun zuen irakasle batek. Hala ere, ez zuen bere buruaz beste egin:

- Andereño! Puedo ir al joan naiteke?

Egoera bertsuan honako hau eskatu zion andereñoari beste ikasle batek:

- Pixatu naiteke?

Eta atsedendian kolpe bat hartu zuen haurrak, honela adierazi zizkion gertatutakoren ondorioak irakasle berari:

- Kolpea hartu dut eta artzapezpikua atera zait!

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

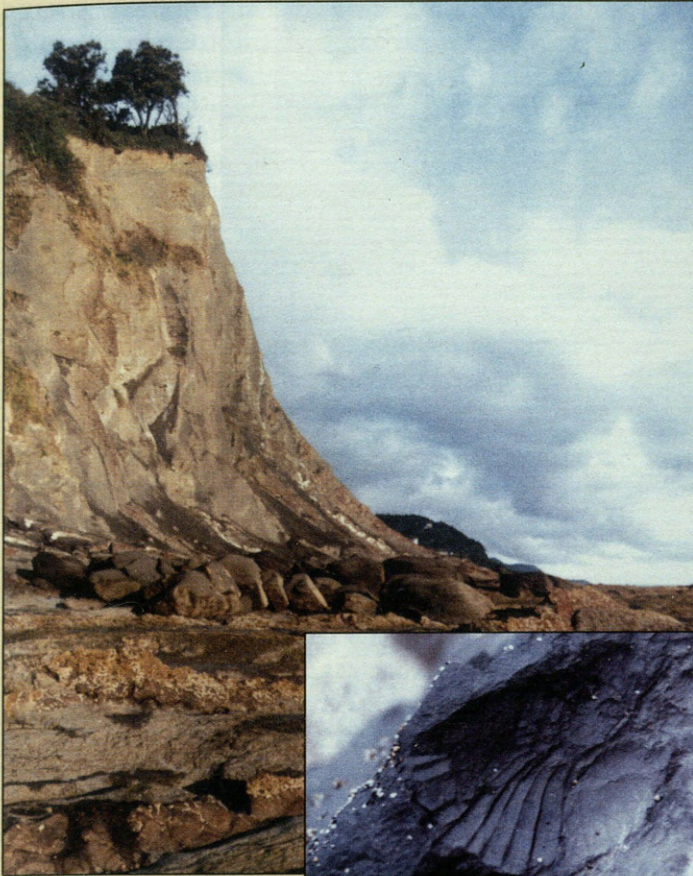
TESTUA ETA ARGAZKIAK:
LIERNI ARRIETA

Mutrikuko zazpi hondartzak

Kala ezezagunen bila

Irailean aukera pribilegiatua dugu bertako hondartzak goatzeko: eguraldiak oraindik entsi egiten dio, ia bakarrik egongo gara ilunabarrean, eta itsasoa eta berarekin itsasertza, garai honetan izaten dira basatien, marea biziak medio. Menorcako kalak adina ezagun ez direnak deskubrituko ditugu hemen bertan, Mutrikun.

Mutriku Gipuzkoako herria da. Bizkaia eta Gipuzkoa mugatzen ditu Mutrikuk: Ondarroa, Berriatua eta Markina-Xemein ditu herri-lagun Bizkaiko aldetik eta Deba eta Mendaro Gipuzkoakotik. Mutrikuko kaskoak badirudi, itsasotik ihesi lurraren errailetara ezin sartu eta, nola edo hala maldan zintzilik egina dagoela. Erdi Aroan harresia egin zenetik, eliza, komentu, jauregi eta etxeak bata bestearen gainean kale estuetan pilatu dira.

Itsasoari begira beti, marinel eta arrantzale herria dugu. Itsasgizon, bidaia eta zientzialari aparten sorleku izan da. Horietako bi dira Antonio Gaztañeta Iturrizbalzaga eta Cosme Damian Churruza Elorza. Baina gizon prestu hauek mantentzen arrantzatik bizi izan dira bertakoak mendeetan zehar. Atuna eta bisigua arrantzatu eta gatzatzen zituzten baina, tamalez, ez dago bizi-bide horrekin jarraitzeko asmorik.

Bidean aurkitu dugu amonite fosil baten negatiboa.

Haitzetan arreta jarrita, hara egurra fosilduta.

Historia geologikoa arrokatana marraztua

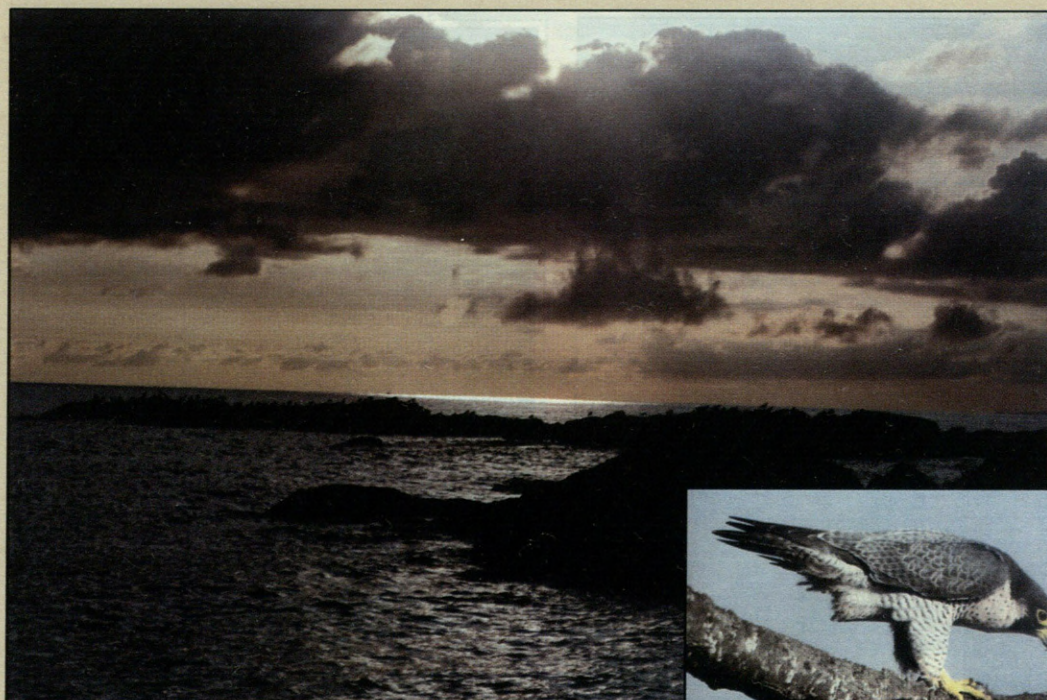
Gurasoengandik desberdintzeko joera dute bizidunek. Zorrotza da, ordea, ingurunea eta ondo egokituriko bizi ereduek soilik iraungo dute. Aldakorra da, gainera, ingurunea eta gaur arrakastatsu den ereduak ez du zertan biharko balioa bermatzen. Hala sortu da eboluzioak ekarri digun dibertsitate ikaragarria. Hala bada, bizitzaren historian bizi eredu ugari utzi dira atzera, batzuk eredu eskasak zirelako, besteak halabeharrek iraungi zituelako. Fosilak bizidunek arroka sedimentarioetan utzi dituzten arrastoak dira. Aztarnak, gorotza, polen aleak, oskolak, hezurdurak edo osotasunean mineralizatu diren bizidunak dira. Ohikoena bizidunak hil ostean usteltzea da baina egoera berezietan materia organiko hori material mineral bihurtzen da edo arroka eratzeko garaian molde lana egiten dute beraien arrastoa utziz. Garai bateko bizidunen berri emateaz gain, arrokek eraturiko ingurunea ere deskribatzen digute.

Horrelako fosil ugari dago olatuek higaturiko urradura-plataforma honetan. Gutxienez duela 63 milioi urte, Kretazeen eraturiko kolore griseko marga eta kareharri hauek itsaspean sedimentatu ziren. Hala diote bertako Amonite fosil ugariak. Amoniteak garai batean itsasoan bizi ziren zefalopodoak dira. Olagarro eta txibien antzera, buruan zituzten hankak baina, hauek ez bezala, oskolean sarturik nabigatzen zuten. Ugari dira beraien oskolen fosilak, garai bateko arrokatana. Baina zoriak edo eraginda ez du gaur arte iraun. Tertiario Aroan —duela 10-20 milioi urte— eraturiko harrietan ere ez da agertzen. Garai hartako landareen hosto eta enborren fosilak ere badira inguruan. Garai hartan pinu eta izeien taldeko Gimnospermoak ziren jaun eta jabe lurrian eta hostozabalak edo angiospermak sortu berri ziren. Urak ekarriko zituen honaino landare zati hauek eta hemen iraun dute milioika eta milioika urtetan zehar, lurreko indarrek okertu eta tolestu ondoren.

Burumenditik, haitzez haitz

Mutrikun 7 hondartza daudela esaten da. Benetan 7 diren jakin nahian, hauek kontatuz herriko portutik hasiko dugu ibilbidea. Portua herriaren euskarri izan da eta azken urteetan ere sortu du iskanbilarik. “Portu berria Bai”, “Portu berria Ez”, ibili dira azken urteetan eta ez dela egingo dirudien arren, bertara iristeko errepide berria egina dago. Errepide honetan biltzen diren urak kanalizatu eta hondartzako itsas labarrean askatzen dira bertako arroka bigunak

desegonkortuz. Portuan, horma bat itsatsiz eraikitako piszina dago eta bertakoek lehenengo hondartza deitzen diote honi. Ondoren, portuaren atzealdean hondartza txiki bat dago, bigarrena. Bidean atzera egin eta malda koskor bat igoz hirugarrena, hondartzarik zabalena, Burumendikoa. Hondartza honetatik eskuinera arroketan aurrera jarraitu eta hondarra pilatzen den guneak kontatuz zazpigarrenera, edo hamaikagarrenera, iritsiko ote gara? Burumendiko hondartzan itsas beheara dagoenean hasiko dugu arroketan egingo dugun zatia.

Gora begiratu eta han! Beheko irudian ikus daitekeenaren moduko belatz handia! Goiko irudiko itzal beltzen bila dabil, alegia kaio, ahate eta inguruan dabiltzan txorien bila, tripak lasaitzeko. Belatz handiak hego zuzen eta zorrotzak ditu, eta buztan laukia. Itsas labarretako arrokatari egin du habia eta bertan

ditu 3-5 txito gura-soengandik banatzeko zorian.

FITXA TEKNIKOA

Mutriku

DENBORA

4 ordu

LUZERA

7 km

DESNIBELA

150 m

GARAI EGOKIA

Udaberri, uda eta udazkena.

ZAILTASUNA

● ● ● ● ●

OHARRAK

Mareen taula eta ordulariarekin joatea komeni da. Marearen gora behera aldez aurretik begiratu eta marea jaisten ari dela ekin ibilbideari. Ibilbide osoa egiteko asmoa izan edo ez, marea behean dugunean ikusi ahalko ditugu arrokatako putzuak bizitzaz borborka.

BIBLIOGRAFIA

"La vuelta a Gipuzkoa a pie". Federación Gipuzcoana de Montañismo 2001 Editorial Txerboa.
"Gran Guía de la Naturaleza Aves" Nicolai Singer/Wothe 1995 Editorial Everest, S.A.
"Mutriku: gure historia murgiltzen" Aizpurua, I et al, 1999. "Claves ilustradas de la flora del País Vasco y territorios limítrofes." Eusko Jaurlaritzak.
Christopher Perrins, 1987. "Aves de España y de Europa." Omega.
Zuberogaitia, I et al, 1987. "Aves acuáticas de Bizkaia." BBK.

Putzu-zuloetako bizilagunak

Arrokatari, urradura-plataforma zeharkatuko dugu. Olatuek itsasertzeko arroka biguna higatu eta eratzten den arrokatzo zabaldiari deitzen zaio urradura-plataforma. Adi! Hemen itsasgorak harrapatu eta irtenbiderik gabe geratu gaitezke! Mareen taula eta ordulariarekin joatea komeni da. Behin mareak berarekin batera jaisten dituenean olatu, zurrumbilo eta korronteak, arroka geruzatua aurrera egingo dugu. Kontu izan arroketari itsatsirik agertzen diren alga berde horiekin, oinetako egokiekin joan behar da bertara eta ahal bada lehorretik egin bide gehiena. Baina ibiliak erakusten du egokien. Arroka erosioenetik joan arren, ez utzi bidean ikusi gabe alga eta knidario eta molusku eta krustazeo eta arrainez beteriko putzuak. Ekinodermoen artean, itsas izar, itsas triku eta ofiurak bizi dira hemen eta moluskuak ere ugari dira; karrakela edo mangolinoak, mila koloretako nudibrankio edo itsasoko bareak, muskuilu eta lapak. Artropodoak ere badira, lapa-zorriak eta karra-marro beltzak ugari. Porifero, tunikatu eta arrain txikiak ere bai. Putzu hauek oso emankorrak dira eta elikagai ugari pilatu arren, ten-

peratura eta gatz kontzentrazioa asko aldatzen denez, bizi baldintza gogorrak dituzte bertakoek. Elikateak ere ez dira oso luzeak eta ekoizletik azken harrapakarira maila gutxi izaten dira.

Saturrarango hondartza

Hiru-lau kilometro egin eta pasatutako hondartzen kontua galduta, Saturrarango hondartzan salbu gaude. Ez gaitu itsasoak irentsiko eta mendiz mendi itzuli gaitezke. Itsasotik urrundu aurretik, bertako landareei erreparatuko diegu. Margazko arroka bigunak ez die landareei lur egonkorrik eskaintzen eta nola edo hala ur zipriztinen gatzak eta eguzki gogorak jasaten dituzten landareren bat edo beste

Putzu-zuloetan, knidarien artean, anemonak eta marmokak ikusi ditugu. Arrokei itsatsirik, garro multzoak astintzen ikusiko ditugu anemonak eta igerian solte marmokak edo medusak. Knidario hauek substantzia erresumingarriak dituztenez, hobe marmokarik ez ukituta. Anemonak ez du horrelako arriskurik. Hala ere, anemonak ukitu ondoren ez eraman eskuak begietara, azala fina dugun gunetan erre egiten baitu. Horregatik deituko ote diote bertakoek zopa beroa anemonari?

topatuko dugu. Itsas mihilua *Crithmum maritimum* edo itsas plantaina *Plantago maritima*, mandaperrexila *Daucus carota* edo *Asplenium maritimum*.

Lurra egonkortzen doan heinean gure kostaldeko endemismoa topatu dezakegu –*Armeria euskaiensis*–, azkenik txilar, ote eta otaberatan murgiltzeko.

Itzuli, mendiz

Saturrarango hondartzatik atera eta errepede nagusira iristean, eskuinean marra zuri-gorritz markaturik agertzen den GR121arekin bat egingo dugu. Ez da galbiderik bidea zuzen adierazita dago eta. Artadirik ez dugu topatuko, bai ordea artadiaren aztarnak, edozein zuhaitzetan gora egiten duten endalaharra (*Smilax aspera*) eta otzar basatia (*Rubia peregrina*) igokariak eta baita artadiko zuhaitzak diren txorbeltza

Rhamnus alaternus, gurbitz *Arbutus unedo* eta, nola ez, artea, *Quercus ilex* ere. Mutrikura bidean belardi eta soroak igaroko ditugu, baita bi kanpin ere. Itsasoari begira itzuliko gara.

Kanpin ugari dago Mutrikun eta egun batzuk igarotzeko paraje ederak dira. Ibilbide gehiago ere bada inguruan, Olatzeko bailara eta Arno-ko Artadia, besteak beste, ezagutu beharreko gunek dira. ■

Mila kolore eta ehunduratako algak, ukitu eta uretatik atera ditzakegu, apurtu gabe. Kolore ugariak, gorri, arre eta berdekoak. Hauetako batek, *Cystoseira tamariscigolia* deiturikoak, uretan kolore urdina du eta uretatik kanpo arre kolorea hartzen du. Batzuk, beraien baitan karea metatzen dutenez gogorak dira, besteak bigunak.

UEUren GRADUONDOKOEN ESKAINTZA 2004-2005

Berezko tituluak (EHUK balioztatuta)

Espezialista titulua:

✓ Hizkuntza-teknologiak (HIZTEK)

✓ Estatistika eta Konputazioa

Master titulua:

✓ Hizkuntza-teknologiak (HIZTEK)

Doktorego programak (EHUK antolatuta)

✓ Euskal Herria XXI

✓ Hizkuntzaren azterketa eta prozesamendua

Izen ematea irailaren 15erarte!!

Informazio gehiago: www.ueu.org / 943 82 14 26/ titulazioak@ueu.org

Makina bat kontu

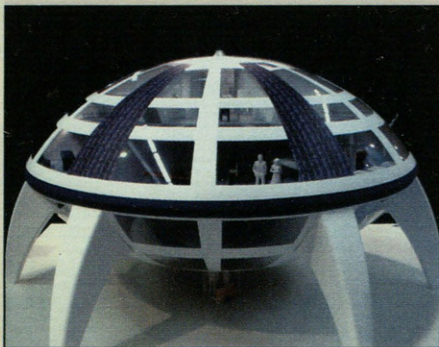
JOXERRA AIZPURUA

TEKNOLOGIA

Espazioko etxea Hego Poloan

ZAILA DA etorkizunean eraikuntzek zer forma izango duten jakitea, baina zientzia fikziozko filmetan proposamen batzuk azaltzen badira ere, Espazio-Agentzia Europarrak (ESA) planteatutako ideiak, errealitate bihurtzeko aukera asko du. Hain zuzen ere, Antarktikokoan lanean arituko diren ikerlari alemaniarrek diseinu berriko etxetan bizitzeko lehenak izan daitezke.

Etxe hauen itxura (SpaceHouse) ontzi hegalaria batena da eta karbono zuntzez indartutako plastikoa (CFRP) du oinarritzko materiala. ESAk material hau espazio-ontzietan erabiltzen du, baina etxetan erabiltzeko ideia 1999. urtean Turkiako Izmir-en gertatu lurrikararen ondorioa da.

SpaceHouse autonomoa da energia sortzeko eta birziklatzeko, eta klima polarra ongi jasaten du. Proiektua diseinu fasean badago ere, datorren urterako prototipo bat aurkeztea espero da.

Nahiz eta materiala oso arina izan, Richter eskalan 7 graduko lurrikara bat jasateko gai da, baita orduko 220 kilometroko haize-boladak eta 3 metro arteko uholdeak ere.

Alemanak izan dira proiektu honek interes handiena erakutsi dutenak, hain zuzen 2008rako Antarktikokoan Neumayer III deituriko egoitza eraiki behar baitute. **I**

KLIMATOLOGIA

Beroaldi gero eta gogorragoak

NATIONAL CENTER for Atmospheric Research (NCAR) erakundearen arabera, Ipar Amerikan eta Europan gero eta bero-bolada bortitzagoak eta iraunkorragoak gertatuko dira.

Osasuna

JABIER AGIRRE

Ohitura kaltegarriak asko zabaldu dira

AURREKO ASTEAN jorratzen hasi ginen txostenak 16 urtetik gorako Espainiako Estatuko populazioa aztertzen du, eta ikerketa horren arabera gure gizarteak duen arazo handienetako bat sedentarismoa da. Gaur egun, 5,9 milioi pertsona eserita dihardu lanean, beraz, ez du inolako jarduerarik fisikorik egiten lan orduetan. Ez da hori okerreza, txostenak esan bezala, horietatik askok ez baitu apenas ariketarik egiten bere aisialdi-denboran ere.

Gero eta usuagoa den obesitatea -10 urteotan gaitz horren eragina %9,1etik %13,7ra igo da- "ezer ez egite" horrek azaltzen du neurri batean, baina baita elikadura desegokiak ere. Helduen artean, ia 2,3 milioi ez du frutarik jaten, 1,2 milioi dira, berriz, beren dietan berdurarik sartzen ez dutenak. Eta, aitzitik, asko ugaltu dira hestebeteak egunero kontsumitzen dituztenak (6,8 milioi pertsona), zer esanik ez, gozoak, mota batekoak nahiz besteak, hartzen dituztenak (11,7 milioi).

Tabakoaren kontsumoak, eta baita edari alkoholodunenak ere, behera egiteko joera du gizonezkoen artean, baina

goranzko bidea hartu du emakumezkoetan. Ondorioz, nikotina zaleak gutxitu egin dira, %36,2tik %31,2 izateraino, baina hamar urteko epeaz ari garela kontuan hartzen badugu, murrizketa hori ez da aski gainerako faktore negatiboekin eraginari aurre egin eta haien kaltea gainditzeko -gaixotasun kardiobaskularren sorrera gutxitzeko, esate baterako-.

Osasunarentzako kaltegarri diren ohituren errepasoa amaitzeko, lotan ematen ditugun orduak aztertuko ditugu. Hamar urtean zertxobait behera egin dutela ikusiko dugu: batez beste 7 ordu eta 36 minutu ziren duela 10 urte, eta orain 7 h 24' dira. Baina datu orokorra baino kezkaragarriago da jakitea 1,7 milioi pertsona daudela egunean bost ordu (edo gutxiago) lo egiten dutenak. Diru-sarrerak gutxi edo ertainak dituztenak, adineko pertsonak, emakumeak (etxeke andreak bereziki) eta Madril, Katalunia, Balearrak, Kanariak eta Euskal Herria bizi diren pertsonak dira gutxiak lo egiten dutenak.

Hurrengo alean arazo honen aurreko administrazioak duen jarrera.

landareak

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Alpaparen pagotxa

MENDI GOIETAKO lautadetako larreetan bazkatzen dabilta artaldeak, udako beroak edo udazkeneo hotzak belazeak gorritzen dituen arte. Gero semaforoetatik urrun ibiltzen garenon artera, beterrietara jaitsiko dituzte. Urte

erdia beheetan, urte erdi zaila: erdiernalditik aurrerakoa, edoskitzaroa edo gaztagintzarako jektzeko esnealdia, arku-meak hazi beharra... Artaldeari eusteko mandioak, metantaiak, belar-zuloak eta plastikozko poltsa erraldoiak beteta izan behar. Aro horretan neure lantokiko leiho paretik igarotzen da egunero ardi muturbeltz adardunen taldea, zakur mutur txorrotxa eta artzainaren arteko babesean. Erdi estraperloan, gatzagi naturalarekin egindako gazten ospeari eutsi nahi eta, neguan belardietako jaten kondarrak osatzeko zerbait egin behar... Ukuilu ondoan duen sailtxo dotorean lurra jiratu eta "raygrassa" erein zuen. Ardi mokofinen gustukoa ez, ordea! Harrezkero behi-belarra deitzen dio. Gutxietsitako belarra eta lurra jiratu eta alpapa ereitea hurrengo urratsa. Alpapa kategoriako jatena, kategoria gorenekoa, alegia. Erein bai, baina ermetu ez... Konturatzeko alpapa gozoa behar zuen soroa piper-belarrak

hartua, bai mardul gainera... Bere estropozuren bat izango zelakoan, berriro hazi garestia eskuratu, erein eta zain, zehar-begiratu zelatan... Alfer alferrik! Berriz ere jai! Hor azaltzen zait, artaldearen leihoan artzaina, datorren neguaren beltza kopetan duela. Bere alpaparena azaldu eta auzokoak eraiki berria duen ukuiluaren bueltako luberrian, berriz, dotore etorria dela, dagoenerako bazka ikusgarria duela. Haziaren kalitatea, ongarritarako munda erabili edo ezarena, eta abar... argitu ondoren, alpapa haziak atzera egitearen arrazoien bila atzerago jo behar izan dugu. Alpapa lekadunen *Leguminosae* familiakoa da. Lekadun jende honek ezaugarri berezi bat badu: airean den nitrogenoa eskuratzen duen bakterio koadrila batekin tratua egiten du eta mantenu truke, mardul beltz hazteko nahitaezko elikagai hau eskuratzen du. Garai batean, urtetan, oilategia izana saila, eta zirina zirinarenean gaineen nitrogenoz lepo egon lurra eta alpapa eta bere koadrila ezin bizi. Alpapa bezalaxe indaba, ilarra, leka, baba, hirusta zuri eta gorria, pagotxa, itsabalkia... Onena arbia ereitea izango zela erabaki genuen. Lurrean gainezka dagoen nitrogenoaz ederki baliatuko da. Berandu samar bada ere, datorrena datorrela, ardiak gustura asko jango du neguminean burua eska sa izanagatik arbiaren berdea.

Gerald Meehl eta Claudia Tebaldi ikerlariek igaro berri diren hamarkadak (1961-1990) eta etorriko direnak (2080-2099) alde-ratu zituzten, sufrezko aerosolen eta berotegi-efektua sortzen duten gasen eboluzioa aztertuz, AEBetan eta Europan. Zientzialariek erabilitako hipotesian agintariek gasen egungo isuri-kantitatea mugatzeko ez dutela ezer ere egingo aurreikusten da. Beren azterketan emaitza-gama bat eskaintzen da eredu desberdinen arabera eta gama horretan unerik kritikoenetakoa hainbat gauetan tenperaturak freskatzeko ez direnean gertatzen da. Ildo horretan AEBetako hegoaldean eta mendebaldean eta Mediterraneoan gaueko tenperatura minimoak 3° hazteko aukera handia omen dago. Bero-boladak %25 haziko lirateke Chicagon eta %31 Parisen; egun Chicagon bero-boladek 5,39tik 8,85ra egun irauten badute, etorkizunean 8,5 eta 9,24 egun-tarte-koak izango dira eta Parisen 8,33-12,69 tarte-tik 11,39-17,04 tartera igaroko dira. I

Basamortuan bizia detektatzeko tresna ugari eramango ditu, horien artean fluoreszentzi detektagailua.

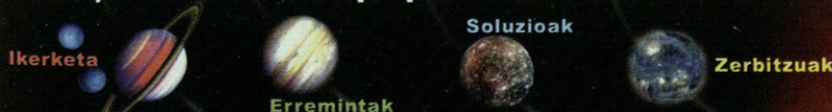
ROBOTIKA

Zoe robota lanerako prest

CARNEGIE MELLON University-ko ikerlariek diseinatu berri duten robota Txileko Atacama basamortuan frogatuko dute. Fase hau hiru urteko proiektu baten bigarrena da eta helburua egunen batean Martitzen bizi bilatzeko robot egokiak sortzeko datuak biltzea da. Proiektu hau 2003an hasi zen, Atacamara eguzki energiagaz higitzen zen Hyperion robota eramanez. Zoe lehen robot horren eboluzio bat da eta bi hilabetetan 50 kilometro egin beharko ditu era autonomoan.

Gure planetan biziak dituen mugen inguruko aurkikuntzak egitea itxaro da eta aldi berean etorkizuneko espazio-misiotan aplikagarri izan daitekeen teknologia sortzea. I

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Coop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

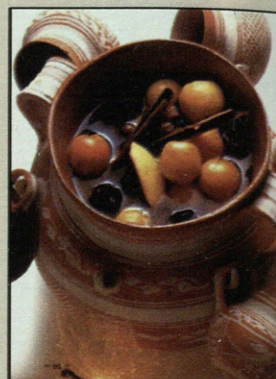
Sukaldean

HASIER ETXEBERRIA

DAVID DE JORGE

sukaldean@free.fr

Likore pontxea

Osagaiak

- Kg bat azukre
- Botila bat cointreau
- Litro laurdena ron zahar
- Litro laurdena benedictine
- 4 laranja, puskatan
- 4 sagar, puskatan
- 4 banana, xerratan
- Mahats mordo eder bat, aletua
- 2 udare, puskatan
- 4 aran, hezurrik gabe eta zuri-tuak, puskatan
- Meloi erdia, dadotan moztua
- 3 mertxika, zurituak eta puska-tan, naturalak edo almibarrean
- 2 limoi oso, azalarekin, atale-tan moztuak

parrandan hasiko gara. Errezeta honek badu gauza on bat, goizeko seiatarako mokoiloa kristorena da, sekulakoa, eta gosea ere berebizikoa. Jendeak hondoko fruta-puskak jango ditu, beste erremediorik gabe, ahitu egingo baitira ordurako soberan geratu diren pintxoak eta patata tortilla idorra. ■

GEHIENOK LANERA ITZULI garen honetako aldapa gorari eusteko, ez dago lagun arteko festa bat baino hoberik. Errezeta honen arabera kopuruak egundainoko oturuntza baterako dira. Bukaera hoberena opa dizuegu guztioi. Eutsi goiari! Beratzen utziko ditugu gai guztiak, betekada baino 24 ordu lehenago, lurrezko tina handi batean edo xanpaina-ontzi izugarri batean edo ahal dugun tokian nahasiak. Fruta ere bestelakoa izan daiteke, merkatuaren eta norberaren gustuen arabera, angurriak, mandarinak, kakiak, eta abar... Koadrilako lehen lagun xaharrak hartu baino lehentxeago, edabe hau erantsiko dugu: 4 botila ardo zuri -txakolin on bat ere izan daiteke-; 6 botila cava edo champagne brut, oso hotza; eta izotza, ugari eta koskor loditan.

Biraka nahasi, nahastea dastatu eta

Oinarrizko kontuak

Arrautzopil krematsua nola egin

BI MODU daude arrautzopil krematsu bat egiteko. Arrautza hutsez egin behar badugu, arrautzopil frantses bat alegia, koilarakada batzuk esnegain urtu erantsiko dizkiegu arrautzei sutan mamitu baino lehentxeago. Esnegaina erants dezakegu, era berean, arrautzopila paderan biltzen hasi baino lehen; opila mamitu denean, erdian isuriko dugu esnegaina. Modu horretan, mamitsu geratuko da esnegaina erdian, arrautzopilaren barruan itxirik. Patata tortilla egin behar badugu, patata eta arrautzak alde

batetik mamitzen ari direnean, buelta eman aurretik, erantsiko ditugu arrautza gorringo batzuk, joak. Zurezko zaliak gaien erdian zulo bat egin eta egoki zabalduko ditugu gorringo joak. Bizkor irauliko dugu orduan tortilla beste aldea ere ongi mami dadin. Tortillak arrautza gorringo gehiago izango du eta mamitsu eta hori geldituko zaigu.

Eusko Jaurlearitzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Gizarte eta Erakunde Harremanetarako
Departamentua

Argitarapen honen edizioak laguntzailer...

kutxa

gizarte ekintza

ELEANIZTASUNAREN ALDEKO ERAKUNDEA

Espainiako lau hizkuntza ofizialak erabiltzea helburu

Orain bost bat urte jaio zen Organització pel Multilingüisme-Eleaniztasunaren Aldeko Erakundea Katalunian. Une honetan, Espainiako zigiluetan estatuko hizkuntza ofizial guztiak ager daitezen ari da borrokatzen, eta baita ere posta-zerbitzuak hizkuntza aniztasuna berreskura dezan. Ez dira, ordea, talde honek abiarazitako kanpaina bakarrak. Helburua, beti ere, estatuan legez ofizialak diren hizkuntzak benetan hala izan daitezela dute.

Duela gutxi hartutako erabakiaren ondorioz, Correos da Espainiako posta zerbitzuaren izen bakarra. Erakundeak bertako hizkuntza lehenestea eskatzen du. Eurotan ageri den España, berriz, estatuko hizkuntza guztietan ikusi nahiko lukete.

Une honetan, gai bi darabiltza batez ere Eleaniztasunaren Aldeko Erakundeak, biak ere elkarrekin halako lotura dutenak. Bata zigiluena da, berez orain urte batzuk hasitako kanpaina; orduan, OMk hizkuntza bi dauzkaten erkidegoetako legebiltzarretara eramane zituen bere proposamenak, eta lortu egin zuen Nafarroan, Katalunian eta Balear Uharteetan aho batez onartzea. "EAEn, ez dakigu zergatik, ez zuen aurrera egin". Edozelan, gaiari berriz heltzea eskatuko diete legebiltzar guztiei, baita dagoeneko onartuta daukatenei ere: "Legebiltzar horiek lege-proposamen bat bidali zioten Madrilgo Diputatuen Kongresuari, zigiluetan ageri den hizkuntza behar bezala arautu dadila eskatuz, baina Madrilen ezezkoa eman zioten". Ezezko hura da, hain zuzen, orain kanpaina berriz abiatu izanaren zergatia.

Correos y Telégrafos

UNAI BREA

1850EKO URTARRILAREN 1EAN jaulki zen Espainiako lehenengo posta-zigilu modernoa. Ordutik, Correos-ek 4.000 bat zigilu atera ditu, eta horietako hamarrek baino gutxiagok izan dute euskarazko hitzen bat –askotan herriaren izena soilik–. Espainiako zigilu bakar batek ere ez du eramane sekula Estatuaren izena (España) edo posta-zerbitzuarena (Correos) gaztelania ez den hizkuntza batean". Hitz horiek hasten da Eleaniztasunaren Aldeko Erakundeak, "Zigilu eleaniztunak" kanpaina zela-eta, orain hilabete batzuk Hego Euskal Herriko udaletxeetara eramandako mozioa. Kanpainaren helburua, hain zuzen, zigiluetan estatuko hizkuntza ofizial guztiak agertzea da.

Organització pel Multilingüisme (OM) Katalunian sortu zen 1999an. Gaur egun, Espainiako Estatuko hizkuntza guztietara eramane du izena, eta hala, Eleaniztasunaren Aldeko Erakunde modura ezagutzen da euskararen eremuan. "Gure azken helburua", azaldu digu Joan Moles OMko kideak, "Konstituzioa aldatzen denean hirugarren artikulua edo dena delakoak katalana, galegoa eta euskara estatuko hizkuntza ofizialak direla aldarrikatzea da, horrek dakartzan ondorio guztiekin". Alegia, estatuko edozein herritarrek estatuko edozein administrazio publikorekiko harremanak bere hizkuntzaz gauzatzeko aukera edukitzea.

Kataluniatik ezin atera

Katalunian sortutako erakundea, oraingoz behintzat, bertatik kanpo ez da hedatu, gaztelania ez beste hizkuntza bat daukaten lurralde guztietara hedatzen ahalegintzen den arren. "Ez dugu gure soslaiarekin bat datorrenik aurkitu ez EAEn, ez Nafarroan, ez Galizian", dio Joan Molesek. "Ez dugu nahi ildo politiko jakin bati lotutakorik. Instituzioek gudan politikarekin inongo zer ikusirik ez daukan norbait ikustea nahi dugu. Eta oraindik ez dugu halakorik aurkitu; baldar aritu garela edo, besterik gabe, ez dagoelako".

Hegoaldean nortasun agiriak gaztelera hutsekoak izan dira, duela gutxi gaztelera-euskarazkoak egiten hasi diren arte. Suitzan, bost hizkuntzetako agiria erabiltzen dute.

Zigiluei lotutako beste gaia posta-zerbitzua da. "Hau, hala ere, ez da zigiluen bezain sinbolikoa", dio Joan Molesek, "eta ez genukeen kanpaina antolatuko Correos-ek egin duen atzerapausoa egin ez balu". Izan ere, Correos da, orain gutxi hartutako erabaki baten ondorioz, espainiar posta-zerbitzuaren izen bakarra. Akabo, beraz, Posta eta Telegrafoak bezalakoak paisaia. OMK gutxienez lehengo egoerara itzultzea eskatzen du. "Bere gustatuko litzaigukeena zera da: Gasteizen, adibidez, Posta izena agertzea letra handitan, eta alboan, letra txikiagotan, Correos, Correus eta abar. Hau da, estatuko hizkuntza aniztasuna isla dadila edonon, beti ere bertoko berezko hizkuntzari lehentasuna emanez".

Atzerriko adibideak

Atzerriko adibideetara jotzea gustuko du OMK, eta halaxe egin du bai zigilu bai posta-zerbitzuei dagokienez ere. Kanpaina horietarako prestatutako idazkietan, Suitza, Belgika eta beste hainbat herrialdetako adibideak barra-barra dakartzate gogora, argazki uga-

Bable, aragoiera eta okzitaniera

Euskara, katalana eta galegoa ez ezik, Eleaniztasunaren Aldeko Erakundeak gogoan ditu Espainiako Estatuko beste berbakera batzuk, eta horien hiztunen aldarrikapenak bere kanpainen txertatzen ahalegintzen da. Hala gertatzen da aragoierarekin, Asturiaseko bablearekin eta Val d'Araneko okzitanierarekin. OMK harremanak eduki ditu hizkuntza horien alde diharduten hainbat talderekin, eta beti ere bai horiek bai estatuak berak onartzeko moduko proposamenak egiten saiatu da. "Hizkuntza horien hiztunen aldarrikapenak edonorenak bezain zilegiak dira", dio Joan Molesek, "baina argi eduki behar da, eta beraiek badaukate, euren baldintzak eta euskararenak edota katalanarenak oso desberdinak direla, bai demografiaren aldetik bai legediarenetik".

Nortasun agiri eleaniztunen aldeko kanpaina, esaterako, "argi geneukan estatuarentzat guztiz onartezina dela zazpi hizkuntzatan idatzitako nortasun agiria", Molesek adierazi duenez, "baina lau hizkuntzatan idatzitakoa edukiko bagenu (gaztelania, euskara, katalana eta galegoa), posible litzateke Asturiasen, Aragoian eta Val d'Aranen bosgarrena ere sartzea, Suitzako nortasun agiriak bost hizkuntza dauzkaten bezala: bertako laurak eta ingelesa. Suitzak ahal badu, guk ere ahal dugu. Aragoi, Asturias eta Val d'Araneko elkarteak, gainera, guztiz bat datoz proposamenarekin".

riz hornituta gainera. "Guk uko egin diogu gehiegizko teoriari", dio Molesek. "Nekatuta geunden etengabe Suitza, Belgika eta abar aipatzen ibiltzeaz. Egin dezagun teoriarezalek egiten ez dutena, pentsatu genuen, kopia dezagun suitzar baten edo belgikar baten eguneroko bizimodua. Eta hala, munduko estatu eleanizten ereduak ikertu ditugu arretaz, gero hortik Espainiako Estaturako proposamenak ateraz. Orain arte, Euskal Herriko edo Kataluniako politikariek bazekiten Suitzan hizkuntza bat baino gehiago dagoela, baina suitzar zigilu bat sekula ikusi gabeak ziren".

OMK beste hiru kanpaina gauzatu ditu, zigiluenaz eta postarenaz gain. Egin zuten lehenengoa euro eleaniztaren aldekoa izan zen. "Diru-paperekin eta txanponetan estatuaren izena hizkuntza ofizial guztietan ager dadila eskatu genuen. Ez dakigu zer-

gatik baina España izena beste hizkuntza batzuetara eramateaz ez dute ezer ere entzun nahi Madrilan". Orain kanpaina geldirik dago, "halabeharrez", baina 2008an berriz heltzeko asmoa du OMK, "orduante emango baitiete baimena estatu guztiei beren txanponak aldatzeko".

Beste kanpaina bat nortasun agiriari dagokie: "NANak, pasaporteak, gidabaimenak, atzerriarrak bertan bizitzeko baimenak... estatuko hizkuntza ofizial guztietan idatzita egotea eskatzen dugu. Hala, Cadizen bizi den senegaldar batek jakingo du Donostian badela gaztelania ez den beste hizkuntza bat". Honetarako ere, Suitza eta haren bost hizkuntzadun nortasun agiria hartu dituzte eredu.

Erregea ere euskaraz?

Orain arte aipatutako kanpainen zer edo zer lortzeak zaila ematen badu, zer esan bosgarrenaz: monarkia eleaniztaren aldeko kanpaina, alegia. "Kongresuak Konstituzioa aldatuko du, erregearen oinordekotzan emakumeak ere sar daitezten", azaldu du Molesek, "eta hori baliatuz, eskatu egingo dugu estatuko lehen instituzioak bertako hizkuntza guztiak erabiltzea. Ez dakit nola ikusiko duen hori euskaldun batek, baina gure ustez estatuko buruak hizkuntza bat erabiltzeak ospea ematen dio hizkuntza horri. Zer pentsatuko luke Getxon bizi den kolonbiar batek erregea euskaraz egiten entzungo balu?" ■

Atzerriko ereduak inbidia

Suitzan eta Belgikan, esate baterako, hizkuntza bakoitzak bere lurraldea du eta indartsuena da (bakarra ez esatearren) lurralde horretan. Ez dago besteen gaineko "gaztelaniarik", nolabait esateko.

OM ere horren jakitun da, noski. Joan Molesen berbetan, "Espainiako Estatuak Suitza, Belgika, edo Kanadako ereduak heldu beharko liekeela diogunean, badakigu errealitatea guztiz bestelakoa dela. Hemen denok dakigun hizkuntza bat dago lehenik, eta ondoren besteak. Baina horrek ez du esan nahi estatuak hizkuntza guztiak bere egin behar ez dituenik, aipatutako herrialde horiek egin duten modu berean. Hori bai, lurralde bakoitzean gobernu bakoitzari (Eusko Jaurlaritza, Generalitat...) egokitu behar zaio hizkuntza-politika erabakitzea".

«Ibarretxe Plana subirano zale eta estatutu zaleen erdibidean dago»

Xabier
Ezeizabarrena

Xabier Ezeizabarrena (Madril, 1970). Madrilen eta Ingalaterran bizi izan zen hogei urtera arte. Ingurumen arloko abokatua da. Zuzenbidean lizentziatua. Parte-hartze eta printzipioen alorrean doktorego tesia egina du. Iaz Oxforden aritu zen EHUKo irakasle bisitari, "Eskubide historikoak eta Europako Batasuna" gaia erakutsi zuen. Herri Irratiko tertulian aritu zen, halaber. EAJ-EA koalizioko zinegotzia da Donostiako udalean, independente gisa. Analista politikoa den aldetik, kurtso politiko berriari buruzko bere ikuspegia jasotzera hurbildu gara Alde Zaharreko bere bulegora. Elkarriketaren abiapuntuan baina, Donostiako udaletxean hartutako konpromiso politikoa eta bere lanbidea izan ditugu hizpide.

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Dani Blanco

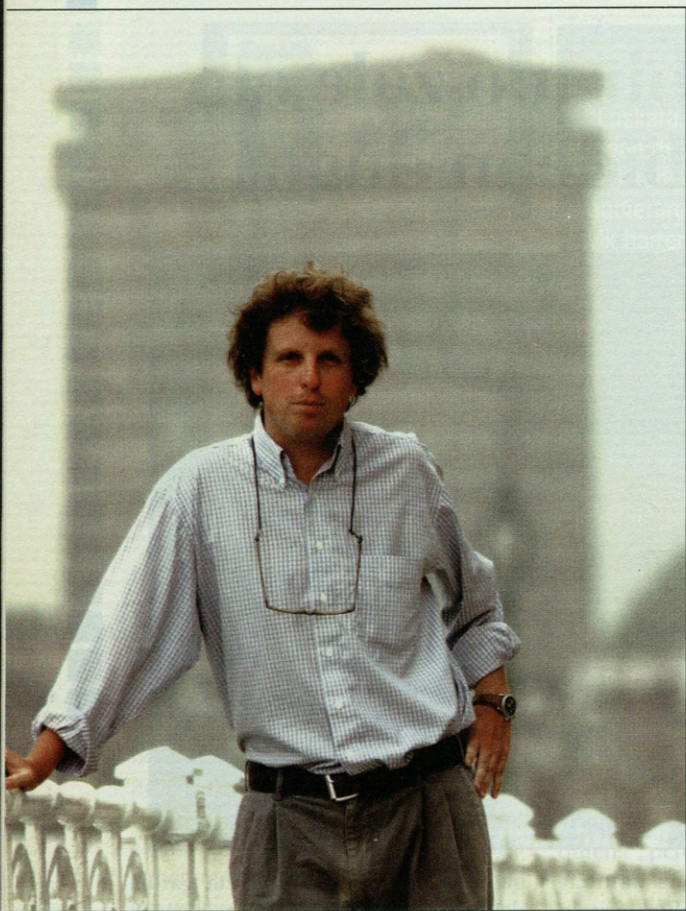
Xabier Ezeizabarrenak hainbat egunkaritan idazten du. Bere iritzia tarteko, orain gutxi ika-mikaren bat izan du irakurle batekin eta zinegotzi kargua dela publiko zabalago baten-gana iritsi da: "Azterketa politiko bat egiten dudanean, politika eta zuzenbidea bereizten saiatzen naiz, bi planoak ezberdinak baitira. Nik arlo juridikotik azaldu ohi dut nire jarrera politikoa. Nire artikuluko batek EAJ eta EAren hainbat tesirekin bat egin du, antza denez. Baina, tira, udaleko gaiekin zerikusia ez duten nire iritzia abokatu edo irakasle gisa agertzea nahi dut. Orain arte izan dudana pentsamoldeari fidela izan nahi dut. Arrazoirik izan ezean ez dut EAJ-EAko zinegotzi gisa azaldu behar eta are gutxiago kide gisa, ez naiz-eta", azaldu digu gure solaskideak.

Ingurumen arloko abokatua zarenez, nola ikusten dituzu interes politikoak eta ekonomikoak ingurumenaren interesen aldean? Pasaiaiko portuaren kasua, adibidez?

Zenbaitetan, hainbat barne kontraesanekin. Datozen proiektuak kontutan hartuta, arazoren bat edo beste sorraraziko zait hainbat gaitan. Baina,

gai batzuetan jarrera argi eta garbia daukat. Adibidez, Pasaiaiko portuaren kanpo aldeko zabaltzea ez da beharrezkoa, ez onargarria, ingurumenaren ikuspuntutik ez da inondik ere justifikatzen. Beste zenbait gaitan, Mutrikuko portuaren zabaltzeari buruzko kasuan –parte-hartze zuzena izan baitut elkarrekin abokatu gisa –mendealdeko gizarteetan, hala nola EAEn edo Nafarroako Foru Erkidegoan, tamalez, baliabide naturalak eta ingurumena sakrifikaizeko joera dagoela esan dezaket. Indarrean dagoen garapen ereduaren aldean –gizartearen parte handienak bere egiten duena– ingurumena indar gehiagoz zaindu eta eredu aldatu beharko genuke. Hainbat kasutan, gainera, aldaketa tinko bat behar da. Baina, tamalez, gobernuak beren "garapen lasterketan" segitzen dute. Hainbat arlotan aurreratu bada ere, apustu sistematikoa indartsu dago.

Bestalde, estatuko egoera politikoaz jardutean trantsizio hitza aipatzen da. Zuk trantsizioa hitza ontzat ematen al duzu? Ez dakit oraingo egoera politikoan trantsizio berri bat ematen ari ote den, baina EAEn eta Nafarroan

bukatu gabeko trantsizio bat dago, dudarik ez dut, baita Espainian ere, oro har. Euskal herritar bezala eta marko konstituzional honetan bizi naizen herritar gisara, arazo politiko oso sakonak ikusten ditut. Martxoaren 11n gertatu zena adibide bat da. Ez bakarrik gertakari lazgarria izan zelako, gertakariaren kudeaketarengatik baizik. Gertakariak bukatu gabeko trantsizio baten irudia eszenaratu zuen. Hainbat arduradun politikoren jokamoldeak —PPkoenak bereziki— demokrazia politiko heldu gabe baten isla dira. Euskal Herriko egoeraren kasuan hori areago ageri da indarke-riaren arazoa tartean delako. Baina, arazoaren agerpena hemen izanagatik, arazoa euskal nahiz espainol arazoa da. Espainiako Estatuak bukatu gabeko trantsizio bat dago.

Euskal egoera politikoari zehazkiago begira, nola ikusten duzu berau?

Egoera aldatu dela ematen du, baina ez da horrenbeste aldatu. Alderdi politikoei beren jarrerari eusten diete, eta bereziki, mahai gainean proposa-
men formal bat dagoelako. Ibarretxe

Plana, alegia. Proposa-
menak aurrera edo atzera egiteko parame-
tro berri batzuk —nork eta nondik begiratzen den— ekarri ditu, gogo-
etatzeko parametroak direnak edonola ere. Horrek hainbat jarrera sorrarazi ditu, eta, has-
teko, Eusko Jurlaitza sostengatzen duten hiru alderdiak planaren inguruan tinko bildu dira. Planari buruzko eztabaida iragarri da Eusko Legebiltzarrean. Eztabaida parlamenta-
ria irekia da, beste edozein eztabaida bat balitz bezala. Baina kasu honetan, jakina, eztabaida funtsezkoa da, planak legearen erreforma sakoneko bat egitea proposatzen baitu. Egoera politikoa eztabaida horren auke-
ren arabera islatuko da.

**Nola ikusten duzu Ibarre-
txe Plana, orain bi urte ezagutzea eman ondoren?**

Bi planotan: plano politiko hertsian eta plano juridikoan. Lehen planoan, EAJ eta EAK —baita Ezker Batuari dago-

“Instituzioak utzita, bere buruaren suizidio kolektiboa egiteko, edo joko politikotik kanpo utzi nahi duten erabakiak borrokatzeko asmoa al du Batasunak?”

kion neurrian— estatuaren ereduari buruzko eztabaida irauli dutela ikusten dut. Bi urte hauetan estatuaren ereduari buruzko eztabaida politikoaren buruan jarri dira planaren bitartez. Dena dela ere, PSOE gobernura itzul-
tzearekin eztabaida eta egoera erlatibi-
zatu da. Baina, oro har, Ibarretxeren planak debate politikoa kapitalizatu izan du eta inork ezin dio planari arra-
kasta ukatzen ahal, ezta emaitza politi-
koak izan dituela ukatu ere.

Ikuspegi juridikotik begiraturik, kontua konplexuagoa da, planak iritzi ezberdin eta ugari bildu baitezake. Edonola ere, oinarritzko proposamene-
tik egungo proposamenera aldaketa batzuk izan dira, egungo testua artiku-
latua baita, proposamena juridikoa da, alegia. Testu artikulatuak indarra eta funtsa ditu eta juridikoki negoziazio posible baterako bideak markatu ditu. Plana norabide horretan doa eta iritzi kontra-
jarriak iradoki ditu. Ibarretxe Planaren dokumentua juridikoki subira-
notasuna estatuarekin partekatzeko bidean aurrera ari da, asmo horretan ikusten dut. Plana aukera subirano zale eta estatutu zaleen arteko erdibidean dago. Aldi berean, bere funtsak bat egi-
ten du Europako prozesuarekin. Plana bat egiten du Europako gaurko demokraziaren osagaiekin, hau da, subiranotasuna partekatzen du eta subiranotasun horren nukleo gogorra diren oinarritzko eskubideak betetzen ditu edozein gobernu demokratiko eta entitate juridiko baten aurrean. Testua-
ren artikulua horiek guztiak estatuko nahiz Europako konstituzioaren mar-
koan lekua dute.

**Nola ikusten duzu plana legealdia buka-
tzeaz dagoenean, hauteskunde berriak datozenean? Erreferendum bat iragarria dela ahanzi gabe...**

Tira, hasieran plana oso azkar zihoala ematen zuen eta orain geldoago doala. Proposamena oso sakona da, eta dudarik gabe denbora behar du. Oraindik ere, ika-mikak eta helegiteak tarteko, Eusko Legebiltzarrean ez da eztabaida piztu. Beraz, lehen urratsa testua Lege-
biltzarretik pasatzea da, eta horretan ez dago erdibiderik: edo pasatzen da edo ez. Plana Legebiltzarretik pasatzen bada, eta onartzen bada, gehiengoak horrela bozkatzen duelako, gauza gehiago eztabaidatu ahal izango da eta planarentzako hasierako arrakasta izango da. Pilota beste teilatu batera pasako da, Espainiako Gorteetara alegia, ez teilatu arrotz batera, teilatu komun batera baizik. Baina plana ez bada Legebiltzarretik harago joaten bestelako egoera batera pasako da, eta bereziki bere bultzatzaileentzat.

**Nola ikusten duzu EAJ planaren bilaka-
bidearekiko? Bateratua edo jarrera ezberdinak agertu daitezke bere baitan? Ez dut alderdien barne bizitza ezagu-**

tzen, ezta EAJrena ere. EAJk planarekin —beste alderdiekin negoziazio tarte bat dagoela kontuan hartuta eta hainbat jarrera izan daitezkeela— garrantzi handiko apustua egin du, Euskal Herriaren ikuspegi nazionalaren bidetik tinto aurrera egiteko. Ibarretxe Planaren aurrean alderdi homogeneoa ikusitun dut EAJ.

Eusko Alkartasuna, berriz, EAEko hauteskundeak tarteko direlarik?

Gai klabea da, jakina. Planaren etorkizunean EAren rola oso garrantzitsua da. Eta zeregin horretan funtsezkoa da jakitea ea hauteskundeetara bakarrik edo EAJrekin koalizioan —edota beste koalizio baten barruan— joango ote den. EAK ariketa politiko erreala bat egin behar du. Ni ez naiz inor gomendioak emateko, baina planaren garapenean funtsezkoa da EAJrekin hauteskundeetara joatea, orain arte elkarrekin defendatu duten proposamena bermatzeko modu eraginkorrena baita. Bestelakoan, plana herren samar iritsiko litzateke Legebiltzarrera.

Ezker Batua, hirukoa tarteko izaki, nola...?

Bere neurrian, dituzten boz eta eserlekuaren arabera betiere, Ezker Batua rol garrantzitsua jokatzen ari da. EAEn nolabait botere banaketa bat izan da eta Ezker Batuak badu bere kuota. Demokraziarako ariketa sano bat izan da, hirukoaren izaera oso osasuntsua da gure politikarako. Batzuek euskal nazionalismoa akordioetara iristeko gaitasunik gabekotzat jo dute, EAJ eta EAz hori esatea izugarritzko falazia da. Bi alderdi hauek baitira, diferentzia handiz, gehien paktatu dutenak estatutaren barruan. Ezker Batuak ere bide hori landu du, eta hasieran aipatu

dugun gaiaren harian, politika soziala sustatzerakoan rol eraginkorra jokatu behar du Ezker Batuak, garapen iraunkor baterako politika sendoago bat egiteko, norabide aurrerakoietan joateko. Arlo horretan berebiziko rola garatu beharra dago EAEn, beti negoziatorako gertu eta irekia izan behar duen rola, noski.

Batasuna, berriz, nola ikusten duzu?

Bere neurrian baloratu behar duen aukera politiko bat iritsi zaio Batasunari. Ez bakarrik planaren aurrean zer egingo duen erabakitze, etorkizunari begira alderdi bezala jokatze ordua iritsi zaio. Bere ilegalizazioa aberrazioa iruditzen zait, herritar bezala onartezina eta jurista bezala defenda ezina.

“PSOEk distentsio moduko bat ekarri du politikara, normalizazioa ekarri du zenbait eztabaida bideratzeko, bestelakoan ez dago ezer berririk”

Batasunaren ilegalizazio egoerak Espainiako zuzenbideko estatutaren porrota erakusten du, baina Batasunak hainbat erabaki hartu behar du aldi berean. Lehenik, planarekin zer egingo duen eta ondoren, epe ertainera bere buruaz zer egingo duen argitu behar du. Instituzioak alde batera utzi eta bere buruaren suizidio politiko kolektiboa egiteko asmoa al du? Edo joko politikotik kanpo utzi nahi duten erabakiak juridikoki borrokatze asmoa al du? Nire ustez, nahiz eta baldintzak demokratiakoetan aritu ez izan, Batasunak demo-

kraziaren jokotik kanpo ez geratzen saiatu beharko luke.

Planaren aurrean zehazkiago, nola ikusten duzu Batasuna?

Egoera serio hartu duela uste dut, jokoan dena ez baita hutsala. Normala da anbiguitasunez jokatzea, eta beraz, azken unera arte bere jarrera ez da argituko. Bien bitartean, onartezina da Batasunaren botoak kutsatuak direla esatea. Boto horiek legalki bozkatu duten herritarrenak dira eta.

Eta azkenik, nola dakusazu egoera gobernua PSOEren eskutik delarik?

Egoera hobetu da, okerragora joatea ezinezkoa baitzen. Ni ez naiz PSOErekin baikor. PSOE “aldaketa” delako hura bukatzea nahi nuke, eta ondorioz trantsizioa. PPreneko gobernuak PSOE ahanzarazi zigun, gobernuan izan zenean euskal politikarekiko izan zuen jokamoldea. PPK are politika okerragoa egin zuenez, PSOE politikaren distentsio moduko bat ekarri du. Distentsio honek normalizazioa ekarri du zenbait eztabaida bideratu ahal izateko, demokrazian normaltasunez hitz egin beharreko gaiez mintzatu ahal izateko, baina bestelakoan ez dago ezer berririk. Kataluniako sozialismoa aipatzen da, Pasqual Maragall tarteko. Ibarretxeren planetik horren urrun ez dagoena. PSE-EEen bide horretatik aurrera egingo lukeen ildo bat dago, baina gutxiengoa da. Ez da euskal sozialisten jarrera, inondik ere. Hasteko, PPK Zigor Kodea erreformatu zuen eta PSOE ez du bertan behera utzi. Herri kontsulta bat deitzen duen edozein presidente autonomiko prozesatu dezakete. ■

Errespetatu ditzagun pertsona eta herri guztien eskubideak, eta erabil dezagun

gure hizkuntzan bizitzeko eskubidea

Bizkaiko Foru Aldundia
Aldundia Foral
Diputación Foral de Bizkaia
Foro de Gobierno de Bizkaia

gure artean euskaraz

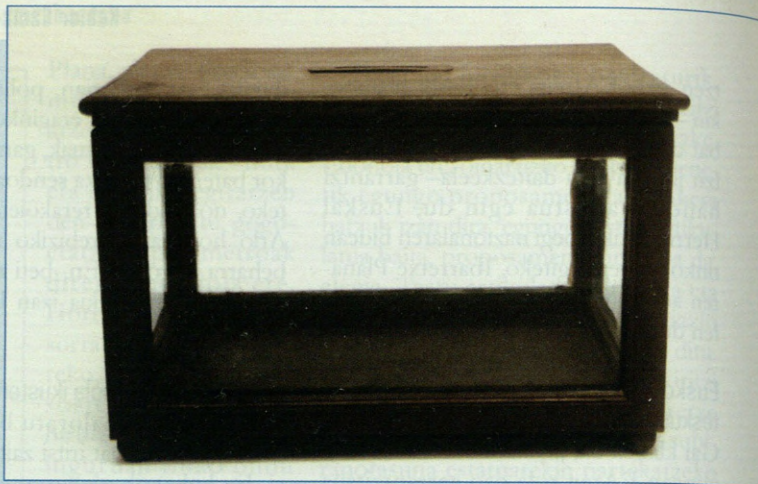
Bero-beroan

Ibarretxeren 'iluminazioa' eta konfiantzazko pertsonak

Datozen hilabetetan, Euskal Herri osoan begirada kontzentrazio maila handiena jasoko duen gizona da Eusko Jaurlaritzako lehendakaria, Juan Jose Ibarretxe. Asko hitz egiten da berari buruz eta berak, aldiz, gutxi hitz egiten du publikoki. Hitz egiten duenean, doinu mesianikoan hitz egiten duela leporatu dio Emilio Gebara bere alderdikide ohiak; aspaldi ari da irudikatzen Ibarretxeren irudi hori, baina azken boladan "iluminatu" gisa ari da deskribatzen behin baino gehiagotan: "Zeregin berezi bat betetzeko dagoela sinesten baitu", dio Gipuzkoako egunkari garrantzitsuenan. Egia esan, denetarik ari da idazten eta entzuten Ibarretxe lehendakariari buruz, eta entzungo da. Ez du une errazik aurrez aurre eta bera ondo ezagutzen dutenek ere, ziurtasunez azpimarratzen dute oso argi dituela ideiak eta berak lehendakari gisa jarraitzekotan bere planarekin izango dela eta alderdiak hori atzeraraziko balu, erretiratu-ko litzatekeela. Jende asko du inguruan, baina oso pertsona gutxiren konfiantza osoa. EAJrekiko azken liskarretan ere posizio zail eta garrantzitsua ei du eta alderdiko bi joera nagusien arteko zubi lan nabarmena egiten du.

Udalbiltzako kideak aske

Baltasar Garzon epaileak deklarazioa hartu ondoren libre geratu dira Udalbiltzako hamaika kideak. Ezker abertzaleko Udalbiltzako kideek erakundea indar berriz berrantolatzeke lanean ari dira, eta ez dirudi Garzonon ekimena zeregin horretatik aparte dagoenik.

Herri kontsulta eta B plana

Kurtso politiko berriaren hasieran, ezker abertzaleko lerroetatik Ibarretxe lehendakariak herri kontsultarako datarik ez duela zehaztu azpimarratu da. Legealdi honetarako, dena den, inork gutxi espero zuen halakorik, eta datozen hilabeteetan planarekin gertatzen denarekin -maiatzeko EAEko hauteskundeak barne-, erabakiko dute herri kontsultarekin zer gertatzen den. Herri kontsulta egon egongo omen baita, baina Juan Mari Atutxak aditzera eman bezala, bere balore handiena Ibarretxe Planaren eta EAJren azken urteetako bidearen legitimazioa izango da, ez Estatuarekiko konfrontaziorako tresna bat. PSEren aldetik porrota iragartzen zaio, EAJk hori badakiela eta "B planik", plan alternatiborik, ez duela azpimarratzen da. Bitxia da, azken mezua azpimarratzeko EAJko bi kide ohi ari direla erabiltzen sozialistak, Emilio Gebara eta Joseba Arregi, joan den asteburuko bi elkarrizketetan bederen mezua hori erabiltzen zuten biek.

Zer da...

Funts garantizatuak

Funts Garantizatuak etorkizunean errentagarritasun jakin bat lortuko dela bermatzen duten funtsak dira. Arriskatu nahi ez duten inbertitzaileentzat eskusiboki diseinaturiko produktuak dira; hain zuzen ere, errenta finkoko merkatuan eginiko inbertsio tipikoak eskaini diezaikeena baino errentagarritasun handiagoa lortu nahi dutenentzakoak. Batere arriskurik gabeko inbertsioak dira. Funts horiekin, inbertitzailearen dirua guztiz aseguratua dago operazioa itundu orduko. Aurrezkien errentagarritasuna urte batetik hamarrera bitarteko epeetan garantiza daiteke. Funtsa eskaintzen duen gestoreak hirugarren

baten bitartez (banku bat) bermatzen du diruaren gutxiene-ko etekina. Itunduriko epea betetakoan, baldin gestoreak ezin badu promesturiko irabazia ordaindu, banketxeak bermatuko du operazioa, eta inbertitzaileari hark ordainduko dio dagokion diru-kopurua. Funts garantizatueta inbertitu baino lehen, komeni da aurrez jakitea noiz beharko dugun inbertitzen dugun dirua, ezen, partaideak bere aurrez-kia aurreikusiriko edo itunduriko epea baino lehen erretiratzeko badu, dirua itzultzeagatik komisio bat pagatu beharko du. Komisio hori %5eraino irits daiteke.

Daniel Udaltz

Sakanako etorkinak eta euskara

SAKANAN 19.460 BIZTANLE BIZI DIRA eta horietatik 853 (%4,4) atzerrian jaiotakoak dira. Atzeritar gehienak Marokotik, Ekuadorretik eta Portugaletik etorri dira. Datuok Sakanako Mankomunitateak eskaini ditu. Bailaran etorkinak ugaltzen ari direnez, Mankomunitateko Euskara Zerbitzuak biztanle berriak euskal gizartera eta euskarara hurbiltzeko bideak ireki ditu. Etorkinentzako harrera liburuxka argitaratua dute eta orain, urrirako gonbitea egin die etorkinei euskara ezagutzeko lehen pausoak eman ditzaten. AEK-ko Itsasi euskaltegiak eta Constantino Salinas euskaltegiak (UGT) emango dituzte eskolak. Euskararengandik urrun ordea, etorkinak soilik ez dabilta, eta bertan jaioak direnek eta euskara ikasi ez dutenak urriaz geroztik aukera izango dute aipatutako euskaltegiak ikasten hasteko.

Raimundo Olabide

LEHENENGO EUSKALTZAIN arabarra zan zen Aita Olabide, eta 27 urterekin euskara ikasten hasi eta gero, Biblia euskarara itzuli zuen. 1942. urtean erbestean hil zen. Gasteizko Olabide Ikastolak, 40 urte betetzen dituela-eta, herritarrari omenaldia egin dio Euskaltzaindiarekin batera.

Gasteizko Andra Maria Zuriaren plazan jarri zuten plaka omenduaren etxe parean.

JUANAN RUIZ/A.P.

Euskararen erabilera Donostiako Aste Nagusian eta Jazzaldian

GIPUZKOAKO HIRIBURUKO Bagera Euskaltzaleen Elkarteak urtero bezala hizkuntza erabileraren neurketa egin du Jazzaldian eta Aste Nagusian. Jazzaldiari dagokionez, emaitza baikorra izan dela azpimarratu du, elebitasuna mantendu delako bai aurkezpenetan eta baita idatzizko materialetan ere. Aurrerapausorik, ordea, ez da eman iaiztik, eta batez ere, iragarleek, ia erabat gaztelera erabiltzen jarraitzen dute. Aste Nagusian, Bagerak neurketan aurrerapausoak eman direla nabarmendu du, elebietako aurkezpenak ugaltu direlako, baina urtero egiten diren akats berak ere azpimarratu dituzte. Eta oraindik gaztele-
ra hutsezko ekintzak gehiago dira euskarazkoak baino.

Seaska: ikasturte hasiera beroa

BAIONAKO HERRIKO ETXeko ATARIAN, Seaskako ikasleak, mahaiak eta aulkiak hartu eta bertan eseri ziren. Aulki bakoitzean nola edo hala bi ikasle eseri ziren. Protesta ekitaldia joan den ostegunean egin zuten. Seaskak 2003ko ikasturtean 1.451 haur zituen ama eskolan eta lehen mailan. Aurten, 1.498 haur hasi dira, iaz baino %3 gehiago. Bigarren mailan ikasle kopuru igoera %7koa izan da. Lehen mailan 47 ikasle gehiago dituzte eta horietaz arduratzeko lanpostu erdi bat besterik ez du sortu Frantziako Hezkuntza Ministerioak. Ikasleak gero eta gehiago eta baliabideak, berriz, murriztak.

Herriko Etxeko protesta ekitaldian Max Brisson Hizkuntza Kontseiluko kidearekin hitz egin ahal izan zuten eta bi eskakizuni baieztokoa ematea lortu zuten Seaskako arduradunek: aspalditxotik egindako eskaerei erantzun bat ematea larunbata (irailak 4) baino lehen eta elkarlanean aritzeko konpromisoa hartzea.

BAHEA Otsailen egingo da Europako Konstituzioari buruzko erreferenduma Espainian eta indar politiko askok ez du esan oraindik zer egingo duten, horietakoak dira, esate batera, CiU eta EAJ. Artur Masek gidatzen duen alderdian banatuta daude baietza eta ezetzaren artean, baina beldur dira ERCkoak azkenean ezezkoren alde egiten badute, beraiek posizio kaskarrean geratzearekin. Jordi Pujolek, adibidez, baieztokoren aldeko argudio gutxi dagoela aipatu izan du. Edozein modutan, badirudi zaila izango dela CiUk ezezkoa ematea. EAJn ere aurkako argudio asko ikusten dute, baina Josu Jon Imazek argi utzi du "Europazaleak" direla eta zaila izango dela ezezkoa ematea.

Filipe Bidart euskal preso politikoa baldintzapeko askatasunean libre uzteko batzordea osatu berri da Ziburun. Batzordeak, lehen neurrien artean, informazio kanpaina abiaraziko du bere baldintzapeko askatasuna lortzeko. Bidart 1988ko otsailen atxilotu zuten eta bizitza osorako espetxe zigorra ezarri zioten. Frantzian, ordea, espetxe urte zehatz bat egin ondoren, askatu egin ohi dituzte bizitza osorako zigorra duten presoak.

Omenaldia Txillardegiri

Irailaren 27an beteko ditu 75 urte

Jose Luis Alvarez Enparantza

"Txillardegik eta egun hauetan, irailaren 7tik 9ra, omenaldi ekitaldi sendoa antolatu dio Elkar argitateak. Bizitza emankor, gogor eta konpromisoz betetakoa izan da Txillardegik orain arte egin duena eta, azken urteetan une zailak bizi izan dituen arren, egun gogotsu eta ilusioz beterik dagoenean egin diote hiru hitzaldiz jantzitako omenaldia Donostian, antolatzaileek azpimarratutako gisan, bizirik dagoela eta ez gehienetan egiten den bezala, hil ondoren.

Txillardegik oraintsu argitaratu du bere azken liburua: *Euskararen aldeko borrokan. Euskalgintza eta euskalaritzarako idazlan hautatuak, 1956-1983*.

Net Hurbil

PELLO ZUBIRIA

Esklaboek Nepalen ohorea eskuratu ez eta ogia galdu dute

Esklabismoaren kontra borrokatzen diren erakundeen ahalegi-
nez 2000. urtean Nepaleko gobernuak agindu zien lurjabe
handiei ezin zituztela beren Kamaiya maizterrak esklabo gisa
erabili. Baina ondorenerako kalkulurik ez zuten agintariak.

Eta gaur 200.000 kamaiyatar eskuat gisa bizi dira.

NEPALEKO errege Gyanendrak Iruñe-
ko Barcina erreginak azken hilabeteo-
tan eduki duen amesgaizto bera dauka:
herri lurrak erabiltzen dituzten "oku-
pak". Baina urbanoak ez, nekazariak
dira hangoak. 200.000 herritar gosetik
4.000 hektarea hartu dituzte berentza-
ko, denak ere Nepaleko estatuarenak.
Lurren okupazioa ez da gaur kasik
albiste, sarri gertatzen delako mundu
osoan. Baina Nepaleko 200.000 herri-
tar Kamaiya horien kasua bai da nabar-
mena: estatuak duela lau urte libre utzi-
tako esklaboak dira, esklabotzarekin
batera, bizitzeko zeuzkaten lurmutur
koskorrak galdu zituztenak.

Kamaiyatarrek Tharu tribukoak
dira, eta Nepaleko hego-mendebaldean
mende asko daramatzate bizitzen.
Pobreziatik miseriarako atzerapausoa,
adituek diotenez, duela ehun urte eman
zuten, estatuaren modernizazioaren
aitzakiatan eskualdeko lurjabe handiek
beren alorren tituluak kendu zizkiete-
nean. Himalaia magaleko tierra horie-
tan oraindik ere dirurik gabeko bizimo-
duan diraute. Doi-doi egunero jan eta
janzteko adina, babesteko teilatupe
ahul bat eta sosik batere ez. Zorrak bai,
hala ere: lurgintzan behar duten bufalo
bat erosteko, semea edo alaba ezkon-
tzeko eta abar, dirua behar da, eta diru
hori utzi zezakeen bakarra eskualdeko
nagusia zenez, belaunaldiz belaunaldi
handitzen eta gogortzen joan diren
zorren pean erori dira kamaiyatarrek.

Urteen poderioz, esklabotza eta sis-
tema feudalaren artean dagoen erregi-
men batean bizi ziren kamaiyatarrek:
urte osoko egun guztietan egin behar
zuten nagusiarentzako lan eta honek
justu bizitzeko adina ematen zien,
zigorren bat zela eta, hori ere ukatzen
ez zienean. Horregatik, Nepaleko
pobreen artean mixerableenak dira
kamaiyatarrek, beren artean kasik
inork ez daki irakurtzen eta idazten,
gosetea nozitzen dute askok, eta beren
gaixotasun tasak beste herritarrenak
baino handiagoak dira.

Mundu osoko erakunde askok sala-
tu zuten gaurko esklabo hauen egoera,
eta presioen ondorioz Katmanduko
gobernuak plazaratu zuen Kamaiya
System Liberation legea 1997an,
2000.eko uztaillean indarrean jarri
zena. Gobernuak ez zuen hori gogo-
onez erabaki ("esklaboak ez, kamaiyak
laborari normalak dira" deklaratu zion
atzerriko prentsari lurjabe ere bazen
ministro batek), baina irudia gorde
beharra zegoen.

Esklabotzatik askatzea, ordea,
kamaiyatarrek berek uste zutena baino
jauzi handiagoa gertatu da. Arau
berriekin aski errentagarriak ez zirela
argudiatuz, mende luzez landu zituz-
ten lurretatik kanpora bota dituzte
nagusiek. Eta horrela aurkitu dira
milaka kamaiyatar analfabeto, morron-
tzara ohituak, bizibiderik gabe eta zer
egin ez dakitela. Estatuak ez zuen

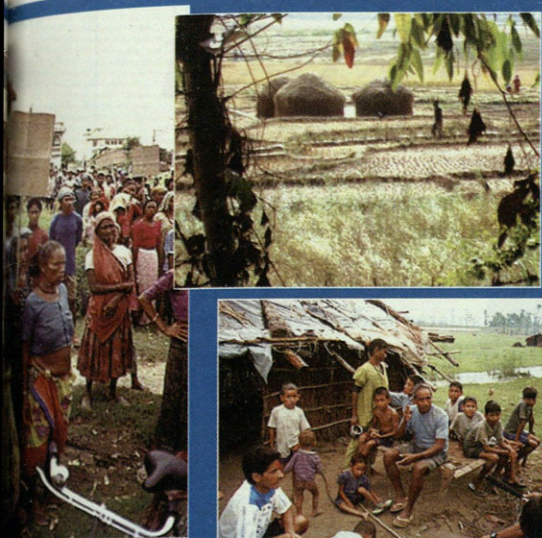
berentzako ezer prestatua, salbu eta
egurra, Nepalen indartsu dabilen gerri-
lla maoistarekin lotuta dauden aitzakia-
rekin. Egoera horren ondorio dira
oraingo lur okupazio hauek, Freed
Kamaiya Society-ren (FKS, Kamaiya-
tar Askatuen Elkarte) laguntzarekin
egiten ari direna.

Maizter, morroi, neskame, jopu

Solidaritatearen inguruko elkarte eta
informazioak biltzen dituen One
World Net guncan esplikatu du P.C.
Dubey kazetariak Nepalen bertan aur-
kitu duena.

Argibide bila Anirudha Shakya ize-
neko monje budista elkarrizketatu du.
"Nekazariak errebolta ttiki hau hasi
dute -dio monjeak- duela lau urte
estatuak egin zizkien promesak kunpli-
tu gabe daudelako". Eta kazetariak
bere begiz ikusi du oraindik gauzak ez
direla gehiegi gogortu gobernuko ofi-
zialen eta esklabo ohien artean. Hauek,
FSKko militanteen gidaritzapean, ez
dira sartzen lur eremu pribatuetan.
Hori egiteko ez lukete arrazoirik falta-
ko, lurjabe handiek erabiltzen dituzten
alorren artean 600.000 hektarea gober-
nuarenak direla diote, eskubiderik gabe
nagusi handi horiek berenganatuak.
Hala ere, kamaiyatarrek estatuaren ere-
muetan sartzen dira; abandonatutako
abiatio zelaietan batzuk, oihanari pus-
kak kenduta beste asko, eta abar.

Beste aldetik, Katmandutik 400-600

Goialdeko ezkerretan ikusten dira Kaimayatarren liderrak —Astoni Chaudary eta Shundara Tharu— Nepaleko lehen ministroari beren aldarrikapenak aurkezten; eskatzaileek idazten ez dakitenez, sinadurak ez baina hatz markak daramatzate paper orriek. Gainerako argazkietan ikusten dira duela gutxi arte esklabo-maizter izan diren herritar hauen eguneroko bizimoduaren eta lurrak eskatuz egin dituzten protesten irudiak.

kilometrora diren ofizialek nahiago omen dute —hala diote kazetariari— saltsa handiegirik ez izatea, bestela ere indartsu dabilen gerrillarekin nahiko lan badutenez. Baina erraz lehertzen da gatazka. Batzuetan estatuaren —erregearen— ondasunak zaintzen dituzten militarrekin, eta beste batzuetan etorri berriei harrera txarra egiten dieten bertako biztanleekin. Arma eta balen beldurraz galdetu dio kazetariak Ishwar Dangoria 41 urteko esklabo ohiari: “Gaur balak hobe dira akabatzen gaituen gosea baino. Gezurrezko promesen truke ez ditugu gure haurrak gosez eta eritasunez hiltzen utziko”.

Beste kamaiyatar batek, 59 urteko

Nathuram Kathariya “zaharrak”, hala esan dio: “Horiek uste zuten gu Tharus leinukoak izanik Budha jainkoaren oinordekoak garelako otzanak eta zozoak izango ginela, eta ez ginela sekula jazartuko beren injustizien kontra”. Egia esan, ikusita lau urteotan gauzak nola joan diren, Katmanduko gobernuak eta lurjabe handiek oraindik ere iritzi hori dute kamaiyatarrez.

Pertsona hauek sustatzen dituen erakundeetako bat Lutheran World Federation da, Nepalerako duen programa bereziaren bidez. Haiek esplikatzten dute beren web gunean nola legea ezagutarazi bezain azkar nagusiek kanpora bota zituzten nekazari morroi eta

neskameok beti beren bizileku izandako txabola eta soroetatik. Geroztik, ahal duen bezala moldatu da bakoitza, eskean batzuk, prostituzioan beste batzuk, edozeinek egin diezaiekeen gaiztakeri eta bortxaketaren mende. 2000.ean lurra agindu zien gobernuak, familia bakoitzari hektarea baten 0,15. Lerrook irakurriko dituen laboraria harrituko da pentsatuz zer egingo duen familia batek 1.500 metro koadrorekin, baina... hori ere ez dute kunplitu.

Estatistika bat jarri zuen martxan gobernuak, esklabo ohi hauek identifikatzeko. Burokrazia denetan berdina izaki, erdibidean geratu zen kanpaina hau ere. Interesgarria da ordea, ikustea gobernuak nola sailkatzen zituen kamaiyatarrak; familiaren egoeraren arabera, bakoitzari txartel bat eman behar zitzaion, honela antolatuta:

- txartel gorria: ezer ez dutenak.
- txartel berdea: herri lurretan txabola txiki bat dutenak.
- txartel horia: txabola eta lur sail txiki bat dutenak.
- txartel zuria: aurreko biak baino hobeto direnak.

Estatu kolpe ilun batez Gyanendra errege bihurtu zenetik, nahasmenduan murgilduta dago Nepal. Eta saltsa guztia erdian, kamaiyatarrek —esklabo edo maizter ohiak,— libre izatea okerrago ez ote den zalantza dute egunero. 62 urteko Lochan Kochilak honela esan dio kazetariari: “Nagusien menpean ohorerik ez genuen baina goserik ere ez. Duintasunik gabe astoen moduan egin behar genuen lan. Orain ez dugu ez ohorerik eta ez janaririk” ■

<http://www.argia.com/nethurbil>
helbidean, gai honi buruzko informazio gehiago eta Interneteko loturak.

**Konfiantza
delako
garrantzitsuena**

Egunez egun
zure konfiantza
geureganatzen dugu,
etengabe produktu
berriak eta
zerbitzu berriak
bilatzearen bidez.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

G A R R A N T I A

Jose Mari Velez de Mendizabal

Oporretan ere hankamotz

M

ila urtetan zehar, giza bizitza zerbaitetaz nabarmendu bada, gizakiak lur azaletik gaizkia ezabatzeko burutu ahalegin jarraikiarengatik izan da. Porrota ere halakoa gertatu da, izanaren eta izan beharko lukeenaren artean diferentzia nabaria eman baita beti. Eta gorpil ero baten antzera, gizarteak iluntasuna ezagutu du argitasunerako egitura eraikitzen ari zela pentsatu duen bakoitzeari. Aro, erregimen, nolakotasun eta baldintza guztiak berdintsuak gertatu zaizkio gizadiari bere ezintasunean. Duintasunaren aldeko apustua egin ahal izan duen arren, teoriarik behintzat, gizakiaren garapen integralari dagokion gutxieneko oinarrian bertan egin du txirrista gizarte zibilizatuak.

Udako oporrak garai egokia suertatzen dira nolabaiteko deskonexioa eragiteko, urte osoan zehar munduko edozein izkinatetik ailegatzeko zaigun iluntasunari begira. Balazta jartzen diogu ohiko erritmoari, balazta artifizia, noski, horma garai baten moduan eraikia, non bere babespean kokatzen dugu geure burua, errealitateari bizkar emanez. Normalean gaizkiaren erasoari aurre egiteko gai ez banaiz, zergatik segitu behar dut etsipena ongarriruz, teorikoki suspertze fisikoari lagungarri gerta dakiokeen unean egonda? Nolanahi ere, beti da zirrikituren bat kanpo presioa helarazten diguna. Oporretan ere, beraz, hankamotz.

Inoiz idatzi dut historia ziklikoa gerta daitekeela. Oxfordeko H. A. L. Fisher irakasleak aspaldi zioen gauza berdintsua, historian erritmo, zentzu eta aukera erregularrak igar daitezkeela azpimarratuz. Bada, aurrekoarekin kontraesanetan sar naitekeen arren, armonia horiek niri askotan zeharo egiten didate ihes, eta ezin dut ikusi porrot bat beste baten atzean baino. Historiako orrialdeetan garapena hizki handiz idatzita badago ere, garapena ez da naturaren legea, eta belaunaldi batean irabazitakoa samur gal daiteke hurrengoan. Giza ideiek bortizkeriara eta suntsipenera eramanez gaitzakete. Eta, zoritxarrez, eramanez gaituzte, erraz frogatu daitekeen eran. Baina, beste behin ere adierazi nuen

DANI BLANCO

moduan, historiak darakuskigun gauza bakarra zera da, historiak ez diola inori ezer erakusten.

Nioen moduan, ordea, oporretan gure erritmoa aldaraz badezakegu ere munduak hogeita lau ordu ematen ditu bere ardatzaren inguruan bira osoa burutu bitartean. Eta giza kontzientzia zein jarduna beti bezain iratzarria egon ohi dira tarte horretan. Historia gizaki bakar baten borondatez egiten ez den moduan, geure nahia –lasaitasun erosiari buruzkoa– urrun aurki daiteke munduko protagonismotik. Eta zehazkizun txikiak –sarritan ikusezinek– gertaera historikoak eragin ditzaketen bezalatsu, oporretako eszenatokia bere faltsukeria azal dakiguke, aise asko.

Gizadiak oreka bilatu nahi izan duela? Horixe idatzi dut artikuluko honen hasieran. Baina kasu askotan –beti ez esatearren– zientzia garapena moralaren atzetik joan delako mentalitatea azkarrago ibili ohi da

Oporretan gure erritmoa aldaraz badezakegu ere munduak hogeita lau ordu ematen ditu bere ardatzaren inguruan bira osoa burutu bitartean. Eta giza kontzientzia zein jarduna beti bezain iratzarria egon ohi dira tarte horretan. Historia gizaki bakar baten borondatez egiten ez den moduan, geure nahia –lasaitasun erosiari buruzkoa– urrun aurki daiteke munduko protagonismotik. Eta zehazkizun txikiak –sarritan ikusezinek– gertaera historikoak eragin ditzaketen bezalatsu, oporretako eszenatokia bere faltsukeria azal dakiguke, aise asko

moralitatea baino eta, batez ere XX. eta XXI.ean, zibilizazioa dirdiratsua goa ageri zaigu kultura baino. Poeta hark zioen moduan, bitarteko hobeak ditugu helburu ez hobeago baterako. Garbi? Eta zibilizazio horrek auzo globala sortarazi du baina ez, zoritxarrez, kulturak jaioaraz zezakeen anaiartekotasuna. Auzo globalean gero eta ezezagunagoak, gero eta etsaigoak. Nahiz eta oporretan egon. ■

Baina... hi n(o)n bizi haiz?
www.argia.com

INFORMAZIOA ETA DOKUMENTAZIOA

Euskal Kulturaren Haria:

2.000 harpidedun dituen buletina

Egunerokotasunaren jarraipena: eguneko prentsan agertutako albisteak,
iritzi eta adierazpenak biltzen ditu eta orain

Haria Kartara,

norberaren beharretara egokitutako haria zure esku.

Argia astekaria on line

1.963. urtetik aurrerako aleak kontsultagarri

Elkarrizketak 1963-1998

Larrun pentsamendu aldizkaria on line

Kanalak: Euskarri elektronikoak, administrazioa, literatura...

ZERBITZUAK

kioskoa, euskara, postalak, euskal kulturaren aurkibidea, sagardoa...

AISIA

umorea, Manxrut, jolasak...

www.argia.com interneten eta teknologia
berrietan sinesten duen proiektua

ARGIA

Mamutxoak

Euskal Mitologia / Basque Mythology

Mamutxoak

DIRA.

Gaurko euskal
mitologiaren
pertsonaiak.
Kromo-bilduma
dibertigarri eta
harrigarrien
arteak
dibertigarri
eta
harrigarriak.

EZAGUTU **Mamutxoak**, irailaren 11tik aurrera

EUSKAL HERRIKO KIOSKO ETA EGUNKARIEN SALTOKI GUZTIAK